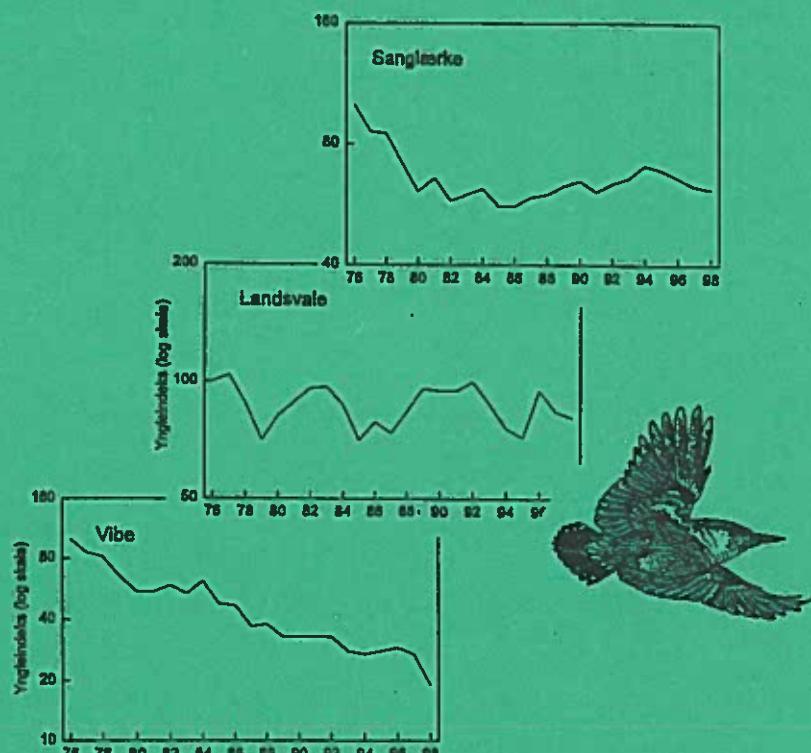

Natur over vinter

Arbejdsrapport fra
Danmarks Miljøundersøgelser
Miljø- og Energiministeriet

NR. 106

Emne:

Punkttællinger af ynglefugle
i eng, by og skov 1998

Lokalitet:

Danmark

Udgivet:

1999

Datablad

Titel:	Punkttællinger af ynglefugle i eng, by og skov 1998. Danmark
Undertitel:	Naturovervågning
Forfatter:	Erik Mandrup Jacobsen
Konsulent:	Ornis Consult A/S i samarbejde med Dansk Ornitoligisk Forening
Afdelingsnavne:	Afdeling for Kystzoneøkologi
Serietitel og nummer:	Arbejdsrapport fra DMU nr. 106
Udgiver:	Miljø- og Energiministeriet Danmarks Miljøundersøgelser ©
URL:	http://www.dmu.dk
Udgivelsesmåned og -år:	April, 1999
Redaktion:	Karsten Laursen og Kirsten Zaluski
Korrektur:	Else-Marie Nielsen
Layout:	Ornis Consult A/S
Databehandling og figurer:	Ornis Consult A/S
Faglig kommentering:	Stefan Pihl og Sten Asbirk
Bedes citeret:	Jacobsen, E.M., (1999): Punkttællinger af ynglefugle i eng, by og skov 1998. Danmark. Naturovervågning. Danmarks Miljøundersøgelser. 61 s. - Arbejdsrapport fra DMU nr. 106.
	Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse.
ISSN:	1395-5675
Tryk:	DSR Tryk
Oplag:	250 stk.
Sidetal:	61
Pris:	50 kr. (inkl. moms, ekskl. forsendelse)
Købes hos:	Danmarks Miljøundersøgelser Grenåvej 14, Kalø 8410 Rønde Tlf. 89 20 17 00 Fax 89 20 15 15

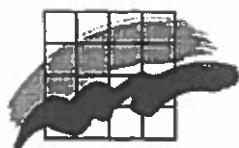
Arbejdsrapport fra DMU nr. 106

Naturovervågning

Punkttællinger af ynglefugle i eng, by og skov 1998 Danmark

Udarbejdet på baggrund af Dansk Ornitoligisk Forenings
punkttællinger i samarbejde med Ornis Consult A/S
og Danmarks Miljøundersøgelser,
Afdeling for Kystzoneøkologi

Erik Mandrup Jacobsen

Miljø- og Energiministeriet
Danmarks Miljøundersøgelser
1999

Indhold

1. Indledning	5
2. Sammenfatning.....	6
3. English summary.....	7
4. Materiale og metode.....	8
4.1. Punkttællingsmetoden	8
4.2. Beregninger	8
4.3. Statistik	9
4.4. Biotopskoderne.....	9
4.5. Materialets størrelse	10
4.6. Vejret i optællingsperioden	12
4.7. Frøsætning 1998	14
5. Resultater og diskussion.....	15
5.1. Generelle tendenser	15
5.1.1. Standfugle og kortdistanctrækere	18
5.1.2. Langdistanctrækere	26
5.1.3. Sammenligning med svenske indeks.....	27
5.1.4. Fugle i eng.....	29
5.1.5. Fugle i by.....	31
5.1.6. Fugle i skov	34
6. Referencer.....	43

Bilag 1: Tællerliste

Bilag 2: Resultater 1997-1998

Bilag 3: Danish-Latin list of birds names

1. Indledning

I denne rapport præsenteres og diskuteres resultaterne fra 350 punkttællinger af ynglende fugle udført i foråret og sommeren 1998. Foruden at diskutere de generelle tendenser, der i 1998 har præget fuglebestandene, fokuseres i rapporten på ændringerne i eng, by og skov.

Tællingerne er udført og bearbejdet i et samarbejde mellem Danmarks Miljøundersøgelser (DMU), Dansk Ornitoligisk Forening (DOF), Skov- og Naturstyrelsen og Ornis Consult A/S.

Ynglefugletællingerne har fundet sted siden 1976, og er med 23 sæsoner et af de ældste naturovervågningsprogrammer i Danmark..

Ideen bag programmet er en forventning om, at ændringer i fuglenes antal kan afspejle ændringer i miljøet. F.eks. kan det helt eller delvist skyldes ændringer i landbrugssdriften i Danmark og det øvrige Vesteuropa, at man de sidste 15-20 år har kunnet konstatere en markant nedgang i antallet af fugle i agerlandet. Det er imidlertid en forudsætning, at man kan dokumentere ændringer i fuglefaunaen.. Desuden kan tællingerne være med til at vise, hvad større og ofte kostbare ændringer i landskabet, f.eks. skovrejsning, braklægning og andre ændringer i landbrugs- og skovdrift betyder for flora og fauna.

Med støtteordningerne til skovrejsning, etablering af løvskov og løvskovsbryn samt pleje m.m. i særlige skovtyper er der i de kommende år utsigt til en stigning i arealet med skov. Som noget nyt blev i 1996 derfor beregnet et særligt "skovindeks", der fremover vil gøre det muligt at følge bestandene i nåleskov, løvskov og forskellige typer af blandskov under ét. Det medfører bl.a., at der kan gives et mere præcist billede af, hvordan hulrugende fugle trives i skovene, og disse fugle må formodes at være udmarkede indikatorer for, hvad skovdriften betyder for dyr. I 1997 suppleredes skov-indeksene med et såkaldt "non-skov indeks", således at bestandsudviklingen i rene skovbevoksninger kan sammenlignes med udviklingen i andre naturtyper.

I foråret 1998 afholdtes konferencen Bird Numbers i Cottbus, Tyskland. Konferencen viste at nye lande og moniteringsprogrammer fortsat kommer til. Samtidig går udviklingen i retning af overvågningsprogrammer, hvor forskellige faser af fuglenes liv sættes under lup. Endeligt tyder meget på, at et udvidet samarbejde mellem de europæiske moniteringsprogrammer, den såkaldte "Euromonitoring" nu er ved at se dagens lys. I 1998 gennemførtes et pilotprojekt, hvor det er forsøgt at samkøre data fra 7 udvalgte lande, deriblandt Danmark. Målet er fremover at kunne blive i stand til at dokumentere bestandsudviklingen for arter eller artsgrupper i hele Europa.

Enkelte, meget foreløbige, resultater fra Euromonitoringsprojektet præsenteres i denne rapport.

Uden hjælp fra de mange frivillige optællere og lokalkoordinatorer kunne projektet ikke være gennemført. Derfor skal der rettes en stor tak til de lokale koordinatorer og de ca. 300 optællere, der talte ynglefugle i 1998.

2. Sammenfatning

Siden 1976 er der årligt udført en landsdækkende tælling af danske ynglefugle. Tællingerne foretages efter punktoptællingsmetoden i et samarbejde mellem Danmarks Miljøundersøgelser, Skov- og Naturstyrelsen, Dansk Ornitoligk Forening og Ornis Consult A/S. I denne rapport præsenteres resultaterne fra tællingerne gennemført i foråret og sommeren 1998. Programmet er med sine nu 23 år blandt de ældste fugletællingsprogrammer i Europa. I 1998 taltes på 350 ruter, hvoraf 289 var "gengangere", d.v.s. ruter, der også blev talt i 1997 under stort set tilsvarende forhold.

Ynglesæsonen 1998 fulgte efter en usædvanligt mild vinter og et efterår med en svigtende frøsætning hos såvel rødgran som bøg og eg.

Bestandene af vandfugle var i 1997-1998 præget af fremgang for de særligt vinterfølsomme arter (blishøne og fiskehejre), mens billedet for de resterende arter er mere uklart. Set over hele perioden skal fremhæves skarvens bestandsfremgang og efterfølgende stagnation samt en meget markant nedgang i bestanden af hætemåge. I øvrigt synes vintervejret at være en vigtig faktor med tilbagegange efter hårde vintrer for bl.a. fiskehejre, grønbenet rørhøne og blichøne.

Det milde vintervejr og den svigtende frøsætning fulgtes af markante fremgang for en række vinterfølsomme småfuglearter (gærdesmutte, rødhals, fuglekonge) samt tilbagegange for hovedparten af de arter, der ernærer sig af bognødder gennem vinterperioden (ringdue, blåmejse, musvit, spætmnejse og bogfinke).

I 1998 var de eneste signifikante ændringer for agerlandets fugle en fremgang for tornsanger samt mindre tilbagegange for tornirisk, stær og gulspurv. Set over hele perioden er især vibe, komværling og stær gået meget tilbage i antal. Det er især standfugle og kortdistanctrækkerne, d.v.s. arter der tilbringer hovedparten af deres livscyklus i agerlandet, der er gået tilbage. Blandt disse har bestandene af sanglærke og tornirisk dog været stabile eller præget af mindre fremgange siden midten af 80'erne.

For de 4 arter, der tilbringer vinteren i Middelhavsområdet (sangdrossel, munk, gransanger og hvid vipstjert), er tendensen 1997-1998 entydigt fremgang. Blandt langdistanctrækkerne kan noteres en vedvarende fremgang for de fleste af de arter, der tilbringer vinteren i egnene omkring Middelhavet, d.v.s. hvid vipstjert, munk og gransanger. Det samme gælder Afrikatrækkerne, idet gøg, mursejler, nattergal og tornsanger går signifikant frem mellem de to år. For de øvrige arter ses ingen signifikante ændringer. Derimod er tendensen, set over de seneste 10-20 år, tilbagegang for hovedparten af de arter, der overvintrer i Afrika. I denne gruppe synes kun skovpiberen at være i decideret fremgang.

I rapporten præsenteres desuden et skovindeks, der omfatter alle typer af skovbevoksninger og der foretages sammenligninger mellem bestandsudviklingen i skov og i andre naturtyper. F.eks. tyder meget på, at jernspurvs tilbagegang herhjemme især har fundet sted udenfor skoven, hvorimod sangdrossel og løvsanger synes at klare sig dårligere i skoven sammenlignet med udenfor.

Endeligt præsenteres i rapporten separate resultater for bymæssig bebyggelse og enge, der foretages sammenligninger med svenske ynglefugletællinger, der gives eksempler på biotop-kodefordelinger for jernspurv og solsort, og der gives en kortfattet omtale af et nyt "Euromoniterings-projekt".

3. English summary

Since 1976 the Bird Census Group of the Danish Ornithological Society has carried out point counts of breeding birds in Denmark. This report presents the results of the Danish breeding bird monitoring in 1998 carried out in a collaboration between the National Environmental Research Institute, the National Forest and Nature Agency, the Danish Ornithological Society and Ornis Consult Ltd. Species showing a significant change in index value 1997-98 are shown in Tab. 3, and breeding bird indices 1976-1998 are shown in Tab. 4. A list of scientific names can be found in appendix 3. In 1998 a total of 350 census routes, most of them consisting of 20 points, were counted. Of these 289 were "repeated", i.e. counted in at least 2 successive years by the same observer, at the same time of year (+/- 7 days) and time of day (+/- 30 minutes) and at comparable weather conditions. The 1998-season followed a very poor mast crop (*Fagus*, *Quercus* and *Picea*) and an unusually mild winter.

Waterbirds increases were observed amongst the traditional winter sensitive species Grey Heron and Coot. Throughout the whole period a very marked increase of the Cormorant and a long term population decrease of Black-headed Gull have been observed. This latter decrease is a continuation of a marked long-term increase beginning in the early eighties. Also most likely because of a low winter mortality due to mild winter weather in especially February, marked population increases were observed for Robin, Wren and Goldcrest.

For the species wintering in Africa the general trend 1997-98 was population increases or stable populations. However, with the Treepipit being the only exception, the longterm trend for these species seems to be population decreases. On the other hand Chiffchaff, Blackcap and White Wagtail winter in Southern Europe and Northern Africa. These species have increased very much in number during the last 20 years. Also, in 1998 Song Thrush, Chiffchaff, Blackcap increased significantly in numbers.

Since 1976 there have been marked population decreases in species breeding in farmland. Among the species that have decreased the most Corn Bunting, Lapwing and Starling should be mentioned. In 1997-1998 new significant decreases were observed for Lapwing and Starling and Yellowhammer, whereas the Whitethroat increased significantly in number. In spite of a minor decrease in 1997-1998, the breeding bird indices of the Skylark and the Linnet seem now to be slowly increasing following a longterm decrease 1976-1985.

Dividing the material according to different habitats: coniferous and deciduous forest, urban built-up areas and fresh meadows does not significantly change the overall picture concerning this years result. However, looking upon the long-term changes, differences seem to appear for several species (Figs. 12-17).

In addition, this report presents a newly calculated breeding bird index covering a combination of all types of woodland. Looking upon the long-term trends a few species seem to differ from the general results. Willow Warbler, Song Thrush and Yellowhammer seem to be decreasing in woodland in spite of increasing or stable populations in other habitats, whereas the long-term decrease of the Dunnock seems to take place outside forest habitats.

Danish and Swedish breeding bird indices are compared, a combined farmland breeding bird index and an index for hole-nesting passerines are presented and discussed. Finally, the preliminary results from a Euromonitoring pilot study are presented and examples of habitat distribution of Dunnock and Blackbird are presented.

4. Materiale og metode

4.1. Punkttællingsmetoden

Ynglefuglene bliver talt ved hjælp af punkttællingsmetoden. Hver tæller fordeler 10-20 punkter på en rute i naturen og markerer dem på et kort, så de kan genfindes de følgende år. På hvert punkt registreres alle sete og hørte fugle indenfor en periode af 5 minutter, uanset registreringsafstanden. Det er underordnet, hvordan man kommer fra punkt til punkt - man kan gå, cykle, køre bil o.s.v.. Man skal blot benytte samme transportmiddel hvert år, og der skal være mindst 200 meter mellem hvert punkt i lukket (f.eks. skov) og mindst 300 meter i åbent terræn (f.eks. agerland).

Optællingen foretages mellem den 15. maj og 15. juni, helst i de tidlige morgentimer, hvor fuglene er mest aktive og lettest at opdage. Det er vigtigt, at optællingerne foretages mindst to år i træk og under lignende forhold, da der kun foretages beregninger på disse "gentagne" ruter. Optællingerne skal i årene efter startåret foretages på de samme punkter, af den samme optæller, under lignende vejrforhold, på samme dato (+/- 7 dage) og med samme starttidspunkt (+/- 30 minutter). Desuden må man ikke tælle ved vindstyrker over 4 Beaufort. Overholdes disse betingelser ikke, frasorteres ruterne inden beregningerne.

Ved at sammenligne de gentagne optællingsruter fra år til år, får man mulighed for at vurdere ændringer i de danske ynglefuglebestande. Registreringerne skrives ind i et standardskema og behandles i et EDB-program, der foretager statistiske analyser af bestandenes svingninger og udregner bestandsindeks.

4.2. Beregninger

Når en art er registreret på mindst 20 gentagne ruter og på mindst 30 punkter i hvert af de to år, der sammenlignes, beregnes et ynglefugleindeks. Det tilsvarende krav til beregning af indeks for særsikte naturtyper, f.eks. by eller skov, er 15 ruter og 20 punkter. Det første år, en art optræder på et tilstrækkeligt stort antal punkter og ruter, tildeles den indeksværdien 100, og fremtidige ændringer beregnes i forhold til dette basisår. Falder antallet af fugle eksempelvis til det halve i forhold til basisåret, tildeles arten indeksværdien 50, tredobles antallet af fugle, tildeles arten indeksværdien 300. Ynglefugleindekset for 1998 er således beregnet efter følgende formel:

$$\text{Indeks}_{98} = \text{Indeks}_{97} \cdot \frac{\text{Antal}_{98}}{\text{Antal}_{97}}$$

Det skal understreges, at indeksværdien ikke i sig selv siger noget absolut om antallet af fugle i de pågældende år. Indekstallet er et relativt udtryk for artens yngleforekomst et givet år, men hvordan forholdet er mellem indekstallet og den faktiske bestandsstørrelse, vides ikke. Derfor har en indeksværdi kun mening, hvis den sammenlignes med andre indeksværdier i den samme indekssekvens.

Af samme grund kan størrelsen af indeksværdier mellem arter og for samme art i forskellige naturtyper ikke sammenlignes. En art med indeksværdien 300 behøver derfor ikke at være mere almindelig end én med indekstallet 100 i det samme optællingsår, og en art med indekstallet 300 i agerland og indeks 100 i skov kan udmarket være lige almindelig i de to naturtyper. Det er ligeledes vigtigt at huske, at startværdien 100 i basisåret ikke nødvendigvis er et udtryk for artens "normale" bestandsniveau. I rapporten vises indekskurverne på en logaritmisk skala. Dette er en fordel, fordi hældningen på de årlige ændringer bliver uafhængig af indeksværdierne selv. F.eks. har en linie, der viser en nedgang på 50% fra indeks 300 til indeks 150 på en logaritmisk skala samme hældning som den, der viser en nedgang fra indeks 50 til indeks 25.

På en linær skala vil hældningen på disse to linier være højest forskellige, selv om de to ændringer biologisk set er lige vigtige.

I nogle tilfælde beregnes den relative ændring, der er et tal mellem -2,0 og +2,0:

$$d_r = \frac{2(A_{1998}-A_{1997})}{A_{1998}+A_{1997}}$$

A = antallet af fugle det pågældende år.

Ved hjælp af de relative ændringer kan man talmæssigt sammenligne ændringer mellem 2 år. F. eks. svarer -0,66 til en halvering af bestanden og +0,66 til en fordobling. Tilsvarende bestandsændringer beskrevet ved procentvise ændringer havde været på henholdsvis 50 % tilbagegang og 100% fremgang. Det er dog først og fremmest indeksværdierne, der benyttes i diskussionen af fuglearternes frem- eller tilbagegange.

For en nærmere beskrivelse af punkttællingsmetodens metodik og usikkerheder henvises til f.eks. Falk (1990) og Petersen & Brøgger-Jensen (1992).

4.3. Statistik

Den forskel, der registreres i en arts forekomst i de to år, prøves statistisk med en Wilcoxon test. Testen undersøger, hvor sikker en frem- eller tilbagegang er (Campbell 1981). Sikkerheden angives ved en p-værdi, en sandsynligheds værdi. Hvis $p < 0,05$, kan den fundne forskel ikke forklares som tilfældig, og man må derfor antage, at den er reel, d.v.s. ændringen er signifikant. Hvis $p > 0,05$ kan den fundne tendens betragtes som en tilfældighed.

I rapporten er de forskellige signifikansniveauer markeret med 1 til 4 stjerner. **** er højeste signifikansniveau ($p < 0,0001$), og * er laveste signifikansniveau ($p < 0,05$). Med andre ord: jo flere stjerner, der er markeret i tabellen, jo mere "sikker" er ændringen for den pågældende art. I rapporten benyttes betegnelserne "signifikant" og "sikker" i flæng.

4.4. Biotopskoderne

På hvert tællepunkt registreres naturforholdene ved en talkode med 4 cifre. Biotopskoderne fortæller om fuglenes forekomst i forskellige landskabstyper. Der skeines mellem følgende biotopskoder: 1: nåleskov; 2: løvskov; 3: agerland; 4: mose/kær; 5: hede; 6: klit/strand; 7: bymæssig bebyggelse; 8: sø; 9: eng og 10: "anden" biotoptype.

4.5. Materialets størrelse

I 1998 blev i alt 350 ruter optalt, hvilket er det samme som i 1997. En ukendt andel af de nye ruter består dog "kun" af 10 punkter. Af de 350 ruter var de 289 gentagne, hvilket er en fremgang i forhold til året før (274). Flest ruter blev talt i Vestsjælland, Århus, Viborg og Ringkøbing. I alt blev 61 nye ruter påbegyndt i 1998, de fleste øst for Storebælt (Tab. 1 og Fig. 1).

En geografisk fordeling af ruterne 1997-1998 er vist i Fig. 1.

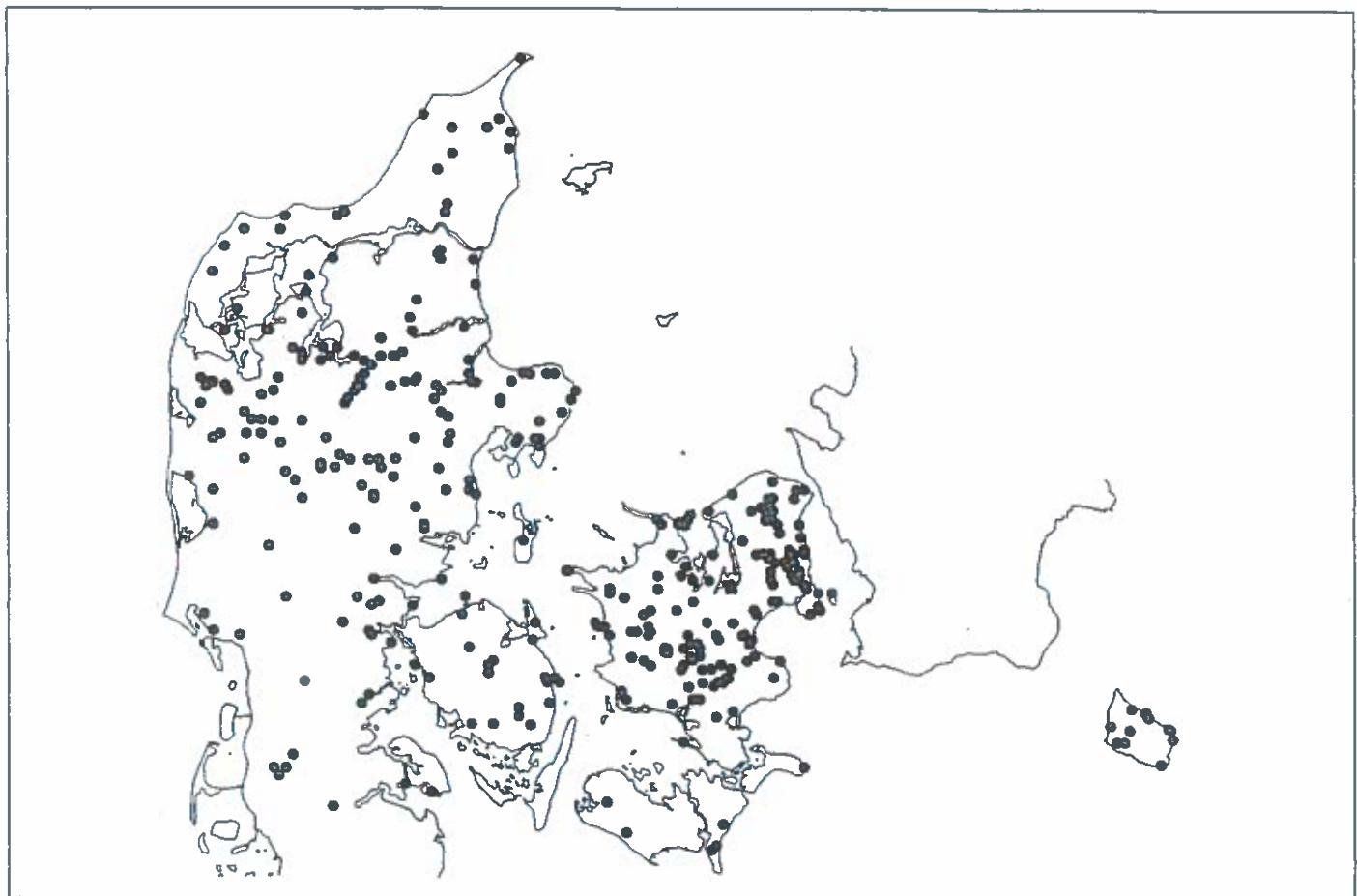

Fig. 1: Geografisk fordeling af punktoptællingsruter 1997-1998
Distribution of point count routes 1997-1998.

Tab. 1: Antal punkttellingsruter i hvert amt i ynglesæsonerne 1997 og 1998.
 Number of point count routes in each county in the 1997 and 1998 Danish breeding bird censuses.

	1997	Frafaldne	Gentagne	Nye	1998
Nordjylland amt	23	2	21	2	23
Viborg amt	37	3	34	7	41
Ringkøbing amt	36	4	32	3	35
Århus amt	38	4	34	12	46
Ribe amt	3	0	3	1	4
Sønderjyllands amt	10	2	8	2	10
Vejle amt	17	2	15	1	16
Fyns amt	21	3	18	2	20
Vestsjællands amt	55	16	39	20	59
Storstrøms amt	17	5	12	7	19
Roskilde amt	16	5	11	1	12
Københavns amt	28	3	25	0	25
Frederiksborg amt	33	8	25	2	27
Bornholms amt	16	4	12	1	13
Jylland	164	17	147	28	175
Øerne	186	44	142	33	175
Hele landet	350	61	289	61	350

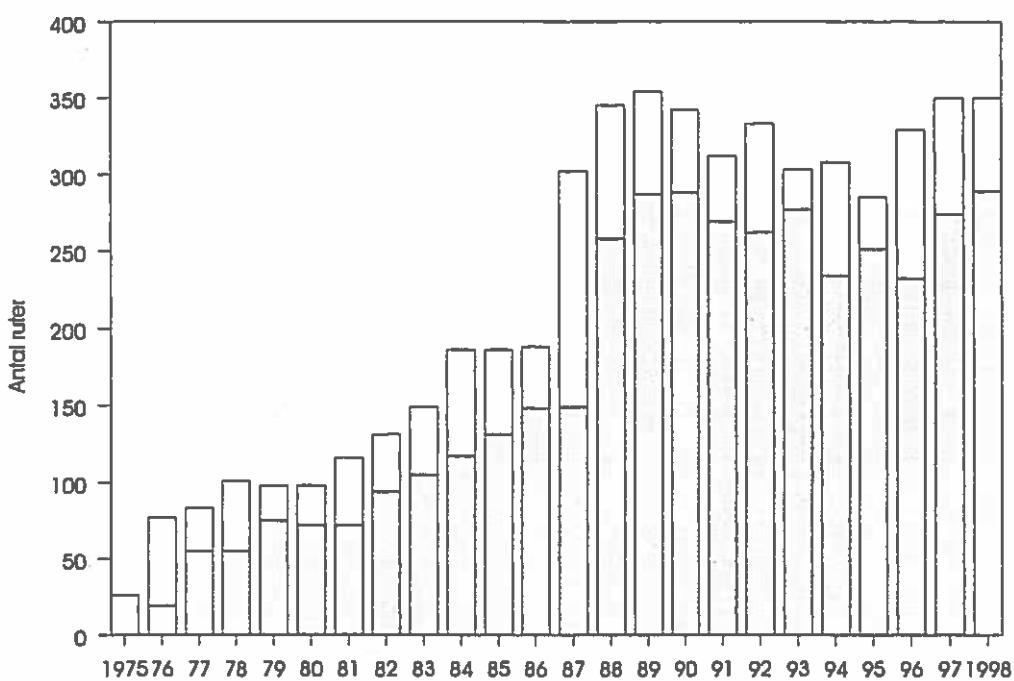

Fig. 2: Antal punkttellingsruter 1975-1998. 1975 var et pilotår. Gentagne ruter vist med raster.
 Number of point count routes 1975-1998. Hatching indicates "repeated" routes.

Inkluderet i de 350 ruter er 1267 punkter med "ren" skov, hvoraf 353 punkter er "ren" løvskov, 207 punkter "ren" nåleskov og de resterende punkter forskellige typer af blandskov. Desuden er optalt 643 punkter med mindst 75% bymæssig bebyggelse, 152 punkter med mindst 75% eng og 1515 punkter med mindst 75% agerland.

4.6. Vejret i optællingsperioden

Vejrforholdene har stor betydning for fuglenes ynglesucces og overlevelse. F.eks. kan strenge vintrer reducere bestande af kortdistanctrækere og standfugle. Kolde, blæsende og regnfulde

forår kan medføre, at færre unger end normalt kommer på vingerne. Endelig kan vejrfordelingen påvirke trækfuglenes ankomsttidspunkt og yngleaktivitet og dermed registreringschancen i tællesæsonen.

December 1997 havde 1°C over normalgennemsnittet med lidt mindre nedbør og færre soltimer end normalt. Trods en kold afslutning i sidste trediedel af måneden blev januar 1998 alligevel temmelig varm, 2,3°C over det normale. Solen skinnede meget, og nedbøren var lidt over det normale. Med en månedsmiddeltemperatur på 5,0°C blev februar 1998 den næstvarmeste registreret nogensinde. Soltimetallet var næsten 40% under normalen, nedbørsmængden ca. 30% over (se Tab. 2). Den gennemsnitlige vinter temperatur siden 1975/76 er vist i Fig. 3.

Sammenfattende var vinteren 1997/98 mild med en gennemsnits-temperatur langt over det normale.

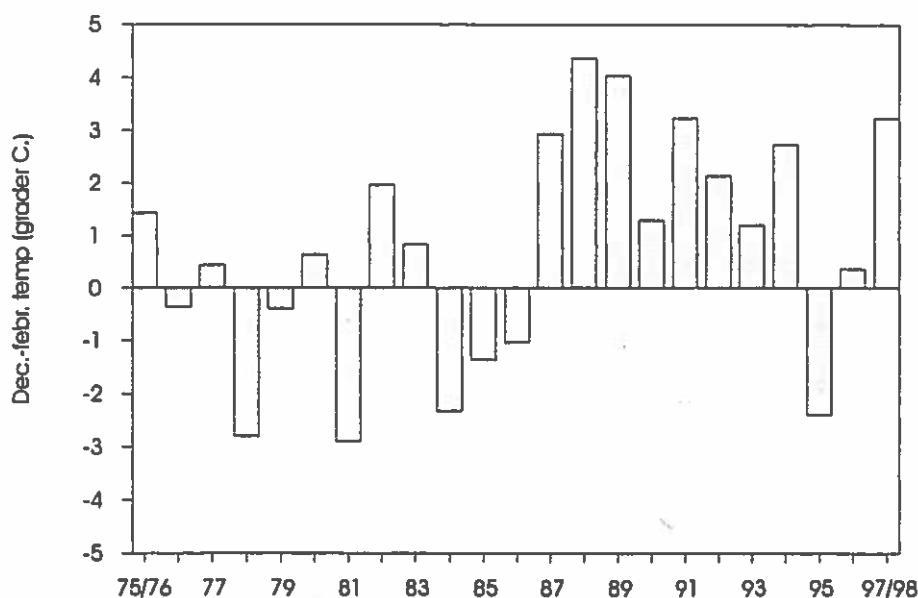
Trods vinterlige indslag med sne blev marts 1998 mild, 1,6°C over normalgennemsnittet og med temmelig megen nedbør og også flere soltimer end normalt. April 1998 var usædvanlig solfattig og våd, men også forholdsvis lun med en månedsmiddeltemperatur på 0,8°C over det normale. Maj 1998 var tør, solrig og temmelig varm med en månedsmiddeltemperatur på 11,9°C, hvilket er 1°C højere end normalgennemsnittet. Juni 1998 var temmelig våd med 78 mm nedbør i landet som helhed - det normale er 55 mm. Månedstemperaturen og antal soltimer var lidt under det normale. Juli 1998 var præget af lange periode med ustadigt, blæsende, køligt og regnfuldt vejr.

Tab. 2: Vejrfordelingen i Danmark i vinteren 1997/98 samt i den efterfølgende ynglesæson 1998. Tallene er et gennemsnit for Jylland og Øerne. Tallene i parantes angiver normalen, der er et gennemsnit fra perioden 1960-90. Kilde: Dansk Meteorologisk Instituts Månedsrapporter.

Weather conditions in Denmark in the winter 1997/98 and spring/summer 1998. Normal conditions are stated in parenthesis. Left column from above: temperature, precipitation and hours of sunshine.

	December	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli
Temp. °C	2,5 (1,6)	2,3 (0,0)	4,9 (0,0)	3,7 (2,1)	6,5 (5,7)	11,8 (10,8)	13,9 (14,3)	14,4 (15,6)
Nedbør mm	63 (66)	68 (57)	50 (38)	60 (46)	79 (41)	28 (48)	76 (55)	92 (66)
Soltimer	30 (36)	68 (39)	41 (67)	149 (113)	99 (174)	290 (234)	230 (242)	228 (228)

Figur 3: Gennemsnitlige vintertemperatur i Danmark (december-februar 1975/76-1997/98). Ref. Danmarks Meteorologiske Instituts Månedsrapporter.
Average winter temperature in Denmark 1975/1976-1997/1998.

Sammenfattende:

Vinter 1997/98:

December: forholdsvis varm

Januar: solrig og temmelig varm

Februar: usædvanlig varm med underskud af sol og overskud af nedbør

Forår 1998:

Marts: overskud af varme, sol og nedbør

April: usædvanlig solfattig og våd, men også forholdsvis lun

Maj: tør, solrig og temmelig varm

Sommer 1998:

Juni: våd

Juli: ustadic, kølig, blæsende

Den milde vinter 1997/98 har utvivlsomt gavnet standfuglene og kortdistancetrækkende fugle. Det ustadic, kolde, regnfulde og til tider meget blæsende sommervejr 1998 kan til gengæld tænkes at have medført en nedsat ynglesucces hos ænder, gæs og vadefugle. Desuden kan køligt vejr i tælleperioden have påvirket tidspunktet for de Afrikatrækkende fugles ankomst og reduceret deres yngleaktivitet og dermed registreringschancer.

4.7. Frøsætning 1997

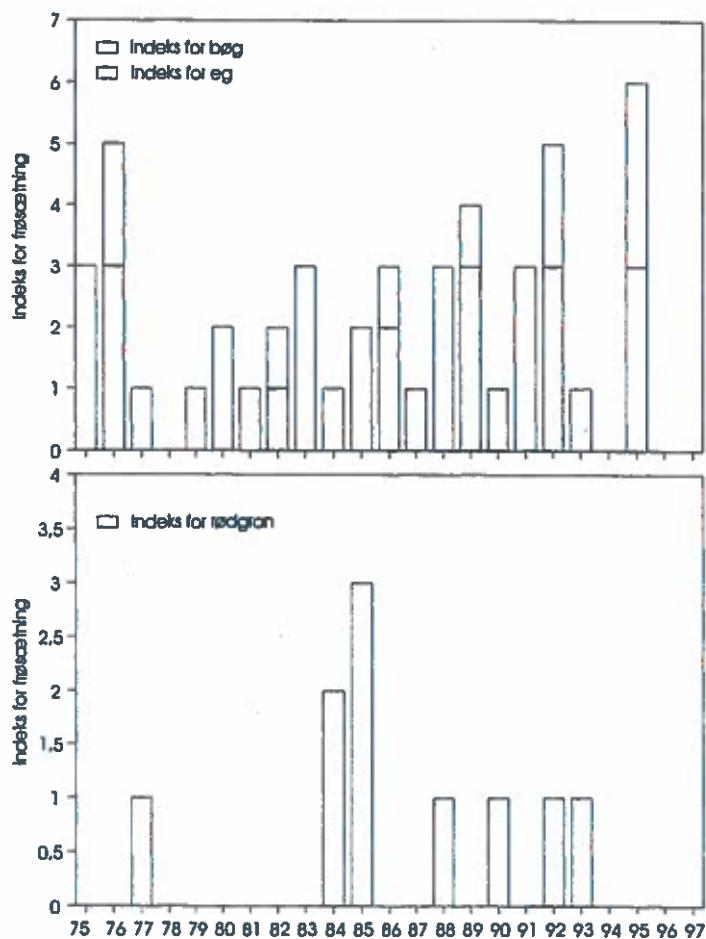

Fig. 4: Frøsætning hos gran (nederst) og bøg/eg (øverst) 1975-1997 angivet ved indeksværdier, idet "0" = ingen frø og "3" = "meget god" (Henrik Knudsen, Statens Planteavlsstation, pers. medd.). Bøg vist med raster.
Seedproduction autumn 1975-1997 of: *Picea abies* (below), above: *Fagus* and *Quercus*. "0" indicates no seeds, and "3" indicates a large amount of seeds. Hatching (above) indicates *Fagus*.

Særligt for standfuglene betyder fødeudbuddet om vinteren meget for fuglenes chancer for at klare sig igennem vinteren. For de arter, der lever af frø, kan et groft indtryk af, hvor store fødemængder, fuglene har til rådighed gennem vinteren, opnås ved at se på frøsætningen hos forskellige skovtræer. Disse oplysninger kan fås fra Statsskovenes Planteavlsstations "kårede" bevoksninger. Med hensyn til årets tællinger svigtede frøsætningen i efteråret 1997 for både rødgran, eg og bøg. Det sidste store frøår for bøg og eg var i 1995.

Det skal nævnes, at tallene ikke ukritisk kan tages som udtryk for, hvor store fødemængder, fuglene har til deres rådighed. Tallene dækker over forskelle mellem landsdelene, og frøproduktionen i de "kårede" bevoksninger er ofte lavere end i resten af landet (F. Knudsen, pers. medd.). Derfor betyder et "0" år næppe, at fuglene slet ingen frø har til deres rådighed. Desuden udgør agern, bog og granfrø langt fra vinterens eneste fødekilder. Mange fugle lever af f.eks. urtefrø, insekter og edderkopper, hvis mængde de enkelte år ikke er kendt (Jansson & Brömssen 1981).

5. Resultater og diskussion

5.1. Generelle tendenser

I den følgende gennemgang diskutes ændringer i fuglenes ynglebestande fra 1997 til 1998. Der er særligt lagt vægt på de arter, hvis bestande har ændret sig "sikkert" mellem de to år (Tab. 3). For de arter, der er tilknyttet eng, bymæssig bebyggelse eller skov, er desuden givet en separat omtale i de efterfølgende afsnit. Ynglefugleindeks 1976-1998 er givet i Tab. 4, og bestandskurver for en række arter er vist i de følgende afsnit.

Tab. 3: Fuglearter, hvis ynglebestande udviser en signifikant ændring fra ynglesæsonen 1997 til 1998. Kun arter, der opfylder betingelserne for beregning af indeks i begge år, er vist. Forskelle er testet med en Wilcoxon test med følgende niveauer: *: $p < 0,05$, **: $p < 0,01$, ***: $p < 0,001$, ****: $p < 0,0001$ (se 4.3 for forklaring).

Species showing a significant change in population size from 1997 to 1998. Levels of significance (Wilcoxon Test) as shown above. For a Danish-Latin list of birds names, see appendix 3.

Art Species	Gentagne ruter "Repeated" routes 1997-1998	Punkter Points		Individuer Individuals		% ændring % change	Indeks Index	
		1997	1998	1997	1998		1997	1998
Toppet lappedykker	67	149	128	281	251	-11 *	72	64
Fiskehejre	151	214	256	310	377	22 *	124	150
Gråand	208	519	473	907	778	-14 *	185	159
Fasan	234	1294	1185	1736	1562	-10 **	91	82
Vibe	161	493	386	938	696	-26 ****	27	20
Stormmåge	134	330	432	655	792	21 **	61	73
Tyrkerdue	132	372	341	628	561	-11 *	135	121
Gøg	238	1029	1159	1205	1388	15 ***	75	87
Mursejler	147	352	429	881	1089	24 **	69	85
Krage	266	2108	2039	3766	3564	-5 *	145	137
Gærdesmutte	233	966	1274	1146	1568	37 ****	109	149
Rødhals	182	507	632	584	777	33 ****	102	135
Nattergal	142	385	480	534	641	20 ***	73	87
Solsort	271	3247	3134	5647	5406	-4 *	130	124
Sjagger	44	64	85	112	138	23 *	145	178
Sangdrossel	191	563	635	655	747	14 *	73	83
Munk	239	1209	1342	1457	1593	9 **	250	273
Tornsanger	241	1296	1449	1735	2032	17 ****	87	102
Gransanger	237	1148	1377	1326	1605	21 ****	486	588
Fuglekonge	104	166	232	268	366	37 **	33	45
Stær	251	1414	1312	2586	2431	-6 *	50	47
Grønirisk	231	802	714	1330	1131	-15 ***	197	167
Bogfinke	266	2973	2856	5625	5419	-4 *	136	131
Gulspurv	240	1598	1498	2343	2182	-7 *	78	72

Af de arter, der både i 1997 og 1998 opfyldte kravene til beregning af ynglefugleindeks, gik 11 arter signifikant tilbage i antal og 13 arter frem.

Tab. 4: Indeksverdier ved ynglefugletællinger i Danmark 1976-1998. Fed skrift: arten er registreret på mere end 150 punkter, fordelt på mindst 30 ruter, i hver af de to år, der sammenlignes. *: signifikante ændringer ved Wilcoxon Test ($p < 0,05$).

Danish breeding bird indices 1976-1998. *: significance by Wilcoxon Test ($p < 0.05$). Bold type: species which have been observed on at least 150 census points and 30 routes in each of the two years compared. For a Danish-Latin list of birds names, see appendix 3.

Art\år	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97		
Toppet lappedykker											100	108	85*	110*	72*	80	75	65	75	99	77*	72		
Skarv											100	156*	204	240	289	338	292	418*	502	477	487			
Fiskehejre					100	104	146	175	123*	153	140	195*	271*	211*	193	195	192	148*	180	135*	124			
Knopsvane						100	121	147	134	148	90*	79	92	92	95	106	85	89	111	94*	102			
Grågås																		100	136	216	144			
Gravand		100	115	155	164	96*	125	149	132	129	126	157*	114*	115	86*	97	94	96	105	115*	124	123		
Gråand	100	108	67	77	96	105	102	114	101	127	149	204*	193	204*	219	207	189	188	187	187	202	185		
Trolldand																	100	119	122	137	166	172		
Toppet skallesluger												100	112	117	94	90		90	142*	167	103	128		
Spurvehøg																	100	118	122	119	111	104		
Musvåge	100	90	70	58	51	56	64	66	54	61	57	53	58	66	76	79	71	67	73	64	75	59*		
Rørhøg																		100	89	115	144	102		
Tårfalk												100	136	183	242	213	154*	147	187	133	209*	173		
Agerhøne												100	109	143	153	120	146	145	163	153	118			
Fasan	100	89	95	101	83*	96	91	83	105*	117*	120	127	109*	117*	103*	128*	110*	113	119	110	99*	91*		
Gr. rørhøne						100	179*	207	229	132*	136	151	155	238*	210	205	173	146	162	144	109	105		
Blyshøne	100	111	58*	94	118	132	152	157	122*	105	123	139*	187*	184	216	182	180	142*	156*	153	135			
Strandskade						100	97	106	99	97	85	82	78	116*	101	112	95*	125*	112	122	131			
Vibe	100	86	82	65	55	55	59	54	62	48*	47	37*	38	33*	33	33	28*	27	28	29	27			
Rødben												100	60*	57	51	47	43	40	40	38	48	48		
Dobbeltbekkasin												100	116	106	112	113	75	75	64	53	87*	91	94	
Stormåge	100	78	70	79	46*	52	49	43	64	55	64	54	57	60	64	68	55	62	63	57	50	61		
Sølvmåge	100	96	89	84	118	133	121	134	127	119	120	135	114	126	154	156	142	169*	167	175	180	178		
Svartbag																	100	139	111	101	97	125	188	
Hættemåge	100	99	102	97	88	103	90	73	97*	88*	92	94	90	79*	84	70*	60*	56	51*	50	47	43*		
Huldue												100	126	122	135				135	261*	136*	149		
Ringdue	100	97	100	85*	78	83	80	100*	108	107	108	127*	124	139*	142	161*	156	166*	170	175	182	162*		
Tyrkerdue					100	80	89	69	65	77	77	85	87	107	109	105	102	119*	108	117	119	135*		
Gøg	100	113	117	124	85*	104*	100	97	107*	89*	87	84	78	92*	72*	71	75	86*	67*	82*	85	75*		
Mursejler					100	144*	79*	125*	104	128*	137	70*	117*	78*	73	76	83	91	101	84*	92	91	69*	
S. flagspætte	100	130	139	91*	97	116	123	127	130	137	113*	131*	140	110*	131*	115	99*	121*	124	95*	126*	104*		
Sanglærke	100	86*	85	72*	61*	66*	58*	60	62	56*	56	59	60	63	65	61*	64*	66	71	69	66*	63		
Landsvale	100	104	88	71*	82	89	96	97	87*	71*	79	74	84*	96*	95	95	100	88*	76*	72	95*	84*		
Bysvale	100	83	66	57	37	48	47	58	64	42*	45	37	35	31	38*	44	39	54*	49	42	51	43*		
Digesvale					100	83	69	61		61	93	145*	149	147	120	140	107	94	167*	129	127			
Ravn																			100	128	149			
Krage	100	98	112	110	101	111	109	117	114	127*	124	138*	136	129	121	132*	128	134	132	142*	141	145		
Råge						100	85	64	80	97*	113	128	116	129	141	131	121	126	113	115	118	123		
Allike	100	157	178	135	204	252	246	255	309	299	324	267*	302*	273	280	277	249	279	291	302	312			
Husskade	100	106	133	125	112	119	106	128*	141	141	175*	159	170	170	171	170	169	177	181	188	208*	199		
Skovskade	100	169*	135	83*	89	110	129	192*	192	181	181	180	172	173	192	192	177	202	179	162	191	153*		
Musvit	100	112*	117	106*	105	110	104	106	111	109	114	106	94*	88	94*	92	91	105*	90*	87	119*	113*		
Blåmejse	100	112	104	70*	98*	87	91	106*	121	101*	103	122	107	97	103	103	98	124*	122	135	208*	149*		
Sortmejse	100	75*	109*	69*	69	62	42*	61*	55	48	65*	65	60	71*	72	64	83*	104*	69*	100*	105	109		
Topmejse												100	126	135	114	142	189	205	153	185	166	178	162	114

Tab. 4, fortsat...

Art\år	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98			
Sumpmejse					100	100	75	67	73	52	49	84*	55*	59	73	68	58	74	51	56	70	55	48			
Spætmejse					100	85	89	98	84	93	100	97	112	100	151*	82*	83	121*	78*	52*	62	61	57			
Træløber					100	109	108	110	70	114	97	93	91	118	92	122	137	110	145	145	128					
Gærdesmutte	100	105	103	39*	57*	90*	59*	122*	141*	103*	97	73*	121*	164*	215*	156*	200*	219*	167*	183*	99*	109*	149*			
Rødhals	100	93	99	89	104	139*	133	146	140	109*	119	106	138*	165*	182*	131*	136	178*	169	171	122*	102*	135*			
Nattergal	100	104	114	143*	128	133	134	145	128*	88*	112*	132*	118*	119	98*	120*	102*	88*	80	90*	68*	73	87*			
Rødstjert						100	112	59*	51	50	52	83*	76	89	71	75	62	82*	57*	76*	83	85	97			
Bynkefugl						100	78	83	92	135*	104	99	85	97	107	106	78*	54*	60	70	56					
Solsort	100	98	90*	77*	84*	90	82*	94*	104*	93*	96	96	105*	114*	130*	124	123	128	134*	142*	142	130*	124*			
Sjagger												100	176	180	223	160	188	153	171	117*	125	145	178*			
Sangdrossel	100	94	89	72*	87*	107*	109	127*	101*	102	86*	104*	112*	97*	103	96	104	105	95*	99	83*	73*	83*			
Misteldrossel											100	75	81	47*	60	83*	71	72	68	63	45	63	48	31		
Rørsanger					100	87	85	68*	64	63	66	76	69	80*	76	75	76	69	67	85*	69*	66	61			
Kørsanger					100	104	100	96	95	89	81	58*	90*	92	75*	61*	58	57	54	63	63	67	61			
Sivsanger												100	110	98	58*	43	33	30	33	33	26	23				
Gulbug	100	102	136	145	132	153	166	184	164	125*	127	80*	94	82	84	84	75	72	61	59	60	74*	62			
Munk	100	122*	117	114	139*	134	149*	149	164*	155	162	166	178	194*	220*	196*	232*	218	221	226	223	250*	273*			
Havesanger	100	121	158*	162	197*	181	173	189	194	185	182	201*	194	188	176	124*	158*	155	134*	145	126*	157*	151			
Tornsanger	100	103	115	108	105	91*	91	105*	78*	77	82	95*	88*	89	94	85*	103*	97	82*	78	83	87	102*			
Gærdesanger	100	123	140	102*	102	104	107	69*	91*	55*	70	98*	70*	62	57	74*	70	76	55*	65	78*	57*	57			
Løvsanger	100	94	97	114*	111	119*	130*	110*	105	108	111	125*	110*	111	97*	109*	90*	82*	78	92*	90	98*	93			
Gransanger	100	113	186*	183	162	129*	161*	152	178*	211*	172*	184	231*	247	298*	233*	304*	320	343	433*	414	486*	588*			
Skovsanger	100	76	76	59	58	63	44*	51	38	63*	77	77	95*	98	59*	55	66	52*	32*	53*	36*	32	33			
Fuglekonge	100	112	83*	54*	56	56	35*	50*	48	41	31*	39*	57*	72*	102*	62*	59	72*	50*	41*	36	33	45*			
Grå fluesna.												100	67	86	92	65	107*	80	73	96	73	71	57			
Br.fluesnapper					100	103	81	58	56	79	57	90	71	71	42*	68*	68	31*	63*	71	54	48	50			
Jernspurv	100	111	92	62*	61	63	65	52*	62	47*	47	34*	39	35	36	33	26*	31	41*	37	44*	34*	33			
Engpiber												100	70	98*	105	82	88	71	84	81	67	60	52			
Skovpiber	100	94	146*	135	168*	184	192	211	269*	266	294	350*	347	322*	284*	277	257	209*	173*	192	213	250*	235			
Hvid vipstjert					100	117	135	126	168	194	201	205	214	236	260	282	269	255	225	245	253	221	231	265		
Rødrygget tornskade																				100	97	88	108			
Stær	100	93	91	66*	63	81*	69*	67	78*	66*	60	61	58	60	64*	59*	54	59	53	54	50	47*				
Gråspurv	100	101	75*	56*	69	58*	67	60	59	58	61	63	62	60	68	61*	62	63	59	57	57	52	56			
Skovspurv	100	99	90	78	161*	150	130	154	158	151	149	210*	197	187	247*	188*	174	171	168	141*	143	155	146			
Kernebider												100	139	153	129	170	105*	114	145	120	105	100	124	151		
Grønirisk	100	115	90	80	102	105	125*	135	132	128	138	152	175*	157	164	165	153	163	168	187*	213*	197	167*			
Stillits												100	79	196*	141	154	190	274*	210	252	264	239				
Tornirisk	100	87	63	54	46	43	35	36	43	39	49	46	54	52	66*	61	59	77*	78	70	58*	58	51			
Gråsisken												100	76	134*	210*	285*	221	203	139*	139						
Dompap												100	121	101	114	99	167*	199	145*	172	227	176	212	177	135	
Lille korsnæb												100	91	72	239*	287	77*	92	139*							
Bogfinke	100	104	100	104	102	111*	117*	122	128	130	136	133	133	135	133	134	124*	131*	134	128*	142*	136*	131*			
Bomlærke						100	87	74	72	53*	69	59	43*	48	50	45	44	37	48	49	47	58	59			
Gulspurv	100	82*	89	79*	79	78	85*	83	82	87	90	95	98	89*	90	81*	76*	76	80	72*	79*	78	72*			
Rørspurv						100	110	88	111*	100	84*	90	93	108*	116	107	99	96	96	106	108	98	106	97		
Hare												100	69*	76	93	75*	68	58	89*	85	78	96*	80	107*	85*	78
Ræv												100	91	95	108	87						100	117			
Rådyr												100	110	123	141	125	141	133	163	172	199	208	185	183	171	158

5.1.1. Standfugle og kortdistanctrækkere

Vandfugle

I 1998 kunne yngleindeks beregnes for i alt 19 arter af vandfugle. Vandfugle omfatter her hejrer, lappedykkere, skarv, gæs, ænder, måger og vadefugle. For en del af disse er materialet dog beskeden, og dertil kommer, at ikke alle arternes ynglebestande dækkes optimalt af punkttællingsprogrammet, bl.a. fordi ret få ruter er placeret i vådområder eller kystegne. Derfor er resultaterne indsamlet ved punkttællinger ikke nødvendigvis repræsentative for landet som helhed.

Kun for fiskehejre, gravand, gråand, blishøne, vibe, stormmåge, sølvmåge og hættemåge er der gjort registreringer på mere end 150 punkter og 30 ruter i mindst 10 år (markeret med fed skrift i Tab. 4. Med disse forbehold er ynglefugleindeks for forskellige vandfugle vist i Fig. 5.

Signifikante ændringer 1997-1998 sås for toppet lappedykker (tilbagegang), fiskehejre (fremgang), gråand (tilbagegang), blishøne (fremgang), vibe (tilbagegang) og stormmåge (fremgang).

Dermed synes tendensen for 1997-1998 at være fremgang for de vinterfølsomme arter (fiskehejre og blishøne), mens billedet for de resterende arter er blandet.

Skarvens bestandsfremgang herhjemme afspejles også i punkttællingerne gennem de ca. 10 år, hvor det har været muligt at beregne et yngleindeks. De seneste 3-4 år har yngleindekset dog været stort set uændret, en tendens der bekræftes af tællinger fra Danmarks Miljøundersøgelser, der også viser, at bestanden i disse år stagnerer eller aftager (Eskildsen 1998).

Mågernes ynglebestande synes at udvikle sig noget forskelligt. Mens sølvmågen og måske svartbag generelt øges i antal, er stormmågen gået noget og hættemågen meget tilbage siden 1976.

Med en uændret ynglebestand 1997-1998 er bestanden af hættemåge forsøsat på et meget lavt niveau sammenlignet med 1976. En tilsvarende tilbagegang ses ved vintertællingerne. Hættemågens tilbagegang herhjemme kan ikke udmiddebart forklares. Lokalt er arten forsvundet p.g.a. en nedgang i antallet af egnede ynglepladser, men dette er næppe hele forklaringen. Mange hættemåger fouragerer i agerlandet, og forskellige forhold ved landbrugsdriften er også blevet foreslået som forklaring på artens tilbagegang. En matematisk model for artens bestandsudvikling antyder, at de mange tørre forår i perioden 1984-1994 har reduceret artens ynglesucces, idet tilgængeligheden af de jord-invertebrater, som hættemågen lever af, reduceres i perioder med tørt vejr (Petersen & Jacobsen 1997). Et forskningsprojekt på Zoologisk Museum søger at klarlægge årsagerne til hættemågens tilbagegang herhjemme (H. Heldberg, pers. medd.).

At bestanden af fiskehejre påvirkes af vinterens vejrlig har været kendt længe fra bl.a. England. Også for flere andre vandfugle synes vinterens strenghed at spille en rolle for størrelsen af yngleindekset. F.eks. ses ofte markante tilbagegange for grønbenet rørhøne og blishøne efter strenge vinter, og for begge arter ses en generel fremgang i ynglebestanden fra slutningen af 80'erne, hvor de milde vintre blev reglen snarere end undtagelsen, og frem til midten af 1990'erne (Fig. 5).

Fiskehejre har foruden de milde vintre også nydt godt af fredningen i 1980 og en moderat forurening med næringsalte, der kan have øget mængden af føde (Frederiksen 1992). Bestandsudviklingen for vibe behandles i afsnittene om agerlandets og engens fugle.

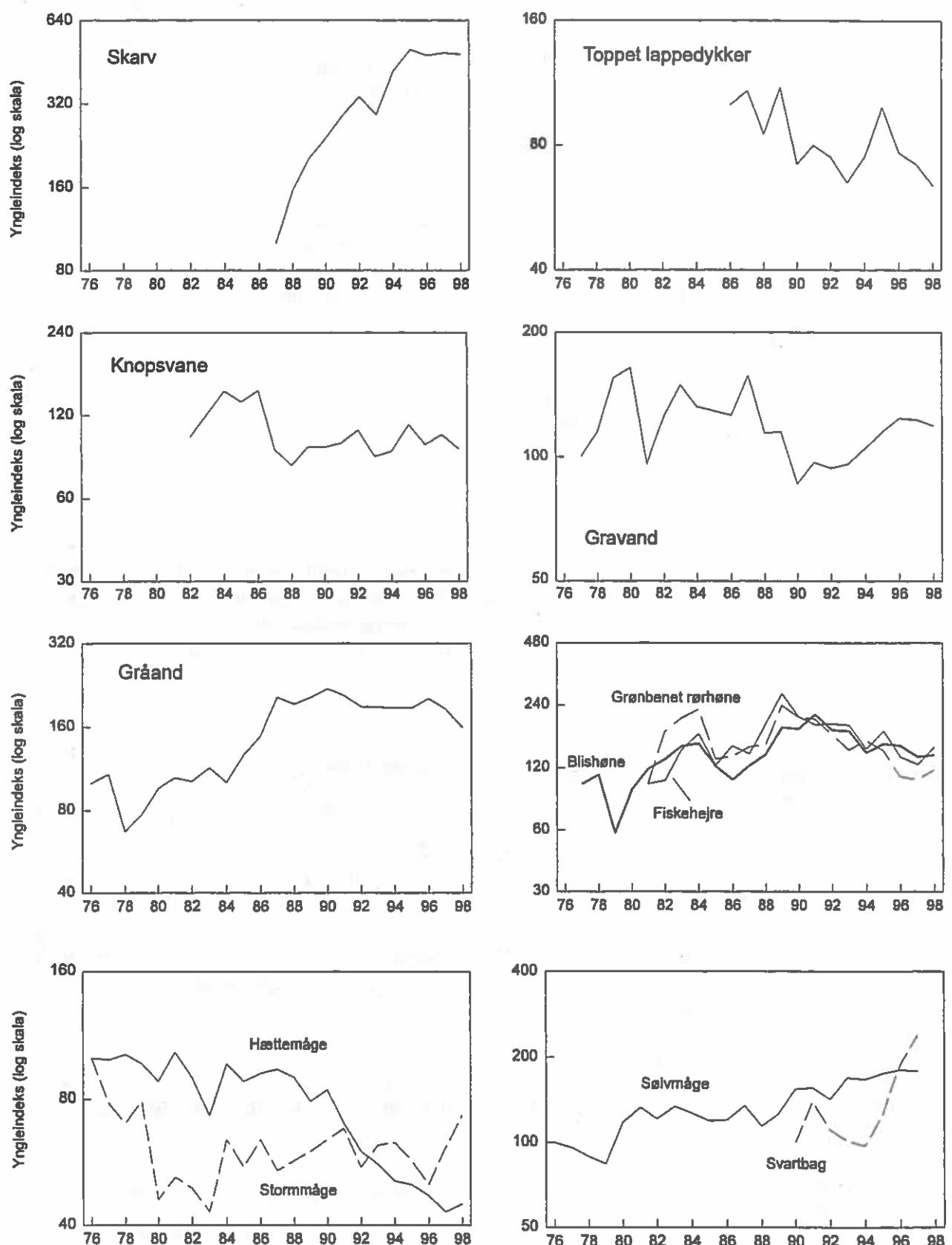
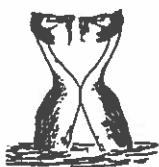

Fig. 5: ynglefugleindeks 1976-1998 for vandfuglearter i Danmark.
Breeding bird indices 1976-1998 for waterfowl species in Denmark.

Frøædende småfuglearter

En sammenhæng mellem antallet af fugle og mængden af frø om efteråret ses særligt tydeligt i antal fugle om vinteren, men de store bogår slår ofte også igennem til ynglesæsonen. Sandsynligvis er den vigtigste forklaring, at flere fugle overlever vinteren i år med rigelig føde, men andre faktorer kan også spille en rolle (se f.eks. Jacobsen 1994). Særligt for de bogædende arter (ringdue, blåmejse, musvit, spætmejse og bogfinke) er det muligt at se en sammenhæng.

Set i lyset af den svigtende frøsætning i efteråret 1997 (og året før) er tendensen med uændrede bestande eller tilbagegange (dog ingen signifikante) for disse arter 1997-1998 ikke overraskende. Set over hele perioden er der en vis sammenhæng mellem yngleindekset og frøsætningen hos bøg for især blåmejse, sumpmejse og i de store bogår også spætmejse. For stor flagspætte er der over hele perioden en vis sammenhæng mellem topår i artens ynglefugleindeks og efterår med mange granfrø (se kurverne i afsnittet om skovens fugle).

For mejserne topper sangaktiviteten, og dermed registreringschancen, normalt i det tidlige forår, d.v.s. før tællesæsonen. Det usædvanligt milde vejr i februar-marts 1998, kan derfor have betydet, at færre mejser end normalt har været sangaktive i tælleperioden. Derfor kan der være registreret færre syngende mejser end normalt. Også grønirisk, der ellers er gået betydeligt frem i antal de sidste ca. 20 år, gik tilbage 1997-1998.

Kuldefølsomme arter

Vinteren 1997/98 var meget mild, og særligt februar måned, der normalt kan være kritisk for flere arter, bød på temperaturer langt over det normale. Ikke uventet gik de traditionelt vejrfølsomme arter gærdesmutte, rødhals og fuglekonge signifikant frem i antal, og set over hele perioden, er der særdeles stor lighed mellem de tre arters indeks-kurver (Fig. 6).

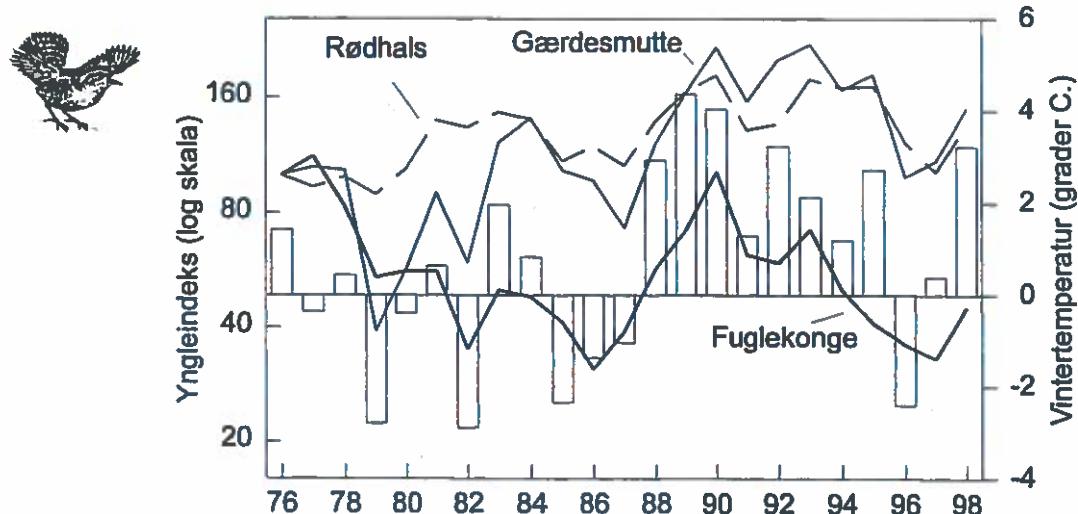

Fig. 6: Bestandsudvikling for gærdesmutte, rødhals og fuglekonge 1976-1998 i Danmark sammenlignet med gennemsnitstemperaturen foregående vinter.

Population trends of Wren, Robin and Goldcrest 1976-1998. Bars indicate the average winter temperature in Denmark.

Agerlandets fugle

For landet som helhed sås flere signifikante ændringer for agerlandets fuglearter fra 1997 til 1998. Vibe, gulspurv og stær gik signifikant tilbage, tornsanger signifikant frem. For resten af agerlandets karakterarter (sanglærke, landsvale, tornirisk og kornværling) er bestandene stort set uændret imellem de to år (Fig. 7).

Set over hele perioden 1976-1998 er først og fremmest vibe og kornværling gået meget markant tilbage gennem årene.

I forhold til basisåret i 1981 er bestanden af kornværling nu stort set halveret. Tilsvarende tilbagegang kendes fra andre europæiske lande (Busche 1989, Hustings 1992, Marchant et al. 1990). Tucker & Heath (1994) anslår, at ca. en fjerdedel af den europæiske ynglebestand udviste tilbagegang 1970-1990, med de største tilbagegange i Central- og Nordvesteuropa. Den svenske ynglebestand tæller nu formentlig mindre end 10 par (Asbirk et al. 1997).

Kornværling viser herhjemme en udpræget tilknytning til vintergrønne marker (Laursen 1980). Dette bekræftes delvis af undersøgelser fra England, hvor arten er tilknyttet kornarealer, sandsynligvis fordi disse arealer rummer egnede føderessourcer og skjul mod prædatorer (Hartley et al. 1995). På baggrund af undersøgelser på 29 forskellige landbrug foreslår Donald & Forrest (1995), at det er fødemangel om vinteren, især som følge af en nedgang i arealet med forårsafgrøder og øget brug af pesticider og forbedrede høst- og lagermetoder, der spiller en rolle for artens tilbagegang i England. En nedgang i arealet med vårbryg er også foreslået af Marchant et al. (1990). Donald & Evans (1995) finder dog ingen sammenhæng mellem artens bestandsændringer og ændringer i det samlede kornareal.

For vibens vedkommende angives ofte dræning, opdyrkning og tilgroning af artens levesteder samt landbrugets generelle intensivering som de vigtigste årsager til artens tilbagegang herhjemme. En beregning (modellering) vist i Petersen & Jacobsen (1997) antyder, at artens forekomst herhjemme endvidere påvirkes af 1) mængden af nedbør i den foregående ynglesæson (april-juni), 2) tæthedsafhængig bestandsregulering, 3) antal kvæghold og 4) variationer i januar-temperaturen i de områder i Vesteuropa, hvor viben tilbringer vinteren.

Bestanden af sanglærke og tornirisk har gennem perioden fulgt stort set det samme mønster med en markant tilbagegang frem til begyndelsen af 80'erne og derefter en stabil fremgang frem til slutningen af 90'erne. For de Afrikatrækende arter landsvale og tornsanger fluktuerer bestanden en del gennem årene uden tydelige tendenser til langsigtede frem- eller tilbagegange.

På baggrund af punkttællingerne har man i Miljø- og Energiministeriets publikation Miljøindikatorer vist et "samleindeks" for 7 karakteristiske danske agerlandsfugle (Fig. 8). De 7 arter er: vibe, sanglærke, landsvale, tornsanger, tornirisk, kornværling og gulspurv. d.v.s. fugle, der er helt forskellige med hensyn til ynglebiologi, adfærd og vinterkvarterer. Deres vigtigste "fælles-nævner" er deres tilknytning til agerlandet. Som det fremgår, er der som helhed for agerlandets fugle tale om en tilbagegang siden punkttællingernes start i midten af 70'erne. Størstedelen af tilbagegangen har fundet sted frem til midten af 1980'erne, hvorefter bestanden af de 7 samlearter har været stort set stabil eller i svag fremgang.

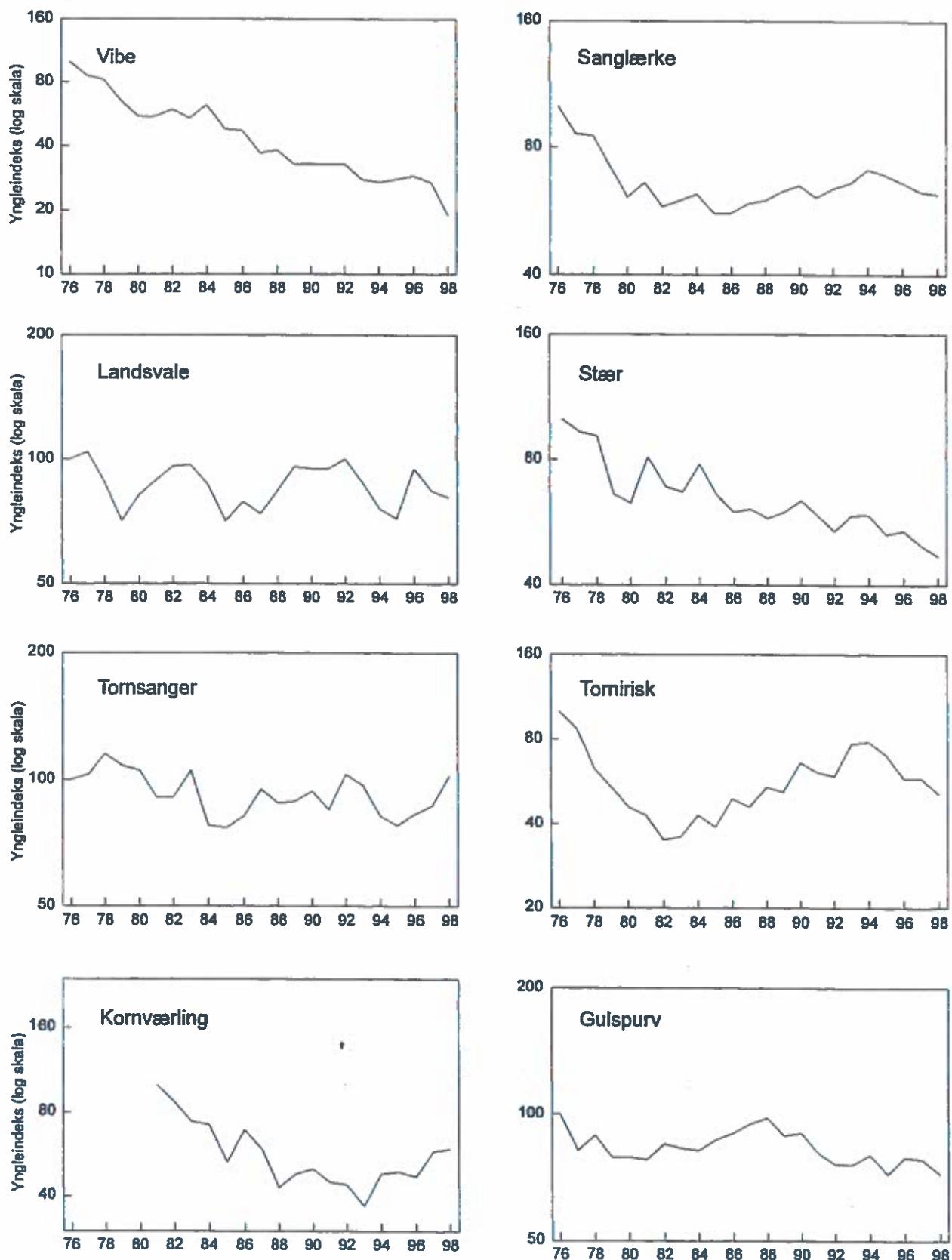

Fig. 7: Ynglefugleindeks 1976-1998 for agerlandsarter i Danmark 1976-1998.
Breeding bird indices 1976-1998 for farmland species in Denmark 1976-1998.

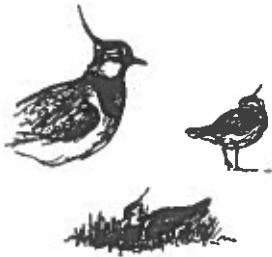
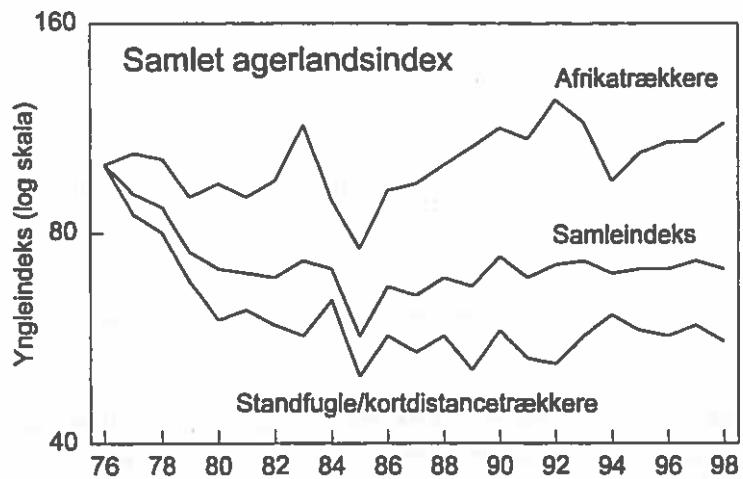

Fig. 8: Samlet agerlandsindeks, for 7 typiske agerlandsarter (vibe, sanglærke, landsvale, tornsanger, tornirisk, kornværling og gulspurv (midterste kurve), separat for afrikatrækkere blandt agerlandsarter, d.v.s. landsvale og tornsanger (øverst) samt kortdistancetrækkere og standfugle blandt agerlandsarter, d.v.s. de resterende arter (nederst). (Se teksten for forklaring).

Combined farmland breeding bird index for 7 typical farmland species (middle) and separately for longdistance migrants among farmland species (top) and shortdistance migrants/sedentary species (below).

I Fig. 8 er de 7 arter i samleindekset opdelt i Afrikatrækkere og standfugle/kortdistance-trækere. Som det fremgår, er især fuglene i sidstnævnte gruppe gået meget tilbage siden tællingerne start i 1976. Indenfor gruppen er det først og fremmest vibe og kornværling, der er gået meget tilbage gennem årene. Siden midten af 80'erne har bestandene af de øvrige arter været stort set uændrede (gulspurv) eller endog i fremgang (sanglærke, tornirisk).

Den nuværende overvågning af agerlandets fugle omfatter fuglenes fødesøgningsvaner, radiopejling af gulspurve på økologiske og konventionelle landbrug, undersøgelser af fuglenes tilknytning til agerlandets forskellige levesteder, fuglenes fordeling i relation til sprøjtningspraksis, herunder en reduceret brug af pesticider samt indsamling af data vedrørende agerlandsfuglenes bestandsændringer.

Øvrige arter 1997-1998

Af andre ændringer fra 1997 til 1998 blandt standfugle og kortdistancetrækere, skal nævnes en signifikant tilbagegang for fasan, tyrkerdue, bogfinke og krage samt en signifikant fremgang for sjagger (Tab. 3).

Euromonitoring

I 1998 gennemføres ynglefugletællinger i ca. 15 europæiske lande. Tællingerne koordineres af flere fuglebeskyttelsesorganisationer, universiteter, private o.m.a. Disse samarbejder i EBCC (European Bird Census Council), der har til formål at organisere og udvikle atlas- og census arbejde og bestandsundersøgelser i alle europæiske lande.

EBCC har bl.a. været drivkraften bag det nyligt udkomne europæiske ynglefugletlas, og nu overvejes noget lignende med hensyn til fuglenes bestandsudvikling. En samkøring af data fra de ca. 15 eksisterende programmer skal bl.a. gøre det muligt at få et billede af situationen på et europæisk plan.

I slutningen af 1998 gennemførtes et pilotprojekt, der klarlagde nogle af de mange problemer, der umiddelbart rejser sig, når man forsøger at samkøre data over så stor en geografisk skala. De deltagende lande var Storbritannien, Holland, Danmark, Tyskland, Letland og Estland.

De metodiske overvejelser i forbindelse med Euromonitoringen er mange. Det er eksempelvis nødvendigt at "vægte" fuglenes bestandsstørrelser i de enkelte lande, således at en stor bestand i tilbagegang vejer tungere end en lille bestand i fremgang – og hvordan sammenligner man bedst indeksværdier og data indsamlet og beregnet efter forskellige metoder? Med de mange potentielle problemer ved at samkøre data og indeksværdier indsamlet og beregnet ved forskellige metoder, kunne det være fristende at starte på en frisk med anvendelse af de samme metoder i alle de involverede lande. Dermed ville man imidlertid ikke udnytte de mange eksisterende data, og den foreløbige konklusion er da også, at det mest rationelle er at basere et nyt internationalt overvågningsprogram på de allerede eksisterende aktiviteter frem for at starte helt forfra. Denne fremgangsmåde udnytter de eksisterende data bedst muligt – men er vanskelig på grund af de mange forskelle mellem de nationale moniteringsprogrammer (Strien & Pannekoek 1998). Et eksempel på sammenkørte data for Europa er vist i Fig. 9.

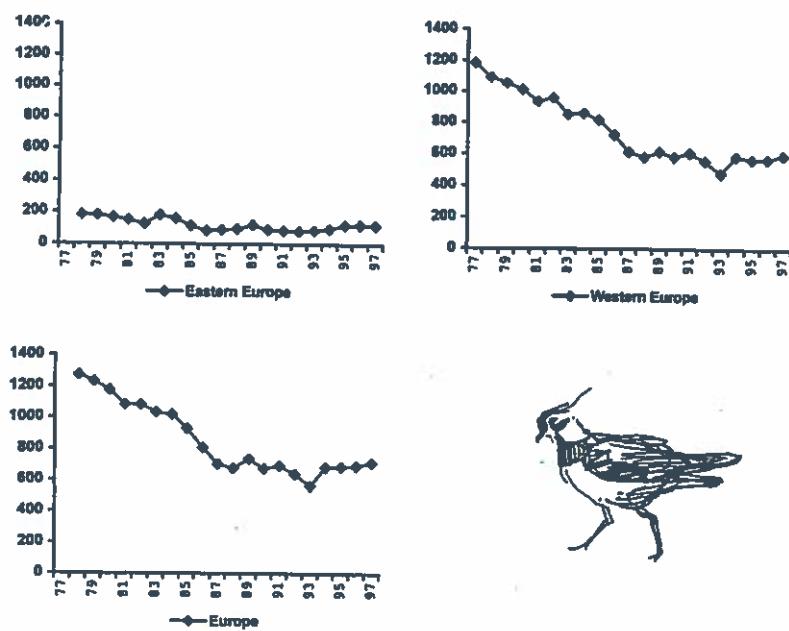

Fig. 9: Antal viber (x1000) i "Østeuropa" (Finland, østlige Tyskland, Letland og Estland), "Vesteuropa" (Storbritannien, Holland, Danmark og vestlige Tyskland) samt i hele Europa (alle 8 lande/områder). Ref.: Strien & Pannekoek (1998).

Numbers of Lapwings (x1000) in "Eastern Europe" (Finland, Germany-East, Latvia and Estonia together), "Western Europe" (UK, Netherlands, Denmark and Germany-West together) and Europe (the eight countries together).

Biotopkoderne

De indsamlede biotopsdata kan anvendes til at give et mere detaljeret billede af fuglenes forekomst i forskellige landskabstyper. I Fig. 10 er nederst vist, hvordan registreringerne af Danmarks formentlig almindeligste fugl, solsort fordeler sig på biotopkoder. Figuren afspejler tætheden af solsorte i den pulje af punkter, hvor arten er registreret. Det fremgår, at man finder de højeste tætheder i bymæssig bebyggelse og forskellige blandingsbiotoper, hvori indgår bymæssig byggelse, løvskov og agerland.

For jernspurv er vist de relative tætheder (antal fugle per punkt) i forskellige biotoptyper. Forskellen fra solsorte-figuren er, at der for jernspurv også er medregnet de punkter, hvor arten ikke er registreret. Dette giver selvagt lavere tætheder, men til gengæld et bedre grundlag for at sammenligne tætheden i de forskellige naturtyper.

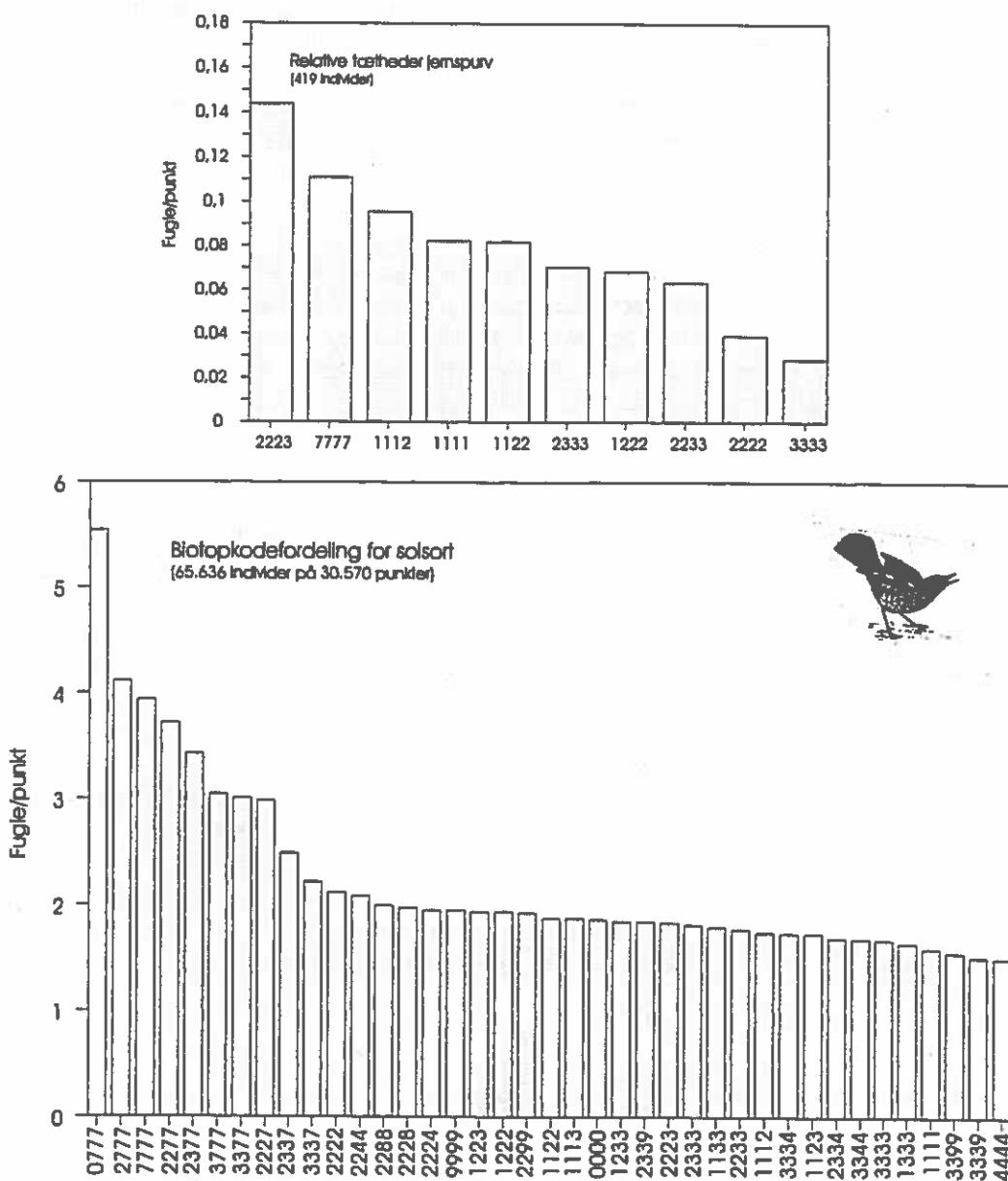

Fig. 10. Øverst: relative tætheder af jernspurv i forskellige naturtyper (1996-1997). Nederst: fordeling på biotopkoder af solsorteregistreringer 1986-1997. Koderne for biotoperne fremgår af afsnit 4.4. eller nedenfor

Above: relative densities of Dunnock 1996-1997 in different kinds of habitats; below: distribution on habitat codes of all observations of Blackbirds 1986-1997. Codes for the habitats are 1: coniferous forest, 2: deciduous forest, 3: farmland, 4: marshes, 7: urban areas, 9: meadows.

5.1.2. Langdistantrækkerne

"Langdistantrækkerne" er de arter, der tilbringer vinteren i Middelhavsegnene (Sydeuropa/Nordafrika) eller tropisk Afrika. Indeks kurverne for de fleste af disse arter kan ses i afsnittet om skovens fugle, de resterende i afsnittet om engens fugle.

For de fire indeksarter, der tilbringer vinteren i Middelhavsområdet, er tendensen 1997-1998 entydig: signifikante fremgange for sangdrossel, munk, gransanger og en ikke-signifikant fremgang for hvid vipstjert. For munk, gransanger og hvid vipstjert er der tale om en fortsættelse af den langvarende fremgang, der har præget bestandene gennem de sidste 20 år, ikke blot i Danmark men også i andre europæiske lande. Især munk er i fremgang i bl.a. England, Sverige, Holland, Tjekkiet, Østrig og Tyskland (Marchant et al. 1990, Hustings 1992). At alle tre arters ynglebestande er gået så markant frem gennem de seneste 20 år, tyder på, at årsagen til fremgangen skal søges i deres fælles overvintringsområde. Sangdrossel overvintrer dog i samme område, men adskiller sig fra de øvrige arter ved, at bestanden har været noget fluktuerende uden tydelige tendenser. Petersen & Brøgger-Jensen (1992) foreslår, at efterstræbelse i vinterkvarteret eller stigende konkurrence fra solsort på ynglepladserne kan spille en rolle.

Gransangers markante fremgang gennem de seneste 20 år er i modsætning til den tilbagegang, der præger bestandene af dens to slægtinge skovsanger og løvsanger, der tilbringer vinteren i tropisk Afrika. Set over hele perioden er der en tendens til, at de arter, der overvintrer i tropisk Afrika, er gået mere eller mindre tilbage i antal herhjemme. Det gælder: gøg, broget fluesnapper, gulbug, gærdesanger, havesanger, skovsanger, løvsanger, sivsanger, rørsanger, kærsanger, rødstjert og bysvale. Kun skovpiber synes at være i fremgang, mens bestandene af landsvale og mursejler er fluktuerende uden nogen tydelige tendenser.

Resultatet for 1997-1998 bryder derfor med denne generelle tendens, idet også denne gruppe af langdistantrækere er præget af fremgange mellem de to år: gøg, mursejler, nattergal og tornsanger går signifikant frem. For de øvrige arter ses ingen signifikante ændringer.

Bestandsændringerne for de langdistantrækende arter skyldes et kompliceret samspil mellem forhold i vinterkvarteret, undervejs på den lange trækrute og på de danske ynglepladser. Dertil kommer, at specielle vejrforhold kan påvirke fuglenes yngleaktivitet og ankomsttidspunkt og dermed give et optællingsresultat, der ikke afspejler de reelle forhold.

For rørsanger og rødstjert synes der at være en vis sammenhæng mellem yngleindekset størrelse og nedbørsmængden i henholdsvis Øst- og Vestafrika, som også vist i tidligere ynglefuglerapporter. Tilsvarende synes tornsangerens ynglebestand at være påvirket af nedbørsmængden i Sahel, et område, der strækker sig tværs over Afrika fra Senegal i vest til Sudan i øst. For by- og landsvale er det sandsynligt, at det er nedbørsforholdene på trækruten og/eller i vinterkvarteret, der spiller den afgørende rolle.

5.1.3. Sammenligning med svenske indeks

I Sverige har man siden 1975 talt yngle- og vinterfugle efter stort set den samme metode, som den, der anvendes i Danmark (Svensson 1998). I Norge påbegyndtes et lignende program i 1995 (Husby 1998), og i Finland har man talt yngle- og vinterfugle siden 1978 (Koskimies & Väistänen 1991). Dette muliggør sammenligninger mellem de nordiske lande. Sådanne sammenligninger kan, hvad enten der er tale om ligheder eller forskelle, være med til at indkredse årsagerne til de observerede bestandsændringer.

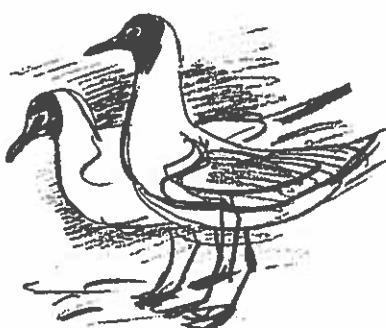
I Sverige taltes i 1997 på 268 ruter, hvoraf de 220 var "gentagne". I Fig. 11 er vist en række sammenligninger mellem svenske og danske ynglefuglekurver, der viser stor overensstemmelse m.h.t. de årlige og/eller mere langsigtede ændringer (Svensson 1998).

At der generelt er en rimelig overensstemmelse mellem den længerevarende bestandsudvikling for vibe (ikke vist), sanglærke, tornsanger og stær er ikke uventet, da disse arter i hele eller en stor del af deres livscyklus er tilknyttet agerlandet. Landbrugsdriften i Sverige må formodes at have gennemgået stort set den samme udvikling, d.v.s. intensivering, som tilfældet har været i Danmark og i det øvrige Vesteuropa. Ændringerne de enkelte år viser imidlertid også en rimelig overensstemmelse mellem kurverne for de svenske og danske arter. Den svenske ynglebestand af hættemåge er, efter en mindre fremgang fra midten af 70'erne til begyndelsen af 80'erne, også i tilbagegang. Årsagen kendes ikke, men den samme tendens kan ses i såvel den danske som svenske vinterbestand af hættemåge.

For tornsanger og de øvrige Afrikatrækkende arter (gøg, landsvale, nattergal) er der rimeligtvis tale om, at bestandene udsættes for de samme påvirkninger i vinterkvarteret, først og fremmest variationer i den årlige nedbør. At ynglebestanden af gærdesmutte følger det samme mønster i de to lande, skyldes, at både den danske og den svenske ynglebestand varierer i forhold til vintertemperaturen den foregående vinter.

Generelt er der overensstemmelse mellem resultaterne fra de danske og svenske punkt-optællinger, hvilket med en vis overvægt af tællinger i det sydlige Sverige ikke er overraskende. Den antalsmæssige nedgang for vibe, hættemåge, stormmåge, stær, en begyndende nedgang for jernspurv samt en vis nedgang for sanglærke, gøg og nattergal ses i såvel det svenske som det danske materiale. Også fremgangen for ravn og husskade, de meget markante fremgange for munk og grønirisk og visse småfuglearters (især rødhals, gærdesmutte og fuglekonge) bestandssvingninger i forhold til vinterens strenghed kendes fra Sverige.

Som eksempler på arter, hvis ynglebestande synes at udvikle sig forskelligt i de to lande, kan nævnes sølvstmåge, der er i fremgang herhjemme men i tilbagegang i Sverige og broget fluesnapper, der er i tilbagegang i Danmark og i svag fremgang eller med en stabil ynglebestand i Sverige.

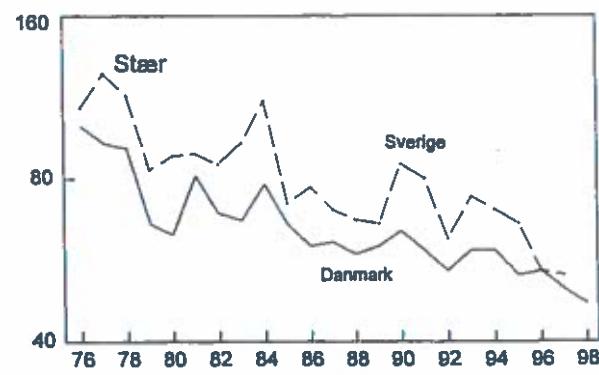
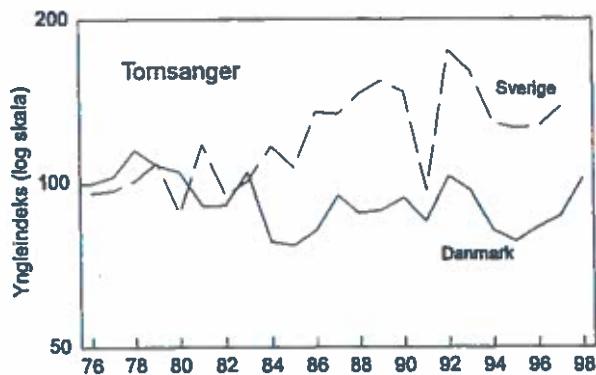
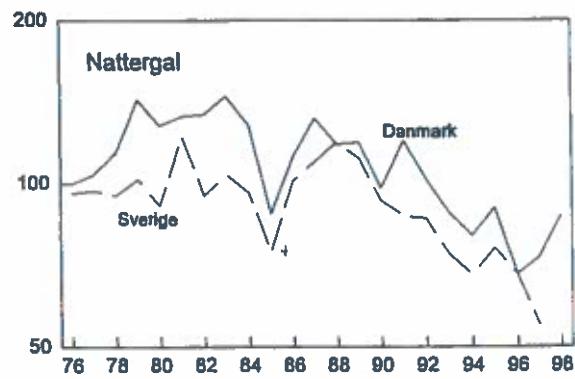
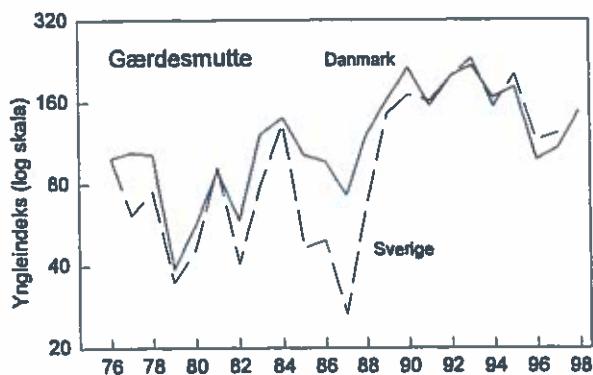
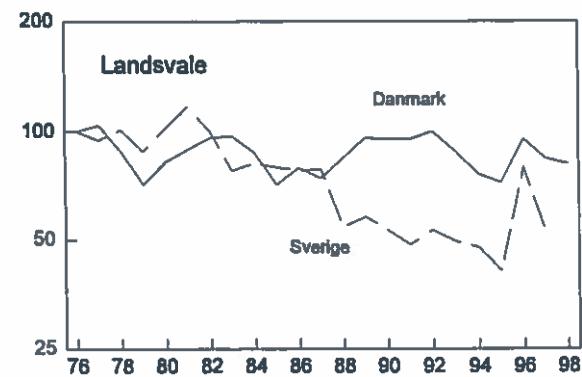
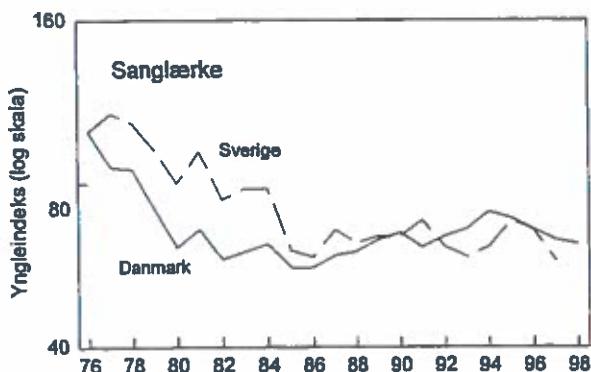
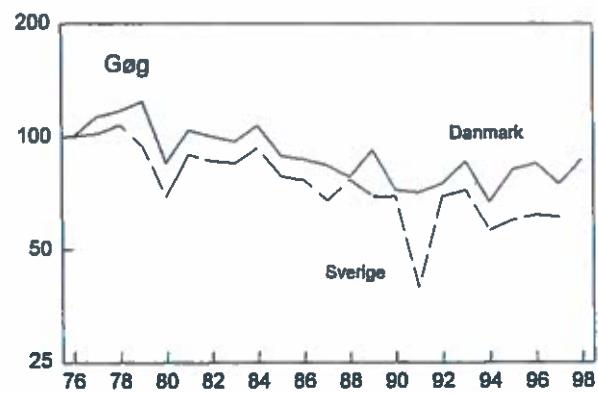
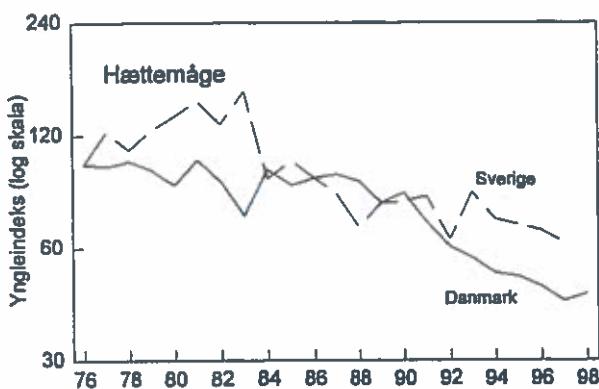

Fig. 11: Sammenligning mellem svenske og danske ynglefugleindeks 1976-1998.
Comparison between Swedish and Danish breeding bird indices 1976-1998.

5.1.4. Fugle på eng

Punktoptællingerne omfatter ikke kun bestandene af de danske ynglefugle på landsplan. Den nuværende overvågning omfatter også landskabstyperne eng, by og skov. I punktoptællingsprogrammets dækkes begrebet eng af biotopkode 9. D.v.s. at der i programmet ikke almindeligvis skelnes imellem fersk eng, strandeng eller overdrev. Med dette forebehold blev der i 1998 optalt på 152 punkter med mindst 75% eng. Bestands-ændringerne 1997-1998 på disse punkter er vist i Tab. 5. At også en del skov- og kratfugle er registreret i ganske påne tal, skal sikkert forklares med, at i det mindste en del af "engpunkterne" er mere eller mindre under tilgroning. Endeligt er medtaget enkelte arter (bl.a. bysvale og landsvale), der fouragerer over enge uden at kunne siges at være i direkte tilknytning til disse.

Tab. 5: Ändringer i ynglebestandene 1997-1998 på optællingspunkter med mindst 75% eng. Forskelle er testet med en wilcoxon test med følgende niveauer: *: p < 0,05, **: p < 0,01, ***: p < 0,001.
****: p < 0,0001.
Population changes from 1997 to 1998 for breeding birds in meadows. Levels of significance (Wilcoxon Test) as shown above A Danish-Latin list of bird names is given in appendix 3.

Art Species	Antal gentagne Ruter Routes	Antal punkter		Antal individer		Procentvis ændring % change
		1997 Points	1998	1997 Number of birds	1998	
Gråand	23	35	30	76	53	-30
Musvåge	12	15	16	16	19	19
Strandskade	9	19	10	32	15	-53
Vibe	18	59	52	130	96	-26
Rødben	7	18	23	43	58	35
Hættemåge	17	38	48	91	115	26
Ringdue	40	71	72	116	130	12
Gøg	27	33	39	37	45	22
Sanglærke	26	83	83	233	213	-9
Landsvale	27	50	42	151	117	-23
Gråkrage	34	82	79	189	170	-10
Bynkefugl	10	24	19	35	20	-43
Solsort	33	72	53	97	80	-18
Kørsanger	16	18	19	27	29	7
Tornsanger	34	58	70	80	111	39 *
Løvsanger	24	32	29	56	37	-34 *
Stær	33	49	70	80	133	66 **
Bogfinke	29	36	28	49	43	-12
Gulspurv	28	47	50	68	73	7
Rørspurv	17	39	35	52	54	4

Ynglefuglekurver for karakteristiske engfugle og enkelte "mosearter" er vist i Fig. 12. For de ret få arter og år, hvor det har været muligt at beregne et særskilt engfugleindeks (jf. kriterierne for biotopindeks omtalt i afsnit 4.2), er dette også vist. Årets resultat afviger (stort set) kun fra landsresultatet ved, at stær går frem på engene trods tilbagegang på landsplan.

Set over hele perioden synes den generelle tendens for engenes fugle at være tilbagegang, et resultat der også understøttes af Dansk Ornitolig Forenings to Atlasprojekter (Grell 1998). Især viben er gået meget tilbage, og der synes desuden at være tale om en vis tilbagegang for bynkefugl, engpiber, rødben og dobbeltbekkasin samt en uændret eller svagt stigende bestand af strandskade. Tendensen er den samme i Sverige med markant tilbagegang for vibe, dobbeltbekkasin, stær og nogen nedgang for bynkefugl og gul vistjert (Svensson 1998).

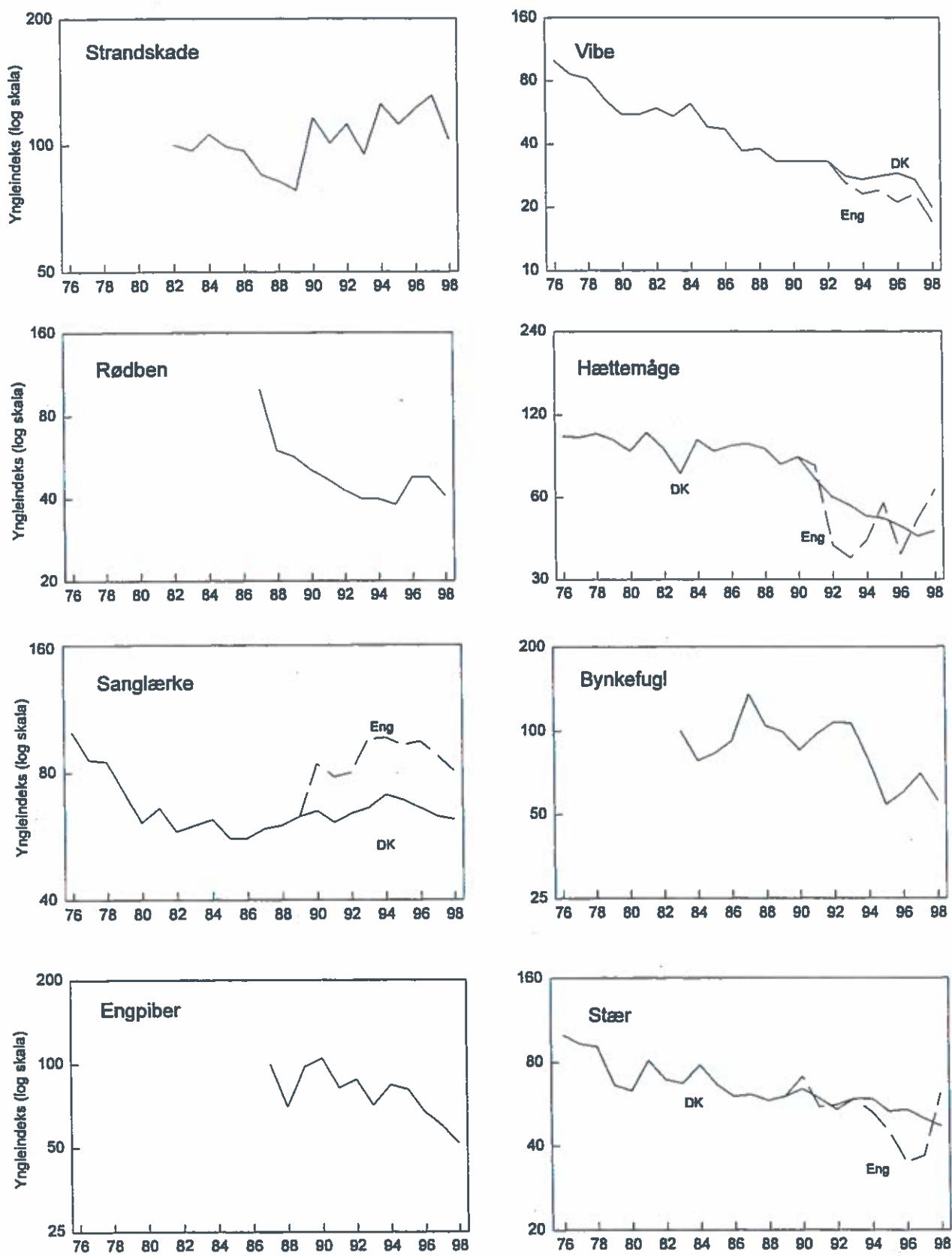

Fig. 12: ynglefugleindeks 1976-1998 for forskellige engfuglearter.
Breeding bird indices 1976-1998 for meadow bird species.

5.1.5. Fugle i by

I punktoptællingsprogrammet dækker bymæssig bebyggelse (biotopkode 7) over vidt forskellige landskabstyper, fra stenbroen i det indre København til områder med spredte huse, dog med tydelig landsbystruktur. Selvom industrikvarterer, havneanlæg, bybebyggelse m.m. er repræsenteret i materialet, er det generelle billede dog, at mange ruter placeres i de grønne typer af bymæssig bebyggelse, såsom villakvarterer, voldanlæg, parker etc. I 1998 blev optalt på 643 punkter med biotopkode 7 (mindst 75%), bymæssig bebyggelse. Årets resultat for bymæssig bebyggelse er vist i Tab. 6, og ynglefuglekurver for typiske byfuglearter er vist i Fig. 14. For de år og arter, hvor det har været muligt at beregne særskilte indeks for bymæssig bebyggelse, er dette også vist. Endelig er i Fig. 13 og Tab. 7 opstillet et samleindeks for en række karakteristiske byfuglearter.

Tab. 6: *Endringer i ynglebestandene 1997-1998 på optellingspunkter med mindst 75% bymæssig bebyggelse. Forskelle er testet med en Wilcoxon test med følgende niveauer: *: p < 0,05, **: p < 0,01, ***: p < 0,001, ****: p < 0,0001.*
Population changes from 1997 to 1998 for breeding birds in urban areas. Levels of significance (Wilcoxon Test) as shown above. A Danish-Latin list of bird names is given in appendix 3.

Art Species	Antal gentagne Ruter Routes	Antal punkter		Antal individer		Procentvis ændring % change
		1997	1998 Points	1997	1998 Number of birds	
Gråand	32	55	41	91	62	-32
Fasan	30	69	40	79	44	-44 **
Stormmåge	35	73	103	153	189	24
Sølvmåge	30	94	86	240	204	-15
Hættemåge	39	141	151	300	333	11
Ringdue	74	286	282	501	573	14
Tyrkerdue	65	212	206	402	376	-6
Gøg	30	39	35	46	40	-13
Mursejler	45	165	184	451	500	11
Sanglærke	34	48	34	72	53	-26
Landsvale	49	67	50	140	112	-20
Bysvale	32	45	58	119	152	28
Gråkrage	64	135	138	172	183	6
Råge	43	184	189	324	342	6
Allike	62	233	244	509	564	11
Husskade	56	214	210	323	339	5
Musvit	80	297	286	392	379	-3
Blåmejse	51	112	95	139	104	-25
Gærdesmutte	45	108	144	127	182	43 ***
Rødstjert	18	22	25	23	27	17
Solsort	90	474	476	1086	1013	-7
Sangdrossel	17	21	21	26	27	4
Munk	43	96	94	104	104	0
Havesanger	40	45	48	50	53	6
Tornsanger	37	60	65	69	78	13
Gærdesanger	33	55	52	65	56	-14
Løvsanger	47	87	84	108	106	-2
Gransanger	47	81	123	88	139	58 ***
Jernspurv	29	48	31	53	33	-38
Hvid vipstjert	36	40	43	44	56	27
Stær	75	255	216	505	414	-18 **
Gråspurv	74	331	314	677	666	-2
Skovspurv	69	188	152	452	368	-19 *
Grønirisk	68	280	254	525	448	-15 *
Tornirisk	33	44	39	77	64	-17
Bogfinke	71	251	235	398	391	-2

Eneste afvigelser fra landsresultatet er en signifikant tilbagegang for jernspurv trods en uændret bestand på landsplan i 1997-1998, samt at tilbagegangen 1997-1998 for skovspurv synes at være større (signifikant) i bymæssig bebyggelse, end den er på landsplan.

I nogle år ses en forskel på bestandsudviklingen i og udenfor den bymæssige bebyggelse. Det gælder især efter kolde vintre, hvor den bymæssige bebyggelse adskiller sig fra fuglenes "naturlige" levesteder på to afgørende punkter: Vinterklimaet er generelt mildere p.g.a. byernes opvarmning, og fødeudbudtet er p.g.a. vinterfodring ofte større i byer og villakvarterer. Som noget helt generelt forekommer en række fuglearter da også med meget høje tætheder i bymæssig bebyggelse, hvilket også afspejles i punkttællingerne (Jacobsen 1995).

I de ret få år, hvor der er beregnet byindeks, viser enkelte arter, bl.a. ringdue og løvsanger tendenser til en forskel på bestandsudviklingen i og udenfor bymæssig bebyggelse. For de helt typiske byfugle, som f.eks. gråspurv følges fremgang- eller tilbagegangen på landsplan oftest af tilsvarende ændringer i bymæssig bebyggelse, selv om der kan være forskel på størrelsen af udsvingene i de to landskabstyper. Bemærk, at gråspurvens velkendte og meget ormtalte tilbagegang stort set har fundet sted over to år, og at de seneste års fremgang især synes at have fundet sted i artens kernebiotop, d.v.s. i den bymæssige bebyggelse. Omvendt synes skovspurv, der ellers er i fremgang herhjemme, at klare sig dårligere i byerne sammenlignet med landet som helhed. For andre arter følger udviklingen i bymæssig bebyggelse nøje udviklingen på landsplan, det gælder f.eks. grønirisk, hvorimod ynglebestanden af husskade synes at fluktuere mere i bymæssig bebyggelse, end tilfældet er på landsplan.

Siden 1997 er opstillet et samlet indeks for en række karakteristiske byfuglearter (Tab. 7, Fig. 13). Arterne i byfugleindekset er udvalgt på baggrund af fuglenes fordeling i forskellige landskabstyper. Som tommelfingerregel er mindst 25% af det totale antal af de fuglearter, der er medtaget i samleindekset, registreret i bymæssig bebyggelse, d.v.s. tællepunkter, hvor mindst 3/4 udgøres af biotopkode 7. Desuden er taget hensyn til, at både typiske "stenbroarter" og arter tilknyttet de grønne typer af bymæssig bebyggelse bør være repræsenteret i et samleindeks. Set over hele perioden er der tale om en vis fremgang for denne gruppe af fugle, hvilket dog dækker over forskelle mellem de enkelte arter (se Tab. 7). Bemærk hvordan arter, hvis basisår ligger senere end 1976, i basisåret er tildelt et indeks svarende til samleindeks - ellers ville de påvirke dette indeks blot ved deres opdrukken.

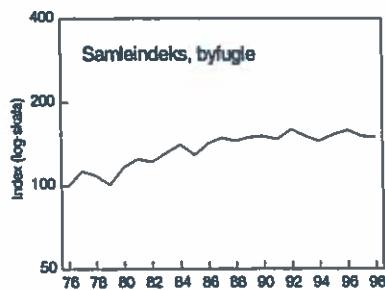

Fig. 13: Samlet byfugleindekts.
Breeding bird index for species
in urban areas.

Tab. 7: Udvalgte byfugles bestandsudvikling 1976-98. Tallene med fed skrift angiver den periode, hvor det har været muligt at beregne et særligt byfugleindekts (mindst 75% by). For resten af perioden er anvendt landsindeks. Breeding bird indices 1976-1998 for selected species in urban areas.

	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98					
Tyrkerdue						117	94	104	81	76	90	90	99	102	125	83	91	97	99	98	100	105	117	109				
Mursejler						109	157	86	136	113	140	149	76	128	85	80	83	90	99	174	112	117	141	146	122	135		
Allike						100	157	178	135	204	252	246	255	309	292	299	324	267	302	273	266	322	276	261	255	271	268	297
Husskade						100	106	133	125	112	119	106	128	141	141	175	159	170	170	208	170	200	230	181	217	216	216	226
Solsort						100	98	90	77	84	90	82	94	104	93	96	96	105	114	109	114	109	117	129	134	144	132	123
Gråspurv						100	101	75	56	69	58	67	60	59	58	61	63	62	60	71	63	70	74	77	72	70	64	63
Skovspurv						100	99	90	78	161	150	130	154	158	151	149	210	197	187	211	204	143	142	108	113	102	116	95
Grønirisk						100	115	90	80	102	105	125	135	132	128	138	152	175	157	159	171	166	157	188	190	217	176	151
Samlet						100	113	109	101	117	125	122	131	141	129	142	149	145	150	151	147	160	151	145	153	159	151	150

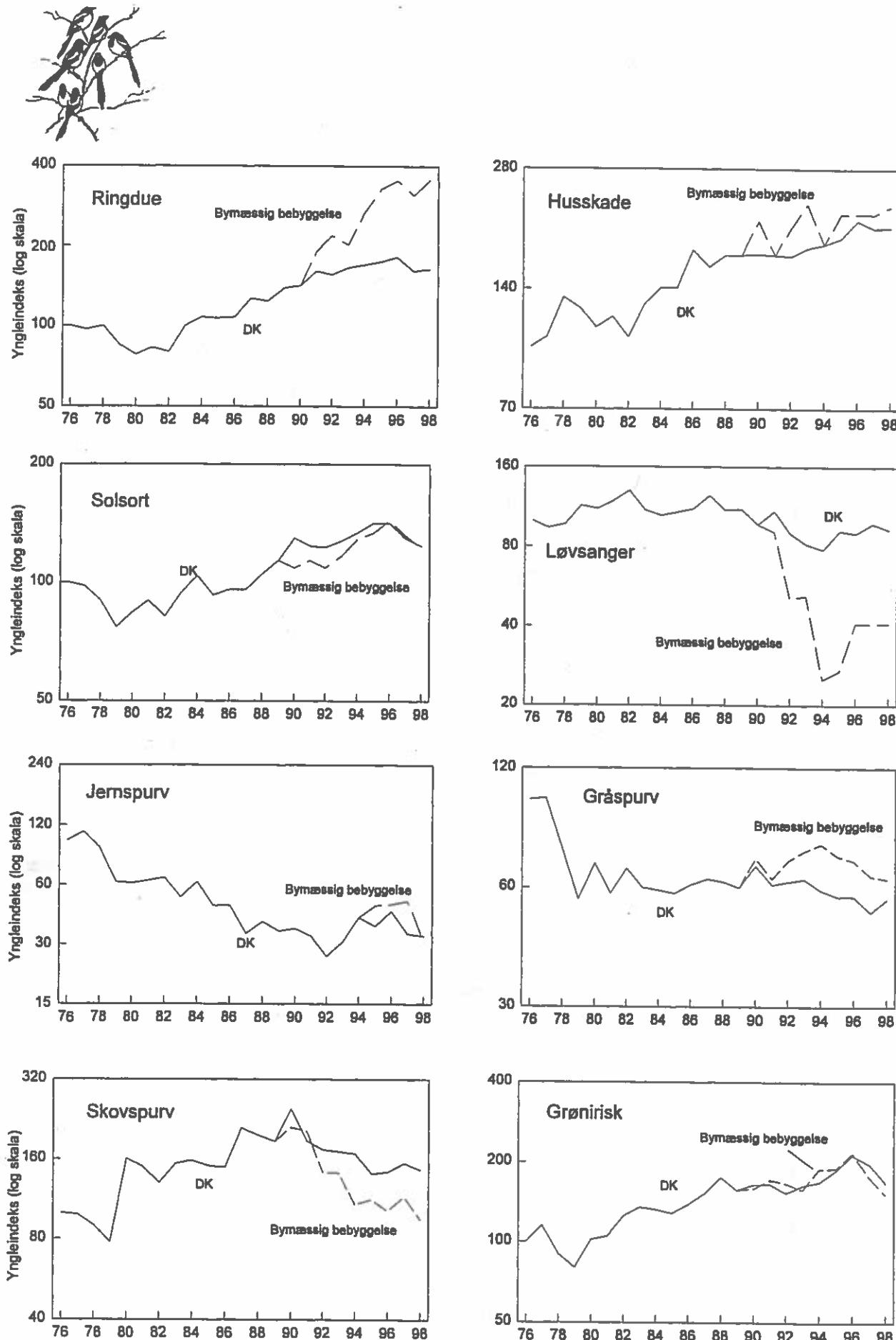

Fig. 14: ynglefugleindeks 1976-1998 for forskellige byfugle.
Breeding bird indices 1976-1998 for birds in urban areas.

5.1.6. Fugle i skov

Skovfugles bestandsudvikling 1997-1998 samt i hele perioden, hvor der er foretaget punktoptællinger, er behandlet på grundlag af resultatet på landsplan, i homogen løvskov (353 punkter), homogen nåleskov (207 punkter) og et samlet "skovindeks", der viser bestandsudviklingen i alle typer af rene skovbevoksninger (1267 punkter). Skovindeks er givet i Tab. 8, årets resultater i Tab. 9-10, og bestandsudviklingen for typiske skovfugle fremgår af Fig. 16-18.

Ses i første omgang på årets resultat, er der en rimelig overensstemmelse mellem resultatet på landsplan og i skov. De markante fremgange for gærdesmutte og rødhals slår også igennem i skovbevoksningerne. Ligeledes afspejler tornsangers fremgang og stær tilbagegang i skov udviklingen på landsplan.

En sammenligning mellem ren løv- og nåleskov antyder heller ikke de store forskelle. Dog synes en signifikant nedgang for løvsanger og en signifikant fremgang for gransanger i ren løvskov at stå i modsætning til stort set uændrede bestande i nåleskov. Sammenfattende synes løvsanger at klare sig dårligere i skov 1997-1998 end på landsplan, mens gransangers fremgang i skov er i overensstemmelse med tendensen på landsplan.

En signifikant tilbagegang for musvit og blåmejse i de rene skovbevoksninger slår ikke igennem på landsplan, måske fordi den svigtende frøsætning først og fremmest rammer skovbestandene.

Sangdroslens signifikante fremgang på landsplan kan genfindes på skovpunkterne. En sammenligning mellem tabellerne viser desuden, at det øjensynligt først og fremmest er i nåleskov, at fremgangen har fundet sted

Munk går markant frem på landsplan 1997-1998, frem på de rene skovpunkter og i agerland, mens bestanden i ren løvskov og bymæssig bebyggelse er stort set uændret mellem de to år. Eksemplet viser, at en fremgang, tilbagegang eller en uændret bestand mellem to år ofte dækker over forskelle mellem forskellige biotoper. Et par eksempler er vist i Fig. 15. Stær gik signifikant tilbage på landsplan 1997-1998. En opsplitning af materialet viser, at tilbagegangen især har fundet sted i by, skov og agerland, mens der på engpunkterne er tale om en signifikant fremgang. De større årlige ændringer slår hyppigt igennem i de fleste biotoper, som det f.eks. ses for gærdesmuttens signifikante fremgang 1997-1998.

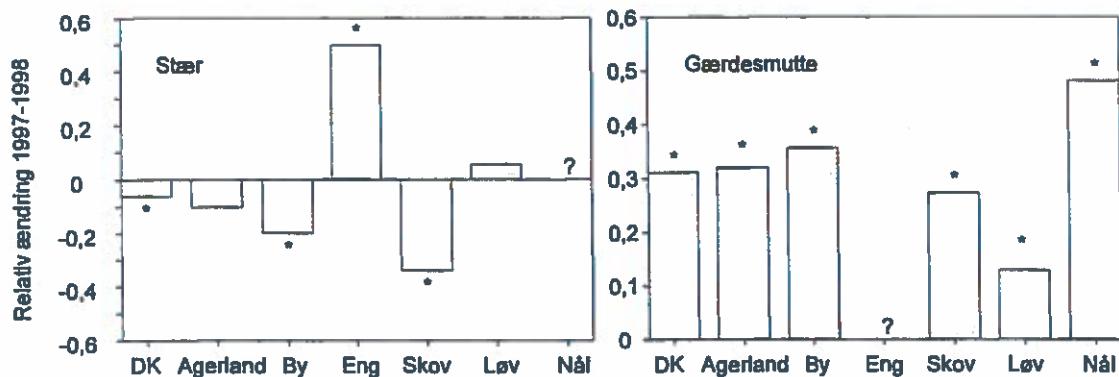

Fig. 15: Relative ændringer 1997-1998 for gærdesmutte og stær. *: signifikant ændring. ?: kravene til indeksberegning ikke opfyldt.

*Relative changes 1997-1998 of Wren (right) and Starling (left). DK: Denmark; Agerland: farmland; Eng: meadow; By: urban areas; Skov: mixed forest; Løvskov: deciduous forest. *: significant change. ?: requirements for index calculation not fulfilled.*

For bedre at kunne sammenligne udviklingen i de rene skovbevoksninger med tendensen udenfor skoven, er desuden beregnet "non-skov-indeks". Dette er beregnet på basis af alle de punkter, der ikke udgøres af homogen skov, d.v.s. de 5 mulige kombinationer af biokode 1 (nåleskov) og 2 (løvskov). Dette indebærer, 1) at non-skov indeks ikke kan beregnes for de arter, hvor størstedelen er af registreringerne gøres i skov. I disse tilfælde sammenlignes med udviklingen på landsplan, og oftest er der ikke stor forskel på kurveforløbene, hvilket ikke er overraskende, da en stor del af landsmaterialet netop udgøres af skovpunkter; 2) at gruppen af non-skov-punkter reelt indeholder en hel del skov (op til 75%). I forhold til en sammenligning mellem bestandsudviklingen i de rene skovbevoksninger og udviklingen på landsplan, er der dog tale om en klar forbedring.

Sammenligningen mellem bestandsudviklingen i og udenfor skoven er derfor begrænset til at omfatte de arter, hvor det har været muligt at udarbejde et non-skov-indeks.

Ses i første omgang på den langsigtede bestandsudvikling på landsplan, har der gennem årene været tale om en betydelig fremgang for ringdue, skovpiber, munk og gransanger, mens gøg, jernspurv, gulbug, gærdesanger, skovsanger og løvsanger synes i tilbagegang. For de øvrige arter er der for de flestes vedkommende tale om årligt fluktuerende bestande uden nogen langsigtede tendenser til frem- eller tilbagegange, som oftest under påvirkning af vinterens vejrlig og/eller det foregående efterårs frøsætning. Det gælder f.eks. stor flagspætte, gærdesmutte, rødhals, fuglekonge, mejsearterne og spætmejse.

Blandt de langdistanctrækkende arter synes der at være tendens til fremgang blandt de arter, der overvintrer i Middelhavsområdet (dog undtaget sangdrossel) samt mere eller mindre udprægede tilbagegange for de Afrikatrækkende arter. I den sidstnævnte gruppe synes især gulbug (siden ca. 1983) og gærdesanger i tilbagegang. Kun skovpiber synes at være i decideret fremgang.

For de arter, hvor det har været muligt at beregne et non-skov-indeks er tendensen for de fleste, at udviklingen i skoven følger udviklingen udenfor. Der er dog undtagelser. F.eks. synes ringduens fremgang især at have fundet sted udenfor skov. Tilsvarende synes løvsanger og de seneste ca. 10 år også sangdrossel at klare sig ringere i skov sammenlignet med udenfor. Omvendt har jernspurvens tilbagegang tydeligvis især fundet sted udenfor skovbevoksningerne (en tendens, der fortsætter 1997-1998). For atter andre arter skyldes en tilsyneladende forskel mellem de to kurver få års ændringer og skal derfor næppe tillægges nogen større betydning. Det gælder f.eks. gøg, stor flagspætte, sortmejse og musvit.

For en del af de nævnte arter er tendensen, at bestandene synes at klare sig ringere i de rene skovbevoksninger end udenfor, men om der tale om en generel tendens for de danske ynglefugle, er endnu for tidligt at sige. For eksempel jernspurv, sangdrossel, løvsanger og gulspurv (ikke vist) er forskellen så markant, at den næppe alene kan skyldes tilfældigheder.

Årsagerne til en arts frem- eller tilbagegang i de rene skovbevoksninger kan være vanskelige at udlede og skal ikke nødvendigvis søges i skovene (f.eks. skovdriften). For at klarlægge årsagerne kræves der både en viden om artens biotopspræferencer og et detaljeret kendskab til dens bestandsudvikling i andre naturtyper og i landet som helhed.

Ikke mindst det sidste forudsætter, at antallet af punktoptællingsruter opretholdes eller øges. Selv med de nye skov-indeks, der udnytter det forhåndenværende materiale langt mere effektivt end hidtil, er det stadig ikke muligt at følge skovbestandene af "interessearter" (jvf. Rødlisten, Stoltze & Pihl 1998) som sortspætte, broget fluesnapper og fyrremejse.

Tab. 8: Skovindeks: Bestandsindeks for ynglefuglearter i skov (1976-1985 biotopkoder: 111-222-112-122, 1986-1998: 1111-222-1122-1112-1222). Indeksverdier, der er fremhævede bygger på mindst 100 gentagne optællingspunkter hvert af de pågældende fordele på mindst 20 gentagne ruter. Ændringer i indekstal, der er signifikante i forhold til det foregående år, er markeret med *. Indeks beregnet for arter set på mindst 15 gentagne ruter og 20 punkter i hvert af de år, der sammenlignes.

Breeding bird indices 1976-1998 in forest, i.e. all combinations of coniferous and deciduous forest. *: significance by Wilcoxon Test ($p < 0.05$). Bold type: species which have been observed on at least 100 census points and 20 routes in each of the two years compared. For a Danish-Latin list of birds names, see appendix 3.

Art/År	1976	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	
Musvåge	0	0	0	0	0	100	83	140	80	77	85	103	103	108	158*	188	140	146	153	139	222*	138*	107	
Fasan	100	109	136*	135	114	141*	112*	115	152*	183	170	166	141*	148	125*	180*	152*	141	136	134	102*	116	90*	
Huldue	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	170*	115	150	177
Ringdue	100	110	106	89*	82	89	73*	97*	96	100	91	99	98	110*	103	130*	116*	130*	115*	121	126	106*	97	
Gøg	100	105	113	114	109	124	115	107	133*	112	105	115	105	120	84*	88	104	110	62*	107*	105	83*	105*	
S. flagspett	100	129	135	85*	89	120*	123	131	106	108	91	107	101	82*	98*	87	82	103*	100	71*	93*	69*	76	
Krage	100	96	116	118	118	121	124	127	104	135*	140	147	147	127*	123	145*	152	159	151	150	141	159	124*	
Allike	0	0	0	0	0	0	100	56*	61	68	49	47	39	35	38	26	13*	17	22	36*	23*	26	17	
Husskade	0	0	100	70	54	76	81	143*	187	222	163	251	258	230	174	170	170	214	100*	169	139	102		
Skovskade	100	162*	110	83	100	129	160	250*	237	205	207	197	216	196	205	212	152*	237*	230	180	208	168	142	
Musvit	100	107	108	105	98	116*	103*	104	112	102	103	89*	83*	73*	87*	71*	71	85*	65*	64	90*	84	77*	
Blåmejse	100	108	106	79	70	93	94	101	137	106	94	99	78*	79	78	82	78	136*	128	137	206*	135*	92*	
Sortmejse	100	68*	100*	67*	69	64	44*	63*	51	44	57*	59	56	62*	62	55	79*	105*	66*	93*	98	105	91	
Topmejse	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	118	80*	100	180*	220	144	215	287	259	191	153	275		
Sumpmejse	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	118	154	120	126	159	154	154	176	138	96	155	106	103	
Spatmejse	0	0	0	100	129	119	109	139	102	64	69	60	79	72	112*	52*	64	95*	57*	33*	44	44	31	
Tralebær	0	0	0	100	93	64	91	122	112	108	76	101	83	98	88	118	99	140	137	123	206*	150	124	
Gardesmutte	100	108	106	41*	62*	95*	61*	132*	139	105*	106	85*	134*	169*	212*	143*	197*	204	156*	173*	91*	101	133*	
Rødhals	100	103	97	92	93	117*	108	124	107	86*	86	73	101*	107	113	87*	91	120*	117	114	85*	66*	89*	
Nattergal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	121	77	79	51*	44	53	44	36	47	0	47	56	
Rødstjert	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	102	104	104	124	139	178	151	146	161	194	214	
Solsort	100	95	79*	62*	69*	76	67*	82*	84	71*	72	77	84*	88*	97*	88*	96*	99	100	103	106	85*	80	
Sangdrossel	100	102	91	69*	91*	113*	107	122	87*	101	71*	91*	97	77*	78	69*	75	80	69*	70	53*	51	61*	
Misteldros.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	123	163	124	119	148	148	91*	170*	157	145	0	
Munk	100	124	113	117	148*	144	164	153	147	157	168	160	180*	196	217*	189*	225*	216	217	220	209	215	241*	
Havesanger	100	157*	201	182	207	217	184	191	227*	187*	190	218	210	215	197	118*	165*	172	154	148	115*	116	129	
Tornsanger	100	113	128	104	101	94	61*	75	54	49	53	80	78	88	85	60*	103*	90	70	62	67	49	69*	
Løvsanger	100	85*	92	108*	101	109	118	100*	85*	87	90	99*	85*	81	72*	79*	70*	63*	55*	66*	63	70*	61*	
Gransanger	100	115	203*	197	170	116*	166*	157	159	184	164	171	216*	225	261*	207*	283*	279	298	365*	324*	349	395*	
Skovsanger	100	49*	65	59	50	45	37	41	30	51*	62	56	76*	78	41*	41	46	39	23*	43*	27*	27	22	
Fuglekonge	100	119	86*	62*	69	69	45*	64*	61	56	43*	51	76*	99*	133*	78*	82	102*	69*	60	46	49	58	
Jernspurv	100	113	85	75	70	68	90*	70	97	82	87	68	76	74	75	58	60	60	99*	86	87	63	73	
Skovpiber	100	88	136*	127	129	143	153	181	167	236*	255	275	283	241*	207*	218	190	148*	131	139	158	171	165	
Star	100	78*	68	54	56	78	68	68	92*	61*	52	43	51	51	55	44	44	45	42	42	32	48*	34*	
Grønirisk	0	0	100	71	100	82	132*	143	120	142	156	198	201	139	145	155	126	136	178	204	243	201	166	
Tornirisk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	218*	152	164	140	123	127	177	173	0	0	0	
Græsisken	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	163	269*	316	338	401	0	0	
Dompap	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	121	105	119	90	173*	213	130*	177	226	170	175	135	101	
Bogfinke	100	106	106	105	106	113*	118	120	120	122	124	122	122	119	117	122*	114*	123*	125	117*	130*	124	120	
Gulspurv	100	80*	93	72*	74	69	72	62*	58	65	60	65	72*	61*	57	52	52	48	54	44	45	42		
Rådyr	0	0	0	0	0	0	0	0	100	86	96	104	95	115	103	146	147	172	149	227	208	200	174	

Tab. 9: Endringer i ynglebestandene af udvalgte fuglearter 1996-1998 på optællingspunkter med skov (biokode: 1111-2222-1122-1122). Endringer er testet med en Wilcoxon test med følgende niveauer: *: p < 0,05, **: p < 0,01, ***: p < 0,001, ****: p < 0,0001.

Population changes 1996-1998 for breeding birds in forest, i.e. all combinations of coniferous and deciduous forest. Levels of significance (Wilcoxon Test) shown above. A Danish-Latin list of birds names is shown in appendix 3.

Art Species	Antal gentagne ruter routes	antal punkter 1997 1998		antal individer 1997 1998		procentvis endring % change
		points	number of birds	% change		
Musvåge	49	49	42	63	49	-22
Fasan	105	217	188	298	231	-22 **
Sølvmåge	32	31	22	44	40	-9
Hættemøge	42	37	54	75	95	27
Huldue	25	26	29	27	32	19
Ringdue	154	606	570	1052	939	-11
Gæg	101	156	196	176	223	27 *
Mursejler	32	21	27	32	54	69
S. flagspætte	105	191	204	220	243	10
Sanglærke	47	49	39	65	54	-17
Landsvale	40	23	28	37	41	11
Krage	132	338	277	554	429	-23 ***
Råge	24	32	32	74	83	12
Allike	30	37	30	90	60	-33
Husskade	31	30	22	49	36	-27
Skovskade	79	105	79	123	104	-15
Musvit	145	470	410	693	640	-8 *
Blåmejse	94	166	119	231	158	-32 **
Sortmejse	90	247	207	372	322	-13
Topmejse	25	26	28	30	54	80
Sumpmejse	28	35	33	38	37	-3
Spatmejse	41	48	34	58	41	-29
Træløber	54	47	40	51	42	-18
Gærdesmutte	136	396	489	478	629	32 ****
Rødhals	123	301	373	354	478	35 ****
Nattergal	26	23	30	30	36	20
Rødstjert	42	47	47	49	54	10
Solsort	155	702	707	1396	1314	-6
Sangdrossel	113	270	316	325	385	18 *
Gulbug	17	20	23	24	29	21
Munk	135	440	500	547	614	12 *
Havesanger	113	199	219	239	266	11
Tornsanger	65	66	87	75	105	40 *
Løvsanger	146	495	443	805	697	-13 *
Gransanger	134	449	502	532	603	13 *
Skovsanger	49	77	59	83	70	-16
Fuglekonge	73	125	160	208	247	19
Jernspurv	62	66	76	74	86	16
Skovpiber	68	146	140	179	173	-3
Stær	75	99	72	220	156	-29 *
Kernebider	31	36	32	48	43	-10
Grønirisk	63	62	55	90	74	-18
Dompap	51	43	38	60	45	-25
Lille korsnæb	22	33	32	71	55	-23
Bogfinke	160	926	906	2214	2137	-3
Gulspurv	122	275	249	380	355	-7
<hr/>						
RAdyr	51	56	45	69	60	-13
<hr/>						

Tab. 10: Endringer i ynglebestandene af udvalgte fuglearter 1997-1998 på optællingspunkter med ren løv- og nåleskov. Forskelle er testet med en Wilcoxon test med følgende niveauer: (*) : p < 0,1, * : p < 0,05, ** : p < 0,01, *** : p < 0,001 **** : p < 0,0001.

Population changes 1997-1998 for breeding birds in coniferous (1) and deciduous forest (2). Levels of significance (Wilcoxon Test) shown above. A Danish-Latin list of birds names is shown in appendix 3.

Art Species	Antal gentagne ruter routes	antal punkter		antal individer procent andring	
		1997 points	1998	1997 number of birds	1998 % change
(1) ren nåleskov:					
Fasan	18	26	19	42	24 -43 *
Ringdue	40	92	83	139	145 4
Gøg	18	30	34	33	42 27
S.flagspætte	19	24	23	25	25 0
Gråkrage	30	32	33	53	47 -11
Musvit	30	43	44	57	62 9
Sortmejse	35	71	59	117	104 -11
Gærdesmutte	33	37	52	41	67 63 **
Rødhals	27	35	53	40	75 88 **
Solsort	42	88	104	138	151 9
Sangdrossel	31	27	55	30	75 150 ****
Munk	30	26	33	28	35 25
Løvsanger	43	97	98	166	161 -3
Gransanger	33	38	36	40	40 0
Fuglekonge	31	40	47	86	84 -2
Skovpiber	23	47	42	65	58 -11
Bogfinke	50	163	166	411	426 4
Gulspurv	27	48	35	77	57 -26 (*)
(2) ren løvskov:					
Fasan	52	71	62	106	79 -25 *
Hættemåge	23	14	21	25	39 56
Ringdue	83	168	163	271	271 0
Gøg	45	69	72	82	90 10
S.flagspætte	54	62	57	72	64 -11
Krage	67	99	99	154	152 -1
Skovskade	29	21	24	27	31 15
Musvit	81	162	146	222	199 -10
Blåmejse	55	71	56	97	64 -34
Sortmejse	20	13	18	13	23 77
Træløber	30	21	20	22	21 -5
Gærdesmutte	79	136	147	165	189 15
Rødhals	64	76	106	94	136 45 **
Rødstjert	19	26	21	27	25 -7
Solsort	93	214	211	392	377 -4
Sangdrossel	53	63	75	71	87 23
Munk	77	155	161	212	209 -1
Havesanger	63	81	81	96	100 4
Tornsanger	20	21	25	24	34 42
Løvsanger	70	105	86	150	114 -24 *
Gransanger	77	113	137	131	159 21 *
Skovsanger	19	25	20	27	25 -7
Stær	37	45	42	70	74 6
Kernebider	19	19	17	23	22 -4
Bogfinke	95	233	225	492	455 -8
Gulspurv	55	64	68	94	94 0

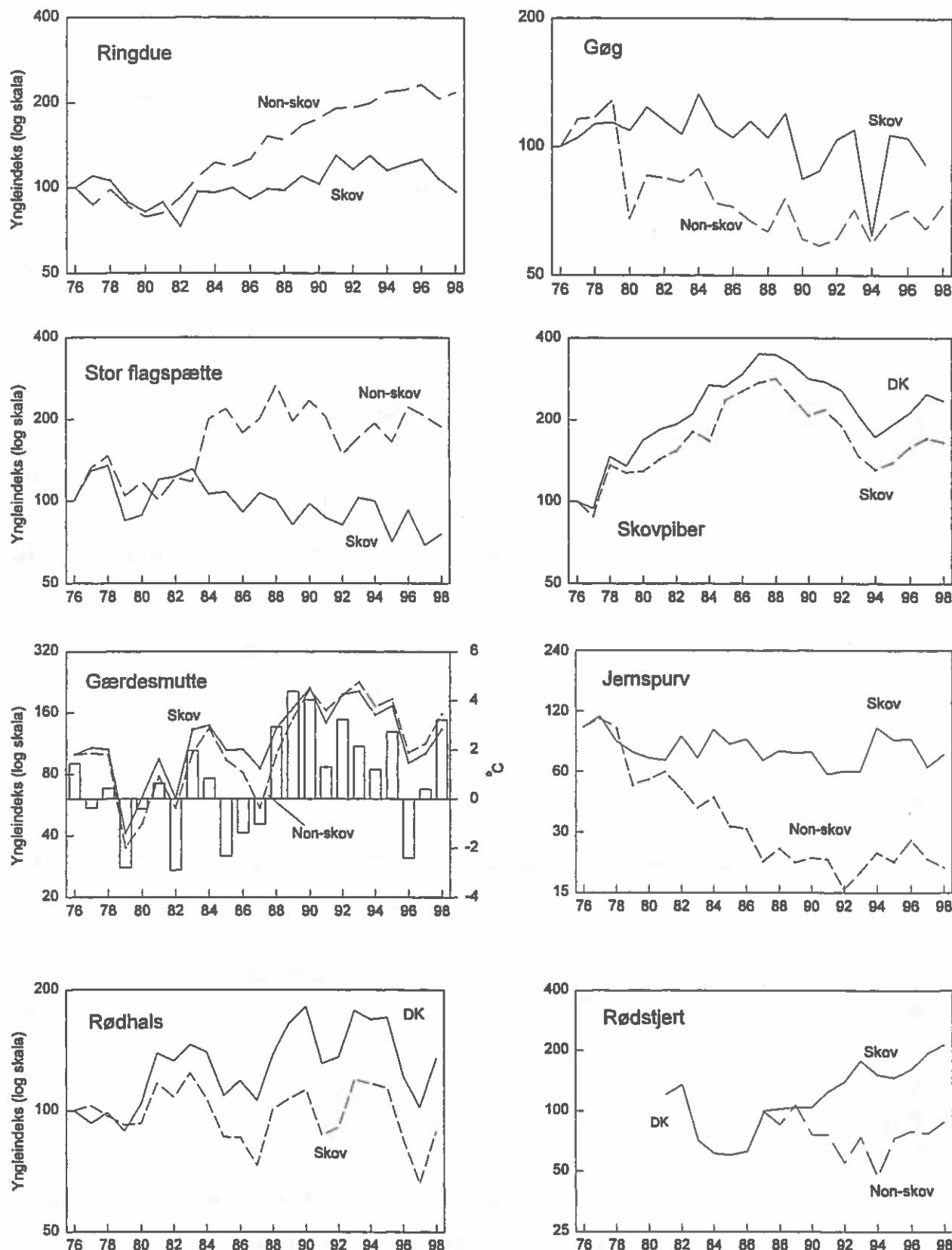

Fig. 16: ynglefugleindeks 1976-1998 for forskellige skovfugle. Vintertemperaturen er indsat ved gærdesmutte.
Breeding bird indices 1976-1998 for birds in woodlands. Bars indicating winter temperature.

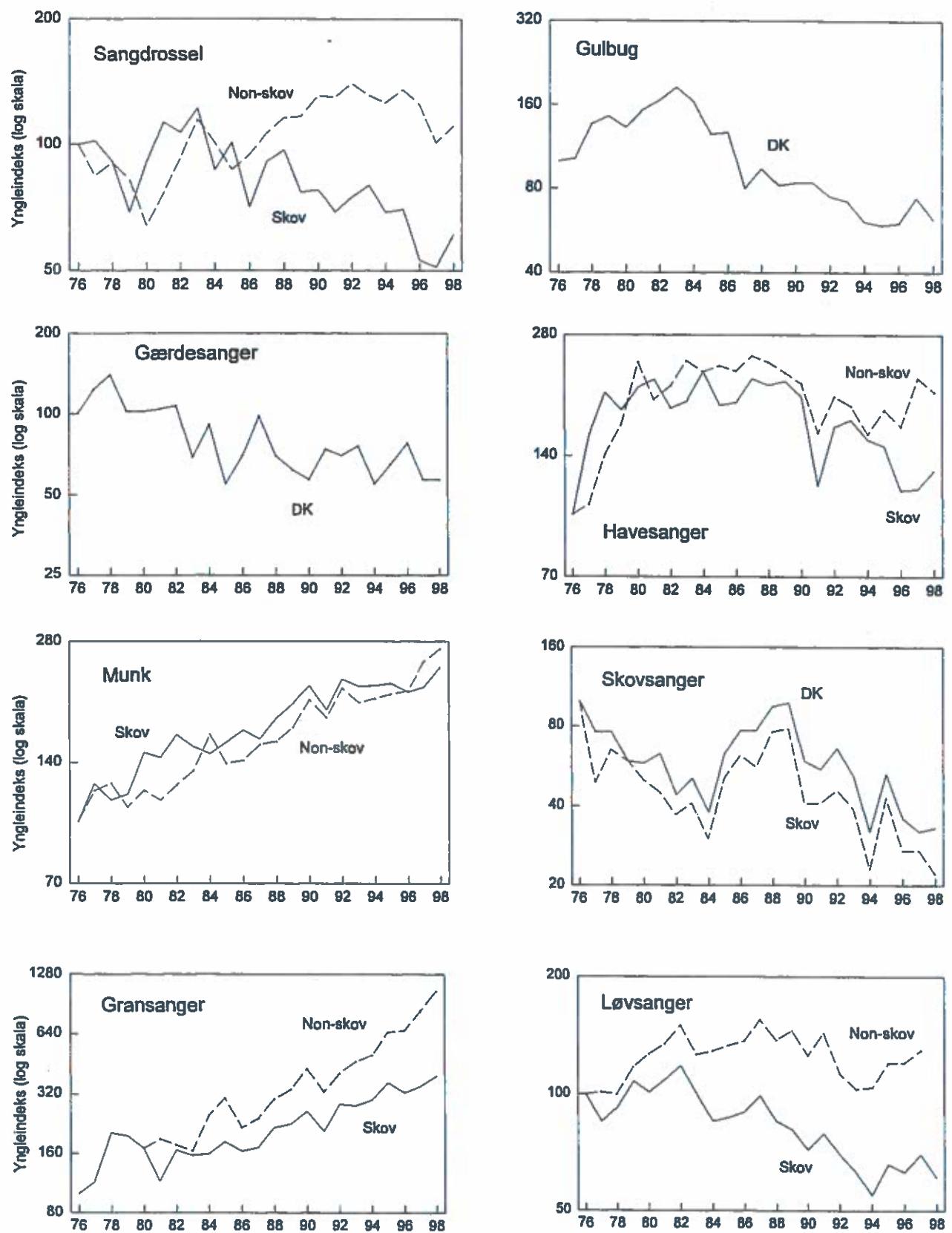

Fig. 17: Ynglefugleindeks for forskellige skovfugle.
Breeding bird indices 1976-1998 for birds in woodlands.

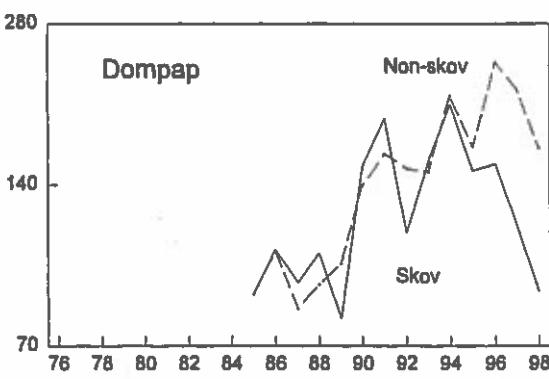
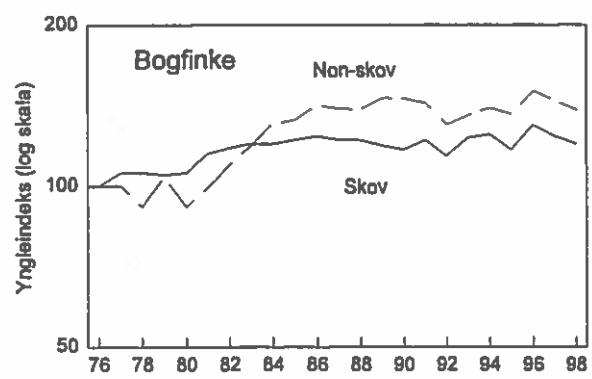
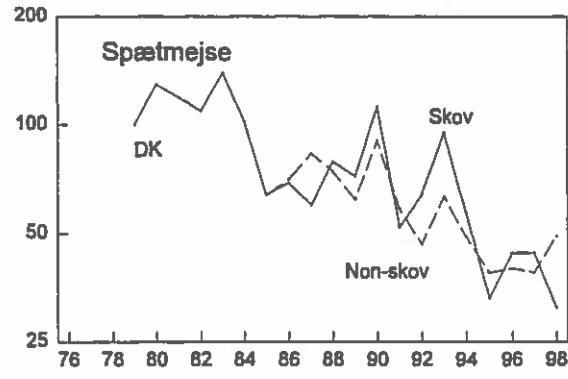
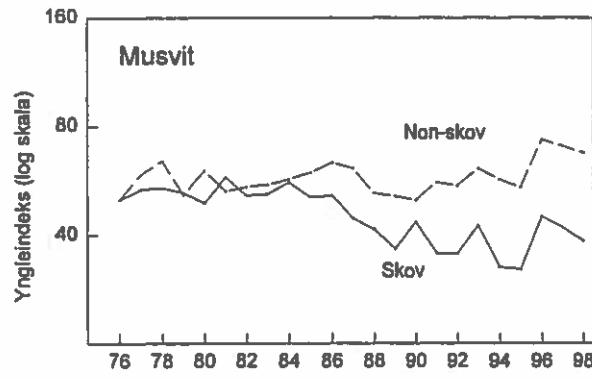
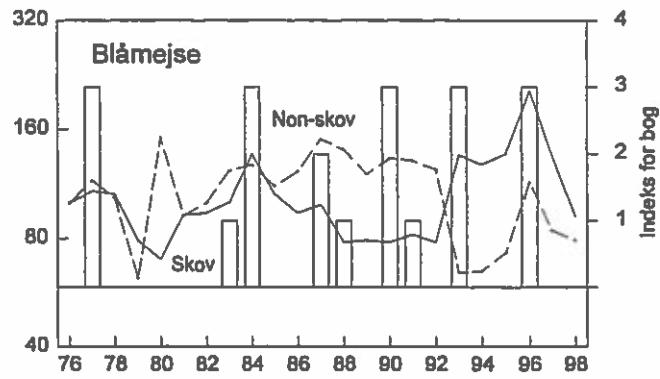
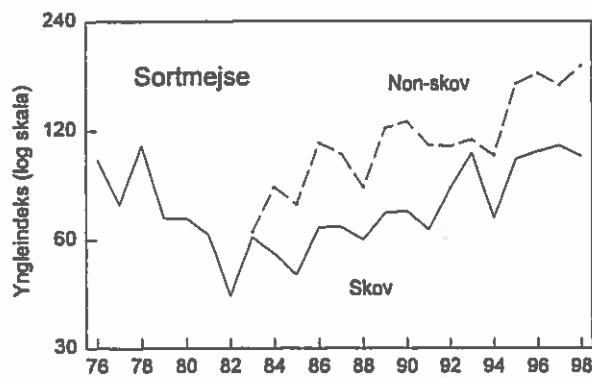
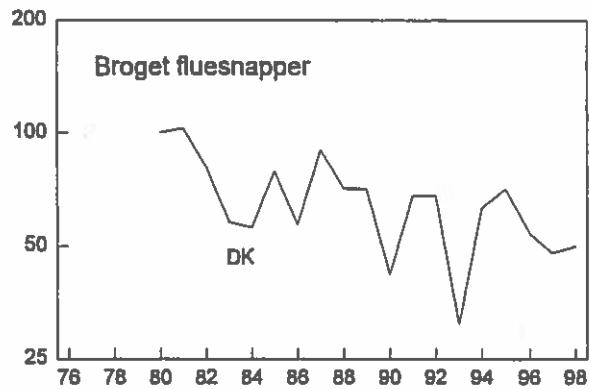
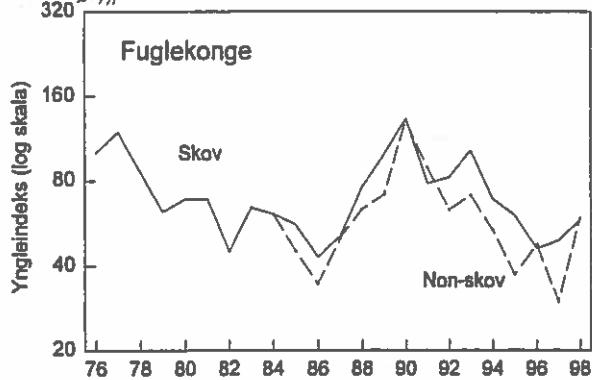

Fig. 18: Ynglefugleindeks for forskellige skovfugle. Bemærk at et bognøddeindeks er indsat ved blåmejse.
Breeding bird indices 1976-1998 for birds in woodlands. Bars indicating the amount of beech nuts.

Et betydeligt antal af ynglefugleruterne ligger i bymæssig bebyggelse, hvor parker, villahaver og andre grønne områder udgør biotopen på en stor del af optællingspunkterne. Mange "skovfugle" optræder almindeligt som ynglefugle i sådanne biotoper. Som tidligere omtalt afviger livsvilkårene i bymæssig bebyggelse ofte fra vilkårene i de "naturlige" biotoper. Derfor følges bestanden af "skovfugle" i skov og bymæssig bebyggelse ikke nødvendigvis ad.

Dette forhold var en af bevæggrundene for at udarbejde et særskilt skovindeks. I Fig. 19 er vist et samleindeks for 9 hulrugende småfuglearter, baseret på skovindeks i de år, hvor det har kunnet beregnes. Som det ses, har der fra 1976 til ca. 1986 været tale om tilbagegang i den samlede ynglebestand af disse arter og derefter nogen fremgang. Set over hele perioden er der muligvis tale om en mindre tilbagegang, men tendensen er ikke tydelig.

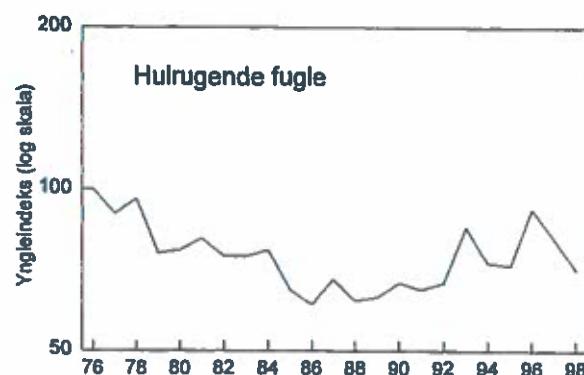

Fig. 19: Samleindeks for hulrugende småfuglearter.
Breeding bird indices for hole-nesting species.

"Toppen" i hulrugerindekset i 1996 skyldes næsten udelukkende, at en markant fremgang for blåmejse dette år stort set bragte hulrugerindekset tilbage på niveauet fra 1976. Nedgangen 1997-1998 afspejler nedgange eller uændrede ynglebestande for samtlige arter i samleindekset. Som det ses af Tab. 11, dækker "hulrugerkurven" over en langsigtet tilbagegang for især broget fliesnapper og stær og mere eller mindre fluktuerende bestande eller fremgange for de resterende arter. Det skal bemærkes, at for flere af arterne spiller forhold i vinterkvarteret en meget væsentlig rolle for bestandssvingningerne. Men netop fordi hulrugerindekset er sammensat af arter med forskellige trækvaner og fødevalg, er det sandsynligt, at kurven også kan afspejle tilstedeværelsen af egnede redesteder i skovene.

Tab. 11: Hulrugende småfuglearters bestandsudvikling 1976-98. Bemærk hvordan arter, hvis basisår ligger senere end 1976, i basisåret er tildelet et indeks svarende til samleindeks - ellers ville de påvirke dette indeks blot ved deres opduken. Tallene med fed skrift angiver den periode, hvor det har været muligt at beregne et særligt skovindeks (biokode: 1111, 2222, 1122, 1112 og 1222). For resten af perioden er anvendt landsindeks.

Breeding bird indices 1976-1998 for hole-nesting woodland species.

	1976	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98		
Rødstjert						81	91	48	41	41	42	67	69	70	70	83	93	120	101	98	108	130	143		
Br. flue						77	79	62	45	43	61	44	69	55	55	32	52	52	24	49	55	42	37	39	
Sumpmejse						77	77	58	52	56	40	47	62	48	51	64	64	64	72	57	40	65	44	43	
Sortmejse	100	68	100	67	69	64	44	63	51	44	57	59	56	62	62	55	79	105	66	93	98	105	91		
Blåmejse	100	108	106	79	70	93	94	101	137	106	94	99	78	79	78	82	78	136	128	137	204	135	92		
Musvit	100	107	108	105	98	116	103	104	112	102	103	89	83	73	87	71	71	85	65	64	90	84	77		
Spætmeyse						76	98	90	83	106	78	49	52	46	60	55	85	40	49	72	43	25	33	23	
Træløber						76	71	49	69	93	85	82	58	77	63	74	67	90	75	106	104	93	156	113	93
Stær	100	78	68	54	56	78	68	68	92	61	52	43	51	51	55	44	44	45	42	42	32	48	34		
Samlet	100	90	96	76	77	81	75	75	77	65	61	68	62	63	67	65	67	85	73	72	92	81	71		

6. Referencer

- Asbirk, S., L. Berg, G. Hardeng, P. Koskimies & A. Petersen 1998: Population sizes and recent trends of bird populations in the Nordic countries 1978-1994. - Nordisk Ministerråd.
- Busche, G. 1989: Niedergang des Bestandes der Grauammer (*Emberiza calandra*) in Schleswig-Holstein. - Vogelwarte 35: 11-20.
- Campbell, R.C. 1981: Statistics for biologists, 2nd ed. - Cambridge University Press.
- Danmarks Meteorologiske Institut: Månedsrappoter.
- Donald, P.F. & A.D. Evans 1995: Habitat selection and population size of Corn Buntings *Miliaria calandra* breeding in Britain in 1993. - Bird Study 42: 190-204.
- Donald, P.F. & C. Forrest 1995: The effects of agricultural change on population size of Corn Buntings *Miliaria calandra* on individual farms. - Bird Study 42: 205-215.
- Eskildsen, J. 1998. Skarver. - Danmarks Miljøundersøgelser, Miljø- og Energiministeriet.
- Falk, K. 1990: Vejledning i metoder til overvågning af fugle. - Skov- og Naturstyrelsen.
- Frederiksen, M. 1992: Ynglebestanden af Fiskehejre *Ardea cinerea* i Danmark i 1991. - Dansk Orn. Tidskr. 86: 129-136.
- Grell, M.B. 1998: Fuglenes Danmark. - GAD.
- Hartley, I.R., M. Shepherd, D.B.A. Thompson 1995: Habitat selection and polygyny in breeding Corn Buntings *Miliaria calandra*. - Ibis 137: 508-514.
- Husby, M. 1998. Norsk Hekkefugltaksering, Årsrapport for 1997. - Norsk Ornitologisk Forening.
- Hustings, F. 1992: Bird Census News, vol. 5: 2. - SOVON.
- Jacobsen, E.M. 1994: Danske vinterfugles forekomst 1975/76-1992/93 i relation til skovtrærernes frøsætning. - Dansk Orn. Tidsskr. 88: 79-84.
- Jacobsen, E.M. 1995: Byfugles bestandsændringer og -tætheder 1997-1994, belyst ved hjælp af punktoptællinger. - Dansk Orn. Tidsskr. 89: 111-118.
- Jansson, C.R. & A.V. Brömsen 1981: Winter decline of spiders and insects in Spruce *Picea abies* and its relation to predation by birds. - Holarctic Ecology 4: 82-93.
- Koskimies, P. & R.A. Väistönen 1991. Monitoring bird populations. - Zoological Museum, Finnish Museum of Natural History.
- Laursen, K. 1980: Fugle i danske landbrugsområder, med analyse af nogle landskabselementers indflydelse på fuglenes fordeling. - Dansk Orn. Tidsskr. 74: 11-26.
- Marchant, J.H., R. Hudson, S.P. Carter & P. Whittington 1990: Population trends in British breeding birds, BTO.

Petersen, B.S. & S. Brøgger-Jensen 1992: Bestandene af almindelige danske skovfugle 1976-1990 belyst ved punktoptællinger. - Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 86: 137-154.

Petersen, B.S. & E.M. Jacobsen 1997: Population Trends in Danish Farmland Birds. Bekæmpelsesmiddelforskning fra Miljøstyrelsen nr. 34.

Stoltze, M. & S. Pihl 1998: Rødliste 1997 over planter og dyr i Danmark. – Miljø- og Energiministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser og Skov- og Naturstyrelsen.

Strien, A. van & J. Pannekoek 1998. A pilot study on pan-European breeding bird monitoring. – paper on behalf of the European Birds Census Council (EBCC).

Svensson, S. 1998: Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport för 1997. – Ekologiska institutionen, Lunds Universitet.

Tucker, G.M. & M.F. Heath 1994: Birds in Europa, their conservation status. – BirdLife Conservation Series No. 3.

Bilag 1: Tak til alle, der talte ynglefugle i 1997 og/eller 1998:

NORDJYLLANDS AMT:

01 034 Hammer Bakker
Svend Erik Mikkelsen
Hørgårdsvej 1, Langholt
9310 Vodskov

01 082 Vrangbækdalens
Kirsten Jæger
Kragholmen 246, st.
9900 Frederikshavn

01 099 Ry-Å udløb + enge ved Gø
Svend Erik Mikkelsen
Hørgårdsvej 1, Langholt
9310 Vodskov

01 036 Vandværksskoven
Bo Jæger
Ryetsvej 34
9900 Frederikshavn

01 085 Toft Skov, Lille Vildmose
Tscherning Clausen
Spergelvej 23
9270 Klarup

01 100 Skagen
Rolf Christensen
Gåsesti 4
9990 Skagen

01 044 Langholt by + moser
Svend Erik Mikkelsen
Hørgårdsvej 1, Langholt
9310 Vodskov

01 086 Livø
Gorm Thyge Wæhrens
Liljevej 3
7800 Skive

01 101 Tobberup
Jenny Lyngaa
Hedemarken 2, Tobberup
9500 Hobro

01 049 Lundby Bakker
V. Malling
Sæderupvej 34
9260 Gistrup

01 090 Høstemark Skov
Thorkild Lund
Solbjergvej 9
9560 Hadsund

VIBORG AMT:
02 002 Krabbesholm Skov
Svend Andersen
Skovbakken 42
7800 Skive

01 050 Sæderup-Skovstrup
V. Malling
Sæderupvej 34
9260 Gistrup

01 091 Kærgard-Vandplasken
Gert Rasmussen
Boulevarden 19, 3. tv.
9000 Aalborg

02 008 Tved Plantage
Holger Søndergård
Hanstholmvej 222, Tved
7700 Thisted

01 051 Gistrup Hede
V. Malling
Sæderupvej 34
9260 Gistrup

01 092 Fjerritslev
Ole Sørensen
Svinkløvvej 96
9690 Fjerritslev

02 009 Ørslevkloster-Bøstrup
Gorm Thyge Wæhrens
Liljevej 3
7800 Skive

01 062 Ny Mølle
Finn Wiesneck
Åhaven 7
9900 Frederikshavn

01 093 Nørre Å-dal
Svend Erik Mikkelsen
Hørgårdsvej 1, Langholt
9310 Vodskov

02 011 Ø-Bakker
Eyvind Lyngsie Jakobsen
Østervænget 27
8800 Viborg

01 072 Grindsted-Ørum Mose
Lis Gravesen
Hammervej 30
9381 Sulsted

01 094 Boller Enge
Anders Østerby
Halvorsmindevej 137
9800 Hjørring

02 012 Viborg Vest omegn
fb Holm
Kirkebækvej 52
8800 Viborg

01 077 Tolshave Mose
Carsten Sørensen
Rendborgvej 45
9900 Frederikshavn

01 096 Rønnebjerg Enge
Anders Østerby
Halvorsmindevej 137
9800 Hjørring

02 017 Grønning - Selde Vig
Ole Thorup
Vester Vedsted Byvej 32
6760 Ribe

01 078 Agerland v/Hobro
Jens Erik Bjørn
Kirkevej 3, Vebbestrup
9500 Hobro

01 097 Svinkløv-Slette Strand
Ivan Zink-Nielsen
Morvads All, 10
8270 Højbjerg

02 018 Bådsgård-Bruddal-Majgård
Gorm Thyge Wæhrens
Liljevej 3
7800 Skive

01 079 Rold Skov
V. Malling
Sæderupvej 34
9260 Gistrup

01 098 Løgstør
Tom Sellebjerg Jacobsen
Jernbanegade 20
9670 Løgstør

02 019 Ørslevkloster Mark-Ørum
Gorm Thyge Wæhrens
Liljevej 3
7800 Skive

02 020 Skive Lufthavn-Sdr.Hald Gorm Thyge Wæhrens Liljevej 3 7800 Skive	02 076 Støtstrup Plantage Elisabeth Sørensen Plantagevej 152, Støtstrup 9620 Alestrup	02 099 Fur Øst Jeppe Jepsen Bilstrupvej 75 7800 Skive
02 031 Viborg nord Alex B.H. Jensen Malurtvej 15 8800 Viborg	02 078 Hald Hovedgård Villy Lauritsen Solsikkevej 11 8800 Viborg	02 102 Skals Ådal Egon Mogensen Ugelrisvej 14 8832 Skals
02 036 Hald Hovedgård + Skov Ole Lilleør Fredensgade 14,23 8000 Århus C.	02 079 Resen-Skive 1 Gorm Thyge Wæhrens Liljevej 3 7800 Skive	02 106 Hem, 5 km vest for Skive Eilif Jeppesen Holstebrovej 33 7800 Skive
02 042 Frøstrup Hede-Lild Hans Henrik Godt Gravene 22,3. 8800 Viborg	02 080 Resen-Skive 2 Gorm Thyge Wæhrens Liljevej 3 7800 Skive	02 107 Viborg NØ m.m. Stinne Aastrup Engbækkevej 19 8800 Viborg
02 044 Østerild Plantage Helge Christensen Pilgrådsvej 4 7742 Veslås	02 087 Viborg syd/sydvest Villy Lauritsen Solsikkevej 11 8800 Viborg	02 108 Sødal Skov Martin Kviesgaard Sct. Mogensgade 63A 8800 Viborg
02 045 Knudsbjerg Jens Brolev Kærleddet 8,Sennels 7700 Thisted	02 088 Simested Ådal Egon Mogensen Ugelrisvej 14 8832 Skals	02 109 Rødding By/opland Susanne M. Overgaard Korsbakken 21 6630 Rødding
02 046 Tved Plantage Thorkild Jensen Døjholtvej 12, Hindring 7700 Thisted	02 089 Viborg Øst Robin Milner Hyrdebakken 106 8800 Viborg	02 110 Skalsådalen ved Onsild Kenneth Christensen Hændrupvej 7, Lindum 8830 Tjele
02 050 Vangsaa Hede,Nystrup Pl. A. Grandjean-Thomsen Skjærbakken 61,Vangsaa 7700 Thisted	02 091 Skive-Hancock Gorm Thyge Wæhrens Liljevej 3 7800 Skive	02 111 Hårup Sø Kenneth Rude Nielsen Firkłovervej 16, Lindum 8830 Tjele
02 052 Stenbjerg Plantage Lone & Hans Henrik Hust Legindvej 39 7752 Snedsted	02 092 Viborg Nord Villy Lauritsen Solsikkevej 11 8800 Viborg	02 112 Tinbæk Kær + privat skov Kenneth Rude Nielsen Firkłovervej 16, Lindum 8830 Tjele
02 059 Lindum Skov Egon Mogensen Ugelrisvej 14 8832 Skals	02 095 Resen-Skive 4 Gorm Thyge Wæhrens Liljevej 3 7800 Skive	02 113 Karbymark Lars A. Toft Kringsholmen 11 7960 Karby
02 066 Kompedal vest Annie Pedersen Sangildvej 29,Knudstrup 8620 Kjellerup	02 096 Fjordkær-Spøttrup 1 Gorm Thyge Wæhrens Liljevej 3 7800 Skive	02 114 Hald Ege Bitten Thrane Nørremøllevej 99 8800 Viborg
02 075 Grove Knud E. Christensen Rudemøllevej 12, Hem 7800 Skive	02 097 Fjordkær-Spøttrup 2 Gorm Thyge Wæhrens Liljevej 3 7800 Skive	02 115 Lindum og Opland Kenneth Rude Nielsen Firkłovervej 16, Lindum 8830 Tjele

RINGKØBING AMT:

03 024 Skjern enge
Tage Madsen
Kastanievej 22
6880 Tarm

03 062 Skalle Sø
Birgit Bornholt
Nr. Sahlvej 8
7830 Vinderup

03 099 Fousing-Asp
Gerner Majlandt
Bredgade 13A, v'r. 3
7600 Struer

03 028 Dejbjerg Plantage
Arne Kamstrup
Korsvej 24
6880 Tarm

03 065 Klosterheden vest
Arne Hartelius
Vilhelmsborgvej 180
7620 Lemvig

03 100 Tvis
Helge Jensen
Skolevænget 3, Tvis
7500 Holstebro

03 032 Damholt
Bo Damgård
Nygårds Alle 3
7430 Ikast

03 066 Flyndersø sydvest
Leif Novrup
Baunebakken 8, Sevel
7830 Vinderup

03 101 Bording
Ove Hestehave
Nylandsvej 11
7441 Bording

03 035 Hoven-Søndergrene m.m.
Tage Madsen
Kastanievej 22
6880 Tarm

03 069 Rind Plantage
Elisabeth Olsen
Tværtøften 7
7400 Herning

03 102 Fasteholt
Ove Hestehave
Nylandsvej 11
7441 Bording

03 040 Engesvang-Stenholt
Kaj Madsen
Mosevej 31
7442 Engesvang

03 070 Elbæk
Kaj Madsen
Mosevej 31
7442 Engesvang

03 103 Snebjerg-Gådstrup m.m.
Niels Kaja Pedersen
Snejbjerg Hovedgade 49
7400 Herning

03 045 Klosterheden
Jørgen Nørgaard
V.Lemtorp 53
7620 Lemvig

03 080 Møborg
Grethe Bajlum
Møborgavej 29
7660 B'kmarksbro

03 104 Velling ved Ringkøbing
Jens Ballegaard
Velling Kirkeby 87
6950 Ringkøbing

03 047 Sevel Sogn vest
Leif Novrup
Baunebakken 8, Sevel
7830 Vinderup

03 085 Sørvad Baunebjerg
Anders Sørensen
Syrenvej 9
7550 Sørvad

03 105 Ringkøbing/Rindum Enge
Svend Erik Petersen
Brogårdsvænget 20
6950 Ringkøbing

03 049 Klosterheden/Risbæk
Teis Rasmussen
Thorsvej 13
7500 Holstebro

03 087 Tvis
Bent Bak
Engparken 81, Tvis
7500 Holstebro

03 106 Ørre
Jens Kjeld Madsen
Havrevej 23
7490 Aulum

03 050 Stråsg-Gosmer
Teis Rasmussen
Thorsvej 13
7500 Holstebro

03 089 Sønderlem Vig
Gerner Majlandt
Bredgade 13A, v'r. 3
7600 Struer

03 107 Kilde-Aulum
Jonna Forsom
Kildevej 13
7490 Aulum

03 053 Klosterheden
Henning Wih Jensen
Risvænget 25
7500 Holstebro

03 094 Storßen (Holstebro- m.m.)
Peter R. Pedersen
Skivevej 44, 1.
7500 Holstebro

03 108 Ikast By
Bo Damgård
Nygårds Alle, 3
7430 Ikast

03 054 Kjærgårdsmølle
Sonja Høyer
Stentofterne 260
7600 Struer

03 097 Holstebro-Vind-Vemb
Peter R. Pedersen
Skivevej 44, 1.
7500 Holstebro

03 109 Abildå-Feldbæk m.m.
Lars Holm Hansen
Sandbækvej 26, Grønbjerg
6971 Spjald

03 060 Holmgård Sø m.v.
Peter R. Pedersen
Skivevej 44, 1.
7500 Holstebro

03 098 Agerland, Thyholm
Gerner Majlandt
Bredgade 13A, v'r. 3
7600 Struer

03 111 Skovlund Plantage
Henry Thøgersen
H.C. Lumbyesvej 36
7500 Holstebro

ÅRHUS AMT:

04 001 Nørrejys Skov
Svend Møller Jensen
Holmelundsvej 29
8382 Hinnerup

04 067 Hinnerup Skov m.m.
Gunner Poulsen
Guldbækvej 79, Guldbæk
9230 Svenstrup J.

04 079 Skov ved Århus/Norsminde
Ivan Zink-Nielsen
Morvads Alle, 10
8270 Højbjerg

04 005 Størringgård skovene
John R. Rasmussen
Scaldemosevej 15
8900 Randers

04 068 Silkeborg • sterskov
Terkel Berg-Sørensen
Søtoften I., Virklund
8600 Silkeborg

04 080 Moesgård m.m.
Bent Sømod
Nødkær Alle, 168
8270 Højbjerg

04 006 Fussingø skovene
John R. Rasmussen
Scaldemosevej 15
8900 Randers

04 069 Langsø Hus, Scandic m.m.
Ernst Hjøllund
Jelsvej 10
8600 Silkeborg

04 081 Pilbrodalen/Vitved/Stilling
Ole F. Jensen
Tørshøjvænget 54
8361 Hasselager

04 010 Lilleådalens
Svend Møller Jensen
Holmelundsvej 29
8382 Hinnerup

04 070 Silkeborg Bad m.v.
Ernst Hjøllund
Jelsvej 10
8600 Silkeborg

04 082 Nord Djursland
Ulla Christiansen
Ravnsmose vej 4
8585 Glesborg

04 030 Hungstrup skov/Tvede kær
Jørgen Pagter
Valløvej 4
8900 Randers

04 071 Formæs/Kolindsund
Vita og Christian Vellius
Baunehøjvej 24
8500 Grenå

04 084 Fjellerup
John Petersen
Bakkevej 16
8410 Rønde

04 034 Løvenholm vest
Søren Højager
Mejløvænget 4
8381 Mundelstrup

04 072 Grenaa
Jan Sielemann
Hulvejen 21, Højbjerg
8500 Grenå

04 085 Ryomgård
Arne Bo Larsen
Axel Munchs Vej 67
8550 Ryomgård

04 040 Ry Nørreskov
Henrik Birk
Salten Skovvej 1A
8653 Them

04 073 Mols
Flemming Utenthal
Holmbjergvej 57
8420 Knebel

04 086 Midtdjurs
Verner Frandsen
Elholtvej 19
8581 Nimtofte

04 053 Fussingø Avlsgård
John R. Rasmussen
Scaldemosevej 15
8900 Randers

04 074 Hvinningdal-Lysbro
Lars Erik Bræuner
Udgårdstoften 28
8600 Silkeborg

04 087 Langø-Væth
Anders Jensen
Frisenboldvej 17, Værum
8900 Randers

04 058 Tebstrup
Svend B. Andersen
Bysmedien 31
8900 Randers

04 075 Dråby og omegn
Niels Relsted
Tranevej 18
8240 Risskov

04 088 Hørning-Jeksen
Thorbjørn Herrik
Dørupvej 11
8362 Hørning

04 060 Banestien og Stubbesø NØ
Albert Schmidt
Søndergade 46
7741 Frøstrup

04 076 Tåstrup Sø/Mose m.m.
Mogens Hansen
Tåstrupvej 86
8462 Harlev Jylland

04 089 Tranbjerg
Pinn Herrik
Parkvænget 10
8310 Tranbjerg J.

04 062 Søbygård Sø
Ole Bøgh Vinther
F.G.E. Rostrupsvej 16
8000 Århus C.

04 077 Ajstrup ved Hadsund
Poul Lausten
Rosenvej 10
8981 Spentrup

04 090 Syd for Randers Fjord
John Hansen
Vandbækvej 17
8900 Randers

04 065 Stjær-Søballe-Jeksen Mark
Peter Lange
Jeksenvej 108, Stjær Bakker
8464 Galten

04 078 Gjerrild Overskov
Poul Højbjerg Jacobsen
Humlevej 20
8500 Grenå

04 091 DE28 Atla kvadrat
Jens Foged
Ådalsparken 14
8370 Hadsten

04 092 Ålsrode/Katholm Skov Ole Frederiksen Toftevangen 9, Ålsrode 8500 Grenå	04 104 Ebeltoft Nordkommune Hans Jørn Laursen Vesterkærvej 16, Tirstrup 8400 Ebeltoft	06 047 Dybbøl Banke Egon Iversen Blåmose 27 6470 Sydals
04 093 Nørager Frans M. Pedersen Hjørnevej 8, Nørager 8961 Allingåbro	04 105 Samsø: Onsbjerg-Østerby . Birgitte Skjold Nielsen Søndergade 28, Onsbjerg 9960 Østerby Havn	06 050 Haderslev omegn Jørn V. Sørensen Kongevej 64 6100 Haderslev
04 094 Ebeltoft-Langesø Jens Mikkelsen Violvej 7 8400 Ebeltoft	RIBE AMT: 05 012 Baldersbæk plantage Michael Clausen Niels Juels Gade 6, 1.tv. 6700 Esbjerg	06 053 Marstrup Knud E. Fredsøe Simmerstedvej 48 6100 Haderslev
04 095 Mols Bjerge Poul Damgaard Molsvej 80, Egens 8410 Rønde	05 021 Esbjerg skove Bo Christiansen Valdemarsgade 2,1.th 6700 Esbjerg	06 054 Emmerske-Vennemose Hans Harrestrup Andersen St. Emmerske 6270 Tønder
04 096 EU omr. 34 Jørgen Ballegaard Drosselvej 22 8654 Bryrup	05 027 Agerland Ø for Esbjerg Michael Clausen Niels Juels Gade 6, 1.tv. 6700 Esbjerg	06 055 Kegnæs Eliane Karecki Lillekobbet 10, Kegnæs 6470 Sydals
04 097 Uggelhuse Peter Hjeds Kogelvej 7, Uggelhuse 8900 Randers	SØNDERJYLLANDS AMT: 06 026 Tønder by Martin Iversen Nørremarksvej 17 6270 Tønder	06 056 Gallehus Skov-agerland Niels Erik Vedel Rosinfeltvej 1 6270 Tønder
04 098 Malling, Beder, Langballe Mick Woods Bredgade 60 8340 Malling	06 030 Frøslev Mose Hans Christensen Tved 107c 6270 Tønder	VEJLE AMT: 07 013 Fredericia nord Arne Lilhauge Brændekildevænget 6 7000 Fredericia
04 099 Bymæssig bebyggelse Mette Sig Eriksen Hovedgaden 4 8654 Bryrup	05 031 Guldager-Marbæk Jens Thaulund Fangsgade 30, 2.tv. 6700 Esbjerg	07 018 Tiufkær- Klattrup Geoff. Preston Tiufkærvej 142 7000 Fredericia
04 100 Auning Skov Frede Olsen Floesvej 1, Floes 8900 Randers	06 031 Gram Storskov Brian Fredensborg Postvænget 7 6510 Gram	07 019 Ulvemose-Viuf Skov Geoff. Preston Tiufkærvej 142 7000 Fredericia
04 101 Fladbro Skov Claus Elkjær Mågevej 7, Stevnstrup 8870 Langå	06 033 Gråsten skovene Gert Fahlberg Sottrupskov 10 6400 Sønderborg	07 032 Ammitsbøl -Mejsling Skov Geoff. Preston Tiufkærvej 142 7000 Fredericia
04 102 Stenvad-Fjellerup-Ørum Erik Christensen Kvasbrovej 16 8586 Ørum Djurs	06 034 Draved Skov Martin Iversen Nørremarksvej 17 6270 Tønder	07 042 Jordrup omegn Flemming Jacobsen Bytoften 27 6064 Jordrup
04 103 Skellerup Henrik Stenholt Linåtoften 20 8600 Silkeborg	06 041 Emmerske-Vennemose Hans Harrestrup Andersen Emmerskevej 16 6270 Tønder	07 047 Agerland ved Ejør Jørn Eskildsen Højballevæj 19, Hansted 8700 Horsens

07 048 Palsgårds landbrug Geoff. Preston Tiufkærvej 142 7000 Fredericia	08 022 Wedelsborg Ole H. Scharff Overgade 61 G, st. tv 5000 Odense C.	08 049 Dalum-Fruens Bøge Martin Søgnard Nielsen Hangstedsgade 12,3 th 5000 Odense C.
07 049 Vejle Ådal-Uhre Skov Troels Monrad Bakkekammen 19 7120 Vejle Øst	08 028 Knudshoved-Pilsmose Poul Nielsen Tjørnevej 14 5800 Nyborg	08 051 Gyldensteen Jens Bækkelund Æbelø 5400 Bogense
07 051 Midtskov-Sønderskov Iwan Bergholdt Stenderupvej 34, Agstrup 6091 Bjert	08 031 Nørre Sø Erik Ehnsen Øster Hæsingevej 55 5600 Fåborg	08 052 Kerteminde Poul Nielsen Tjørnevej 14 5800 Nyborg
07 052 Kolding by Geoffrey Preston Tiulkærvej 142 7000 Fredericia	08 033 Nyborg By Poul Nielsen Tjørnevej 14 5800 Nyborg	08 053 Nyborg Poul Nielsen Tjørnevej 14 5800 Nyborg
07 054 Kolding-Agstrup-Dalby Therkel Hald Christian IV Vej 2 6000 Kolding	08 036 Skovene omkring Langesø Kristian Poulsen Dyrehavelund 8 5462 Morud	08 054 Sanderum-Rikkesminde Martin Søgaard Nielsen Hangstedsgade 12,3 th 5000 Odense C.
07 055 Agerland ved Hansted Jørn Eskildsen Højallevej 19, Hansted 8700 Horsens	08 037 Dyremosen Joakim Dybbroe Bygaden 2, Håstrup 5600 Fåborg	08 057 Odense Å Jan Holm Jensen Ejersmindevej 10 5250 Odense S.V.
07 056 Agerland ved Bield Jørn Eskildsen Højallevej 19, Hansted 8700 Horsens	08 038 Hjulby Sø Lars Hansen Valmuevej 1 5800 Nyborg	08 059 Hindsholm Ivan Olsen Strandgade 11 3000 Helsingør
07 057 Vejle by Geoff. Preston Tiufkærvej 142 7000 Fredericia	08 041 Lakkendrup/Sortemose Hans Rytter Nyborgvej 88, Trunderup 5772 Kværndrup	08 060 Agerland nord Trunderup Hans Rytter Nyborgvej 88, Trunderup 5772 Kværndrup
07 058 Løsning N Tommy Kaae Snekkevej 76 8723 Løsning	08 042 Kværndrup Vænge Hans Rytter Nyborgvej 88, Trunderup 5772 Kværndrup	08 061 Æbelø Jens Bækkelund Æbelø 5400 Bogense
07 061 Juelsminde omegn Anders Kristian Bærholm Granbakken 6 7130 Juelsminde	08 045 Pugemølle Å Karsten Busk Laursen Øresundsvej 47B, 1.th. 2300 København S	VESTSJÆLLANDS AMT: 09 046 Slagelse vest Niels Breinholt Fruegade 50 4200 Slagelse
FYNS AMT: 08 013 Øksendrup-Tårup Poul Nielsen Tjørnevej 14 5800 Nyborg	08 046 Sydvestfyn Axel Petersen Odensevej 15 5683 Hårby	09 047 Skjoldenæsholm, Bidstrup Stig Damkjær Olesen Termevej 82 4000 Roskilde
08 021 Holckenhavn-Vindinge Poul Nielsen Tjørnevej 14 5800 Nyborg	08 048 Åhuse-Langå Poul Nielsen Tjørnevej 14 5800 Nyborg	09 049 Slagelse Lystskov Finn Pedersen Søholmparken 53 4200 Slagelse

09 050 Røsnæs Søren B. Larsen Strandskranten 8 4400 Kalundborg	09 110 St. Bøgeskov Line Jørgensen H.C. Andersensvej 4 2690 Karlslunde	09 126 Skælskør-Borreby Kamma Tjell Juell Havnevej 38 4230 Skælskør
09 052 Ringsted Å, Torpet Mose Poul E.B. Weinreich Lundsagervej 3 4100 Ringsted	09 111 Rørvig-Nakke Lasse Braae Rørvigvej 102 4500 Nykøbing Sjælland	09 128 Kvarkeby-Vigersted Henning Petersen Egevænget 4 4100 Ringsted
09 057 Terslev Kirsten Thrane Nysøvej 4, Terslev 4690 Haslev	09 112 Nykøbing og omegn Lasse Braae Rørvigvej 102 4500 Nykøbing Sjælland	09 129 Holbæk Fælled Hans Busk Timianvej 23 4300 Holbæk
09 060 Veterslev-Alsted-Gulager Henrik Baark Susåvej 22, Veterslev 4100 Ringsted	09 113 Skudlerøse Hesede Skov Kirsten Laursen Susåvej 22, Veterslev 4100 Ringsted	09 131 Atterup Huse m.m. Claus Hinrichsen Atterup Huse 16 4571 Grevinge
09 062 Kongskilde Friluftsgård Rolf Lehrmann Egevangs All, 18 4180 Sorø	09 115 Vest for Haraldsted Sø Ethel Friberg Tinggade 1 4100 Ringsted	09 132 Tølløse John Ellebæk Primulavej 7 4340 Tølløse
09 089 Agerland Niels Henrik Svendsen Snepevej 9 4350 Ugerløse	09 116 Reersø sydlige del John Steffensen Senegalvej 7 4200 Slagelse	09 134 Landsogn Rie Schwartzbach Nordrup 132, Nordrup 4100 Ringsted
09 091 Nordruplund Keld Bennike Svanevej 12 4000 Roskilde	09 117 Reersø nordlige del John Steffensen Senegalvej 7 4200 Slagelse	09 136 Søtorup/Holte All. Leif Tureby Freerslevvej 31 4690 Haslev
09 094 Landbrug ved Grevinge Peter Løn Sørensen Holbækvej 46 4571 Grevinge	09 119 Haslev/Gisseløde Orla Jakobsen Maglemosevej 12 g 4690 Haslev	09 137 Gl. Tølløse og omegn Palle Hansen Snedevej 24, Gl. Tølløse 4340 Tølløse
09 096 Bødstrupgård-Mullerup Keld Bennike Svanevej 12 4000 Roskilde	09 120 Rørby-Ugerløse-Uddy Merete Crone Frankerupvej 3 4400 Kalundborg	09 138 Fjenneslev- Sigersted Kurt Christensen Margrethevej 8 4173 Fjenneslev
09 098 Røsnæsgård Jørgen Barlyng Poulsen Ordrupvej 96,3 2920 Charlottenlund	09 121 Haslev/Bregentved Rosemarie Nielsen Bregnevang 2 4690 Haslev	09 139 Slagelse, Rudsværdby Rasmus Bøgeskov Larsen Triangelvej 3 4200 Slagelse
09 102 Havbyrd-Høm Johnny Madsen Baunehøjvej 14 4100 Ringsted	09 122 Sønderskov Sorø Svend Hansen Valmuevej 37 4180 Sorø	09 140 Tollerød Leif Tureby Freerslevvej 31 4690 Haslev
09 108 Skov m.m. langs Kobbelø Steen Flex Nøkkentved 21 4440 Mørkøv	09 125 Skælskør-Kobæk Anders Jakobsen Bülowvej 5 4230 Skælskør	09 141 Førslev Leif Tureby Freerslevvej 31 4690 Haslev

09 142 Lumsås Lil Bajer Sørensen Oddenvej 202, Lumsås 4500 Nykøbing Sjælland	09 154 Mørkøv-Ruds Vedby Toms S. Romdal Trepkasgade 4 2100 København Ø.	09 166 Svinninge Jørgen Friberg RS.Hansenv. 26 4520 Svinninge
09 143 Suserup m.v. Henrik Wejdling Ømarksvej 22 4100 Ringsted	09 155 Store Vejlen Villy Jensen Frølundevej 95 4220 Korsør	09 167 Ringsted Berit Larsen Valdemarsgade 4 4100 Ringsted
09 144 Værslevstien m.m. Carsten Clausen Kelleklinrevej 59 4490 Jerslev Sjælland	09 156 Gammelrand, Stenstrand Anette Sonne Nyrandsvej 13 4470 Svebølle	09 168 Hønschalsskov, Tuse Næs Lars Hougaard Drosselvej 12 4300 Holbæk
09 145 Ørslev John Rasmussen Ørslevvej 200 4230 Skælskør	09 157 Rørvig Knud Hansen Møllebakken 15 4581 Rørvig	09 169 Bøstrup Eli Jørgensen Lorupvej 35, Bøstrup 4200 Slagelse
09 146 Stenstrup Jørgen Madsen Risvangen 3 4100 Ringsted	09 158 Åmosevej/Jyderup Karen-Margrethe Nielsen Åmosevej 8 4450 Jyderup	09 170 Ruds-Vedby/Slagelse Jon Emil Stenz Spånagervej 16, Kragerup 4293 Dianalund
09 147 Kr. Stillinge Benny Kryl Rosenvænget 8, Kr. Stillinge 4200 Slagelse	09 159 Nordruplund Esben Christensen Mistebjergvej 9 4190 Munke Bjergby	09 171 Flomengene, Stenbøgeskov Niels Karup Enghaven 5 4180 Sorø
09 148 Skellebjerg Ruth & Karl Christensson Øllemosen 10 4293 Dianalund	09 160 Humlcøre Skov m.m. Peter Ellegaard Knud Lavardsvej 98 4174 Jystrup Midtsjælland.	09 172 Hovvigvej-Ringholm Kirsten Larsen Askehaven 61 4500 Nykøbing Sjælland
09 149 Holbæk Egn Hans Christian Steen-Larsen Dalen 9 4300 Holbæk	09 161 Værslev-Kærby-Spangsbro Merete Crone Frankerupvej 3 4400 Kalundborg	09 173 Nykøbing Sj m.m. Jesper Engbo Andersen Askehaven 39 4500 Nykøbing Sjælland
09 150 Kristiansholm Plantage Brian Wielsøe Benløseparken 41, st.tv. 4100 Ringsted	09 162 Overdrevet/Brdby Leif Tureby Freerslevvej 31 4690 Haslev	STORSTRØMS AMT: 10 010 Holmegård Mose og omegn Poul Torekov Dymaesvej 30 4700 Næstved
09 151 Flommen ved Sorø Christian Elbek Vedelsgade 2, st.tv. 4180 Sorø	09 163 Veterslev Grethe Hansen Kildebæksvej 16, Veterslev 4100 Ringsted	10 015 Landbrug Jungshoved Nor Bo Svenning Petersen Humlehaven 8 3540 Lynge
09 152 Sorø By Christian Elbek Vedelsgade 2, st.tv. 4180 Sorø	09 164 Nykøbing-Rørvig Knud-Erik Strange Vesterbro 11D 4500 Nykøbing Sjælland	10 021 Møns Klint Per Schiermacher Hansen Klintholm Havnevej 54 4791 Borre
09 153 Holbæk og omegn K.E. Andersen Nørrevang 10 4300 Holbæk	09 165 Reersø Birgit Johansen Søndermarksvej 166 4200 Slagelse	10 023 Kalbyrisskoven Arne Hulbæk Kindhestegade 3 B 4700 Næstved

10 036 Vesterborg-Birket Poul Szyska Gammelgade 15 4874 Gedser	10 058 Stovby-Egebjerg-Korselitse Pia Kjær Neergaardsvej 32 4800 Nykøbing Falster	11 030 Præmskov-Vallø Stig Englund Bolandsvang 17 3400 Hillerød
10 038 Karrebæk-Marvede-Salt Bent Rung Nielsen Karstensvej 278 4736 Karrebæksminde	10 060 Magleby Skov, Gjorslev Tim Andersen Brøndbyøster Torv 34, 3.tv. 2650 Hvidovre	11 031 Gundsømagle Sø I Flemming Ravn Merkel Skelhøjvej 2, 1.tv. 2800 Lyngby
10 039 Egevænggård, Sandvig Bo Svenning Petersen Humlehaven 8 3540 Lynge	10 061 Glumsøområdet Jon Bjørn Andersen Storegade 24 4171 Glumsø	11 035 Regnemark Bakke Svend Lindskov Krotoften 13 4140 Borup
10 041 Bøtø Niels-Jørgen Tortzen Grønnegade 25 4800 Nykøbing Falster	10 062 Mosebølle Strandhuse Leif Tureby Freerslevvej 31 4690 Haslev	11 042 Skove s/f Svenstrup Gods Erling Søby Sdr. Parkvej 43, 1.mf. 4100 Ringsted
10 050 Rødby Fjord Uffe B. Nielsen Nørremarksvej 2 4930 Maribo	10 063 Segnhus Jan Pedersen Sankelmarksgade 1, 3.th. 1676 København V	11 044 By samt langs mark Anne-Grethe Jensen Tune Bygade 38 4000 Roskilde
10 051 Glumsø-Herlufslille m.m. Kim Lausten Sandbjerggade 50, 3.th. 2200 København N.	10 064 Tornelund rundt Orla Jakobsen Maglemosevej 12G 4690 Haslev	11 045 Østrup, G.sømagle, Tågerup Gert Green Brøndbyøster Torv 58, 5.tv. 2650 Hvidovre
10 052 Næstved By Poul Nielsen Herluf Trolles Vej 66 4700 Næstved	10 065 Nordlunde Michael Thelander Ljotoftevej 175 4900 Nakskov	11 046 Klint og Sonnerup Skov Gert Green Brøndbyøster Torv 58, 5.tv. 2650 Hvidovre
10 053 Vest for Tappernøje Poul Nielsen Herluf Trolles Vej 66 4700 Næstved	ROSKILDE AMT: 11 001 Boserup Skov Sten Asbirk Helgesej 1 4000 Roskilde	11 047 Køge By Niels Knudsen Gl. Kjøgegaard 5 4600 Køge
10 054 Sdr. Kirkeby-Korselitse Bernt Rasmussen Egebjergvej 11 4800 Nykøbing Falster	11 003 Vallø Storskov Christian Glaaher Kuhlausgade 7 2100 København Ø	11 048 Køge-Åshøj Marta Bagoly Grun Alsvej 19 4600 Køge
10 055 Agerland ved Brændte Ege Jan Woolhead Brændte Ege 4 4800 Nykøbing Falster	11 006 Rye-Kyndby Sten Asbirk Helgesej 1 4000 Roskilde	11 049 Høvelse, Salby, Lellinge Jørgen Villerslev Klintemarken 17 4623 Lille Skensved
10 056 Knudshoved Odde Jan Blichert-Hansen Elmeall, 55 4760 Vordingborg	11 027 Bognæs Storskov vestdel Jan Eriksen Løvsangervej 7 4000 Roskilde	11 050 Vallø Dyrehave, Køge S. Tim Andersen Brøndbyøster Torv 34, 3.tv. 2650 Hvidovre
10 057 Rabjerg-Nygårds Huse Pia Kjær Neergaardsvej 32 4800 Nykøbing Falster	11 028 Tulstrup-Jersie Christian Ebbe Mortensen Ejbyvej 13 2740 Skovlunde	11 051 Lellinge, Høvelse, • Iby Niels Knudsen Pedersvej 12 4600 Køge

KØBENHAVNS AMT:

12 007 Lyngby • mose
S.A. Rasmussen
Kvædevej 35
2830 Virum

12 008 Oremosen
Holger Voldum
Brønshøj Kirkevej 7
2700 Brønshøj

12 015 Furesøparken
Jan Elleby
Thomas Laubsgade 9
2100 København Ø

12 042 Jægersborg Hegn syd
S.A. Rasmussen
Kvædevej 35
2830 Virum

12 043 Jægersborg Hegn nord
S.A. Rasmussen
Kvædevej 35
2830 Virum

12 045 Søndersø
Nanci Schröder
Liljevej 1
3500 Værløse

12 054 Geels Skov
Holger Hansen
Nordvængsvej 10, 2. mfth
3460 Birkerød

12 058 Dragør Sydstrand-Søvang
Ole Søgaard
Wilhelm Hansens Alle 3
2770 Kastrup

12 064 Vestskoven og Risby
John Nielsen
Lilletoften 90, 3. tv.
2740 Skovlunde

12 067 Kongelunden
Ole Søgaard
Wilhelm Hansens Alle 3
2770 Kastrup

12 068 Agerlandsrute v/Ishøj
Erik Skjødt
Pilegårdsvænge 61
2635 Ishøj

12 069 Bytur/Ishøj bycenter
Erik Skjødt
Pilegårdsvænge 61
2635 Ishøj

12 070 Kroppedal-Trippendal
Erik Mandrup Jacobsen
Rosenhøj 1, Gadevang
3400 Hillerød

12 075 Bymæssig bebyggelse 1
Anny Andersen
Novembervej 27, 2.
2730 Herlev

12 076 Kollekolle
Nanci Schröder
Liljevej 1
3500 Værløse

12 084 Vesterbro
Morten Jørgensen
Broagergade 1, 3.th.
1672 København V.

12 091 Frederiksberg/Nørrebro
Morten Jørgensen
Broagergade 1, 3. th.
1672 København V.

12 092 Bymæssig bebyggelse 2
Anny Andersen
Novembervej 27, 2. m.f.
2730 Herlev

12 098 Amager Strandpark
Preben Berg
Breslaugade 10, 3.tv.
2300 København S

12 100 Agerland v/f Smørumovre
Flemming Pagh Jensen
Ravnekkrogen 9
3500 Værløse

12 101 Smør- og Fedtmosen
Stefan Størup
Æblevænge 51
2765 Smørum

12 102 Saltholm
Christian Ebbe Mortensen
Ejbyvej 13
2740 Skovlunde

12 103 Store Magleby, Tommerup
Peter Christensen
Kløverstykket 1
2791 Dragør

12 104 Smørumnedre
Holger N. Rasmussen
Lindeengen 77
2740 Skovlunde

12 105 Nymose
Leif Frederiksen
Hinbjerg 57
2690 Karlslunde

12 106 Utterslev N-NØ
Leif Frederiksen
Hinbjerg 57
2690 Karlslunde

12 107 St. Vejlefjeld
Jørn Lennart Larsen
Finlandsgade 33, 5.tv.
2300 København S

12 108 Ishøj Str. Vallensbæk Mose
Tim Andersen
Brøndbyøster Torv 34, 3.tv.
2650 Hvidovre

FREDERIKSBORG AMT:
13 013 Hørsholm Folehave
Peter Friis Møller
Abbetvedvej 11, Gevninge
4000 Roskilde

13 023 Ullerup Skov
Erik Duckert
Skovsangervej 12
3390 Hundested

13 027 Strødam
Bo Svenning Petersen
Humlehaven 8
3540 Lynge

13 035 Grib Skov n/f Kagerup
Jørgen Hugo Rasmussen
Vejlegårdsparken 22, 1. lejl. 15
2665 Vallensbæk Strand

13 037 Slagslunde Skov
Mogens Larsen
Øvej 11
3550 Slangerup

13 058 Lille-Rørbæk, Ganløse
Mogens Larsen
Øvej 11
3550 Slangerup

13 060 St. Dyrehave
Annette Bonderup Olesen
Bialitevejen 3
3700 Rønne

13 061 Ganløse Ormed/Mølleåen
Kirsten Floor
Peder Godskesvej 29
2830 Virum

13 065 Nivå Bugten Bo Tønder Andersen Tinghusevej 30, Mørrum 3230 Græsted	13 091 Hillerød-Vestbyen Bo T. Johansen Engsvinget 16 3400 Hillerød	13 109 Tokkekøb Hegn Ove Andersen Malmmosevej 22 2840 Holte
13 066 Tisvilde Hegn Niels Herløw Skræderbakken 19 3210 Vejby	13 092 Agerland ved Frederikssund Ralph Sonne-Hansen Tulipanvej 8 3600 Frederikssund	BORNHOLMS AMT: 14 004 Centrale Alminding Niels Munch Kofoed Tinggården 126 4681 Herfølge
13 069 Vejby-Skibstrup Christian Ebbe Mortensen Ejbyvej 13 2740 Skovlunde	13 095 Teglstrup Hegn-Hellebæk Annette Nordstrøm Sjølundsparken 13 3150 Hellebæk	14 006 Øst-Pedersker Niels Munch Kofoed Tinggården 126 4681 Herfølge
13 074 Apholm-Græse-Sigerslev Tove Larsen Maj Alle 94 2730 Herlev	13 096 Fredensborg Birgitte Garde Kløvervej 19 3480 Fredensborg	14 007 Indlægget-Almindingen Niels Munch Kofoed Tinggården 126 4681 Herfølge
13 080 Gurre Sø og Horserød Hegn Ole Søgaard Wilhem Hansens All, 3 2770 Kastrup	13 098 Slagslunde m.m. Søren Vinding Hampetoften 4, Ganløse	14 017 Strandmarken Ole Leegaard Jensen Ydunsvej 20 3700 Rønne
13 084 Gurre Vang Jan Nielsen Hesseløgade 13,2.h 2100 København Ø.	13 099 Vaserne Vincent Hvenegård Hasselbakken 24 3460 Birkerød	14 019 Gudhjem-Salene Hans Peter Stange Brøddegade 23 3760 Gudhjem
13 085 Hillerød-Østbyen Bo T. Johansen Engsvinget 16 3400 Hillerød	13 100 Annisse-Lille Lyngby Mose Ole Post Frederiksgade 25 3400 Hillerød	14 020 Melsted-Kobbedøen Jens Kofoed Melsted Langgade 22 3760 Gudhjem
13 086 Grib Skov SV Hans Skotte Møller Kulsvier Huse 14, Gadevang 3400 Hillerød	13 104 Horserød Hegn m.m. Steen Søgaard Orøvej 28 3140 Ålsøgård	14 021 Østerlars Hanne Tørrup Gudhjemvej 29, Østerlars 3760 Gudhjem
13 087 Gribskov: Stjernen Arne Olesen Baunevænget 106, Nødebo 3480 Fredensborg	13 105 Kyndby Jan Haaning Nielsen Tschnernings Gade 6 3300 Frederiksvar্ক	14 022 Rønne nord-Ådalens Torben Ethelberg Nordskovvej 9A 3700 Rønne
13 088 Gribskov SØ Arne Olesen Baunevænget 106, Nødebo 3480 Fredensborg	13 106 Tisvilde Hegn syd, Asserbo Hans Henrik Iversen Svanevænget 16 2100 København Ø	14 024 Rønne Plantage Erik Jensen Kløverløkken 15 3700 Rønne
13 089 Gribskov NØ Arne Olesen Baunevænget 106, Nødebo 3480 Fredensborg	13 107 Kollev, Vejle, Malmose Ivan Abramowitz Parcelvej 79 2830 Virum	14 026 Blemmelyng Flemming Mortensen Anemoneløkken 5 3700 Rønne
13 090 Pøle Å, Isterødv.-Solbjerg Ivan Abramowitz Parcelvej 79 2830 Virum	13 108 Ganløse Egede m.m. Søren Vinding Hampetoften 4, Ganløse 3660 Stenløse	14 027 Nordskovene Torben Ethelberg Nordskovvej 9 A 3700 Rønne

14 029 Rundt om Rutsker Højlyng
Jens Christensen
Blykobbevej 38
3700 Rønne

14 032 Svaneke-Ibsker
Kurt Buchmann
Nørrevang 9
3740 Svaneke

14 034 Årsdale-Nexø
Kurt Buchmann
Nørrevang 9
3740 Svaneke

14 030 Arnager-Nylars m.m.
Eilif Bendtsen
Søndre All, 75
3700 Rønne

14 033 Åkirkeby Øst
Niels Munch Kofoed
Tinggården 103
4681 Herfølge

14 035 Tingsted-Bjergebakke
Carsten Andersen
Bialitevejen 3
3700 Rønne

Bilag 2: Landsresultater 1997-1998 (results 1997-1998)

Populationssvingninger for ynglefugle 1997 - 1998 for hele landet.
 Alle biotoper. Korrigert for optællingstidspunkt, nyudfløjne unger, blæst og flocke over 8
 individer.
Population changes 1997-1998 for breeding birds. All habitats.

Sammenligning 1997 - 1998
Comparison 1997-1998

Art	Ruter antal pkt			relativ ændring	antal ind		relativ signifikans ændring
	1997	1998	1997		1997	1998	
SORTSTR. LOM	1	0	1	2.000	0	2	2.000
L. LAPPEDYK.	17	9	11	.200	12	11	-.087
S. LAPPEDYK.	1	0	1	2.000	0	2	2.000
T. LAPPEDYK.	67	149	128	-.152	281	251	-.113
G. LAPPEDYK.	35	39	33	-.167	54	55	.018
STORSKARV	130	261	262	.004	536	532	-.007
FISKEHEJRE	151	214	256	.179	310	377	.195
HVID STORK	1	1	0	-2.000	3	0	-2.000
SANGSVANE	5	3	10	1.077	8	20	.857
KNOPSVANE	108	179	172	-.040	325	290	-.114
GRÄGÅS	45	57	69	.190	110	143	.261
KNORTEGÅS	2	1	1	.000	5	1	-1.333
CANADAGÅS	4	4	5	.222	7	6	-.154
GRAVAND	152	267	266	-.004	580	562	-.032
GRÅAND	208	519	473	-.093	907	778	-.153
ATLINGAND	6	8	1	-1.556	11	1	-1.667
KRIKAND	11	7	9	.250	13	17	.267
SPIDSAND	2	2	1	-.667	3	2	-.400
PIBEAND	2	1	1	.000	1	2	.667
KNARAND	1	0	1	2.000	0	1	2.000
SKEAND	18	19	23	.190	44	54	.204
RØDH. AND	1	1	0	-2.000	2	0	-2.000
TAFFELAND	20	11	20	.581	25	45	.571
TROLDAND	58	85	81	-.048	195	200	.025
HVINAND	13	27	15	-.571	42	26	-.471
EDERFUGL	25	58	64	.098	72	101	.335
S. SKALLESLU	4	1	3	1.000	2	6	1.000
T. SKALLESLU	29	41	48	.157	104	110	.056
HVEPSEVÅGE	17	11	8	-.316	12	11	-.087
RØD GLENTE	2	1	1	.000	1	1	.000
DUEHØG	18	7	11	.444	7	12	.526
SPURVEHØG	51	25	34	.305	25	34	.305
MUSVÅGE	171	262	247	-.059	310	281	-.098
FJELDVÅGE	1	0	1	2.000	0	1	2.000
B. KÆRHØG	3	1	2	.667	1	2	.667
RØRHØG	48	53	40	-.280	61	43	-.346
FISKEØRN	8	1	7	1.500	1	9	1.600
LÆRKEFALK	1	0	1	2.000	0	1	2.000
TÅRNFALK	103	101	84	-.184	113	95	-.173
AGERHØNE	69	64	62	-.032	94	90	-.043
VAGTEL	9	13	2	-1.467	14	2	-1.500
FASAN	234	1294	1185	-.088	1736	1562	-.106
TRANE	1	1	0	-2.000	5	0	-2.000
VANDRIKSE	10	6	7	.154	6	7	.154
P. RØRVAGTEL	1	0	2	2.000	0	6	2.000
GR. RØRHØNE	70	73	82	.116	82	91	.104
BLISHØNE	143	305	320	.048	457	467	.022
STRANDSKADE	88	151	129	-.157	262	205	-.244
VIBE	161	493	386	-.243	938	696	-.296
HJEJLE	1	0	1	2.000	0	3	2.000

Art	Ruter antal pkt			relativ ændring	antal ind			relativ signifikans ændring
	1997	1998			1997	1998		
S.PRÅSTEKRA	18	18	12	-.400	26	15	-.537	
L.PRÅSTEKRA	5	4	2	-.667	6	3	-.667	
L.REGNNSPOVE	1	2	0	-2.000	2	0	-2.000	
S.REGNNSPOVE	9	13	13	.000	32	37	.145	
S.KOBBERSNE	1	3	5	.500	4	9	.769	
SORTKLIRE	2	2	0	-2.000	2	0	-2.000	
RØDBEN	49	88	75	-.160	175	150	-.154	
HVIDKLIRE	3	1	2	.667	1	5	1.333	
SVALEKLIRE	7	4	5	.222	4	5	.222	
TINKSMED	2	0	2	2.000	0	4	2.000	
MUDDERKLIRE	14	15	6	-.857	23	8	-.968	*
D.BEKKASIN	36	40	32	-.222	47	35	-.293	
SKOVSNEPPE	9	7	5	-.333	8	8	.000	
ALM.RYLE	4	2	4	.667	6	6	.000	
KÆRLØBER	1	0	2	2.000	0	2	2.000	
BRUSHANE	2	4	2	-.667	15	12	-.222	
KLYDE	11	10	9	-.105	22	22	.000	
STORMMÅGE	134	330	432	.268	655	792	.189	**
SØLVMÅGE	171	566	616	.085	1212	1281	.055	
SILDEMÅGE	17	19	22	.146	41	46	.115	
SVARTBAG	52	73	80	.092	133	168	.233	
HÆTTEMÅGE	207	818	891	.085	1791	1878	.047	
FJORDTERNE	19	21	15	-.333	30	20	-.400	
HAVTERNE	25	33	40	.192	80	75	-.065	
DVÆRGTERNE	4	3	3	.000	4	6	.400	
SPLITTERNE	5	2	4	.667	2	5	.857	
TEJST	1	1	1	.000	3	5	.500	
TAMDUE	11	54	53	-.019	131	122	-.071	
HULDUE	39	50	56	.113	55	67	.197	
RINGDUE	271	2668	2630	-.014	4727	4796	.014	
TYRKERDUE	132	372	341	-.087	628	561	-.113	*
GØG	238	1029	1159	.119	1205	1388	.141	***
NATUGLE	13	6	14	.800	6	16	.909	(*)
SKOVHORNUGL	2	1	2	.667	2	5	.857	
MOSEHORNUGL	1	0	1	2.000	0	1	2.000	
NATRAVN	1	0	1	2.000	0	1	2.000	
MURSEJLER	147	352	429	.197	881	1089	.211	**
ISFUGL	6	24	3	-1.556	59	3	-1.806	****
BLÆDER	1	0	1	2.000	0	2	2.000	
VENDEHALS	2	3	0	-2.000	3	0	-2.000	
GRØNSPATTE	29	27	27	.000	27	28	.036	
SORTSPATTE	25	18	26	.364	18	26	.364	
S.FLAGSPATT	186	386	389	.008	441	445	.009	
L.FLAGSPATT	2	1	2	.667	1	2	.667	
TOPLÆRKE	1	0	1	2.000	0	1	2.000	
HEDELÆRKE	4	2	8	1.200	2	8	1.200	(*)
SAGLÆRKE	229	1861	1816	-.024	4536	4461	-.017	
LANDSVALE	233	970	915	-.058	2199	2128	-.033	
BYSVALE	176	304	341	.115	771	878	.130	(*)
DIGESVALE	70	139	116	-.180	311	253	-.206	
PIROL	9	5	6	.182	5	6	.182	
RAVN	46	60	51	-.162	94	73	-.251	
GRÅKRAGE	266	2108	2039	-.033	3766	3564	-.055	*
RÅGE	144	651	682	.047	1198	1191	-.006	
ALLIKE	179	630	600	-.049	1326	1342	.012	

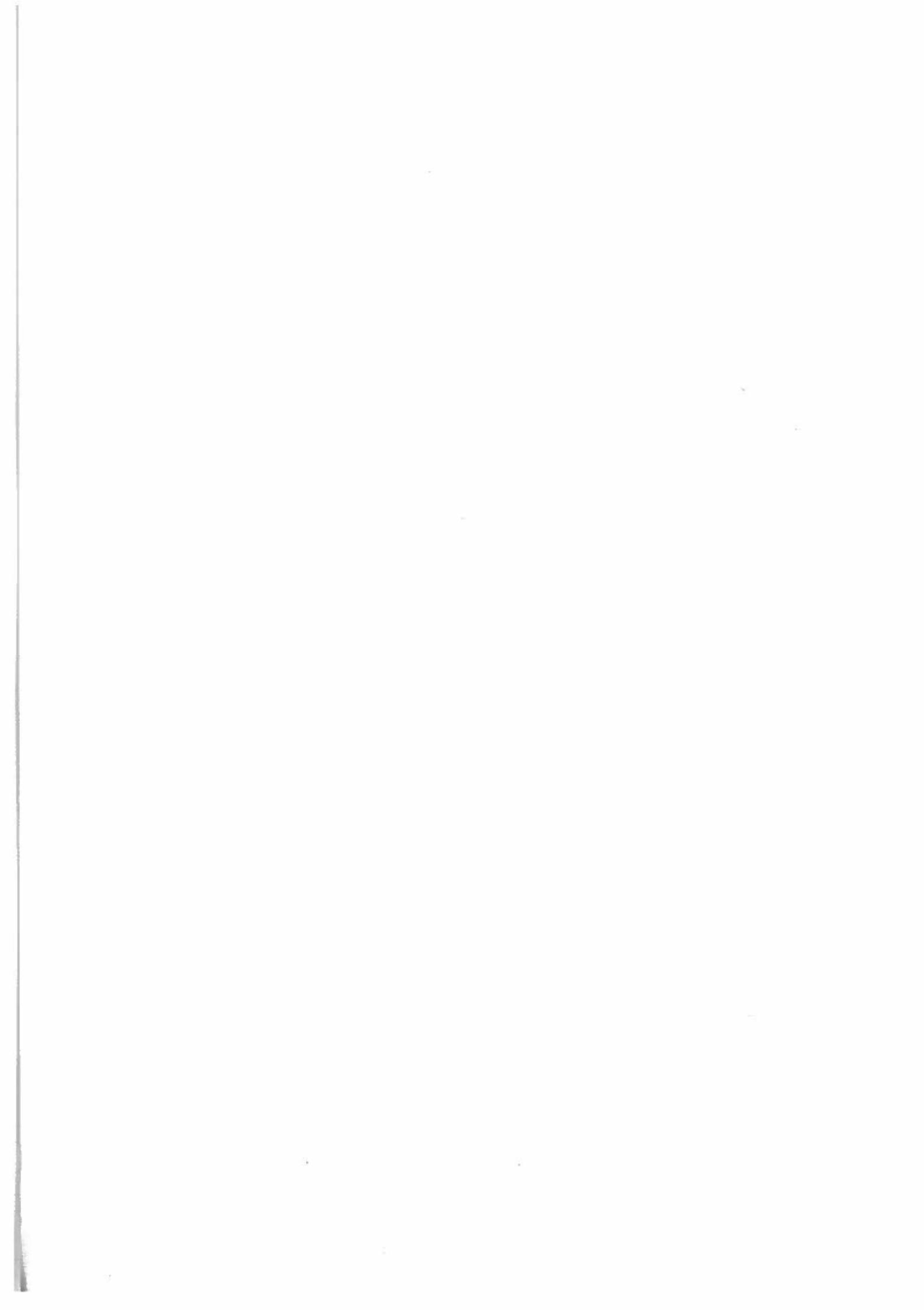
Art	Ruter	antal	pkt	relativ	antal	ind	relativ	signifikans
	1997	1998	ændring	1997	1998	ændring		
HUSSKADE	207	790	758	-.041	1160	1167	.006	
NØDDEKRIGE	1	0	2	2.000	0	2	2.000	
SKOVSKADE	157	220	188	-.157	256	225	-.129	
MUSVIT	265	1801	1666	-.078	2310	2189	-.054	
BLÅMEJSE	221	579	503	-.140	718	612	-.159	(*)
SORTMEJSE	139	363	337	-.074	491	457	-.072	
TOPMEJSE	51	48	55	.136	50	75	.400	(*)
SUMPMEJSE	59	78	71	-.094	94	82	-.136	
FYRREMEJSE	1	1	1	.000	2	1	-.667	
HALEMJEJSE	24	14	19	.303	22	35	.456	
SKÆGMEJSE	3	1	4	1.200	1	6	1.429	
SPÆTMEJSE	68	85	77	-.099	96	89	-.076	
TRÆLØBER	70	73	66	-.101	78	69	-.122	
K. TRÆLØBER	6	14	12	-.154	14	12	-.154	
VANDSTAR	1	1	0	-2.000	1	0	-2.000	
GÆRDESmutte	233	966	1274	.275*	1146	1568	.311	*****
RØDHALS	182	507	632	.219	584	777	.284	*****
NATTERGAL	142	385	480	.220	534	641	.182	***
HUSRØDSTJER	19	20	30	.400	21	36	.526	(*)
RØDSTJERT	123	167	182	.086	176	200	.128	
BYNKEFUGL	51	84	76	-.100	117	93	-.229	
STENPIKKER	10	9	12	.286	12	17	.345	
SOLSORT	271	3247	3134	-.035	5647	5406	-.044	*
SJAGGER	44	64	85	.282	112	138	.208	*
VINDROSSEL	1	1	0	-2.000	1	0	-2.000	
SANGDROSSEL	191	563	635	.120	655	747	.131	*
MISTELDROS.	59	72	52	-.323	78	59	-.277	
GRÆSHOPPESA	26	24	26	.080	24	27	.118	
FLODSANGER	1	1	0	-2.000	1	0	-2.000	
RØRSANGER	131	267	249	-.070	419	383	-.090	
KÆRSANGER	104	201	181	-.105	248	226	-.093	
SIVSANGER	28	45	34	-.278	53	46	-.141	
GULBUG	137	252	225	-.113	288	243	-.169	(*)
MUNK	239	1209	1342	.104	1457	1593	.089	**
HAVESANGER	235	915	902	-.014	1118	1079	-.036	
TORNSANGER	241	1296	1449	.111	1735	2032	.158	*****
GÆRDESANGER	156	245	251	.024	278	275	-.011	
LUND SANGER	2	3	4	.286	3	4	.286	
LØVSANGER	257	1650	1579	-.044	2542	2419	-.050	(*)
GRANSANGER	237	1148	1377	.181*	1326	1605	.190	*****
SKOV SANGER	63	113	106	-.064	123	126	.024	
FUGLEKONGE	104	166	232	.332	268	366	.309	**
GRÅ FLUESNA	56	56	47	-.175	66	53	-.218	
BR. FLUESNAP	47	44	45	.022	46	48	.043	
JERNSPURV	169	278	280	.007	310	300	-.033	
ENGPIBER	49	90	86	-.045	138	119	-.148	
SKOVPIBER	117	401	381	-.051	504	473	-.063	
HVID VIPSTJ	203	352	372	.055	419	473	.121	(*)
BJERGVIPSTJ	12	7	11	.444	9	12	.286	
GUL VIPSTJ.	17	20	26	.261	31	40	.254	
SILKEHALE	1	2	0	-2.000	3	0	-2.000	
RØDR. TORN SK	39	33	43	.263	48	59	.206	
STAR	251	1414	1312	-.075	2586	2431	-.062	*
GRÅSPURV	160	624	613	-.018	1358	1452	.067	
SKOVSPURV	175	501	470	-.064	1131	1065	-.060	

Art	Ruter antal pkt			relativ ændring	antal ind			relativ signifikans
	1997	1998			1997	1998	ændring	
KERNEBIDER	57	75	52	-.362	90	66	-.308	
GRØNIRISK	231	802	714	-.116	1330	1131	-.162	***
STILLITS	109	116	110	-.053	188	170	-.101	
GRØNSISKEN	28	32	21	+.415	41	30	-.310	
TORNIRISK	180	447	414	-.077	828	732	-.123	(*)
BJERGIRISK	1	1	0	-2.000	1	0	-2.000	
GRÅSISKEN	50	92	85	-.079	113	113	.000	
GULIRISK	1	1	0	-2.000	1	0	-2.000	
DOMPAP	94	91	72	-.233	122	93	-.270	(*)
KARMINDOMPA	10	11	12	.087	11	13	.167	
LI. KORSNÆB	34	60	48	-.222	134	85	-.447	(*)
BOGFINKE	266	2973	2856	+.040	5625	5419	-.037	*
KVÆKERFINKE	3	1	2	.667	2	2	.000	
BOMLÆRKE	55	189	190	.005	290	292	.007	
GULSPURV	240	1598	1498	-.065	2343	2182	-.071	*
RØRSPURV	102	224	204	-.093	309	284	-.084	
HARE	168	288	267	-.076	468	428	-.089	
EGERN	31	22	22	.000	24	24	.000	
RÆV	38	18	30	.500	19	30	.449	
RÄDÝR	117	130	118	-.097	158	146	-.079	
KRONHJORT	5	4	2	-.667	20	9	-.759	
MÅR	1	1	0	-2.000	1	0	-2.000	
PINDSVIN	2	0	2	2.000	0	2	2.000	
GRÆVLING	1	1	0	-2.000	1	0	-2.000	
DÅDÝR	3	11	4	-.933	30	13	-.791	
SKOVMÅR	2	0	2	2.000	0	2	2.000	

Bilag 3:

Danish-Latin list of birds names (danske og latinske navne):

Toppet lappedykker (<i>Podiceps cristatus</i>)	Skovsanger (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)
Skarv (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	Fuglekonge (<i>Regulus regulus</i>)
Fiskehejre (<i>Ardea cinerea</i>)	Grå fluesnapper (<i>Muscicapa striata</i>)
Knopsvane (<i>Cygnus olor</i>)	Broget fluesnapper (<i>Ficedula hypoleuca</i>)
Gravand (<i>Tadorna tadorna</i>)	Jernspurv (<i>Prunella modularis</i>)
Gråand (<i>Anas platyrhynchos</i>)	Engpiber (<i>Anthus pratensis</i>)
Toppet skallesluger (<i>Mergus serrator</i>)	Skovpiber (<i>Anthus trivialis</i>)
Musvåge (<i>Buteo buteo</i>)	Hvid vipstjert (<i>Motacilla alba</i>)
Tårnfalk (<i>Falco tinnunculus</i>)	Rødrygget tornskade (<i>Lanius collurio</i>)
Agerhøne (<i>Perdix perdix</i>)	Star (<i>Sturnus vulgaris</i>)
Fasan (<i>Phasianus colchicus</i>)	Gråspurv (<i>Passer domesticus</i>)
Rørhøne (<i>Gallinula chloropus</i>)	Skovspurv (<i>Passer montanus</i>)
Blyhøne (<i>Fulica atra</i>)	Kernebider (<i>C. coccothraustes</i>)
Strandskade (<i>Haematopus ostralegus</i>)	Grønirisk (<i>Carduelis chloris</i>)
Vibe (<i>Vanellus vanellus</i>)	Stillits (<i>Carduelis carduelis</i>)
Rødben (<i>Tringa totanus</i>)	Tornirisk (<i>Carduelis cannabina</i>)
Dobbeltbekkasin (<i>Gallinago gallinago</i>)	Dompap (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)
Stormmåge (<i>Larus canus</i>)	Lille korsnæb (<i>Loxia curvirostra</i>)
Sølvmåge (<i>Larus argentatus</i>)	Bogfinke (<i>Fringilla coelebs</i>)
Hættemåge (<i>Larus ridibundus</i>)	Kornværbling (<i>Miliaria calandra</i>)
Huldue (<i>Columba oenas</i>)	Gulspurv (<i>Emberiza citrinella</i>)
Ringdue (<i>Columba palumbus</i>)	Rørspurv (<i>Emberiza schoeniclus</i>)
Tyrkerdue (<i>Streptopelia decaocto</i>)	
Gøg (<i>Cuculus canorus</i>)	
Mursejler (<i>Apus apus</i>)	
Grønspætte (<i>Picus viridis</i>)	
Sortspætte (<i>Dryocopus martius</i>)	
Stor flagspætte (<i>Dendrocopos major</i>)	
Sanglærke (<i>Alauda arvensis</i>)	
Landsvale (<i>Hirundo rustica</i>)	
Bysvale (<i>Delichon urbica</i>)	
Digesvale (<i>Riparia riparia</i>)	
Ravn (<i>Corvus corax</i>)	
Krage (<i>Corvus corone</i>)	
Råge (<i>Corvus frugilegus</i>)	
Allike (<i>Corvus monedula</i>)	
Husskade (<i>Pica pica</i>)	
Skovskade (<i>Garrulus glandarius</i>)	
Musvit (<i>Parus major</i>)	
Blåmejse (<i>Parus caeruleus</i>)	
Sortmejse (<i>Parus ater</i>)	
Topmejse (<i>Parus cristatus</i>)	
Sumpmejse (<i>Parus palustris</i>)	
Spætmejse (<i>Sitta europaea</i>)	
Træløber (<i>Certhia familiaris</i>)	
Gærdesmutte (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	
Rødhals (<i>Erythacus rubecula</i>)	
Nattergal (<i>Luscinia luscinia</i>)	
Rødstjert (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	
Bynkekugl (<i>Saxicola rubetra</i>)	
Solsort (<i>Turdus merula</i>)	
Sjagger (<i>Turdus pilaris</i>)	
Sangdrossel (<i>Turdus philomelos</i>)	
Misteldrossel (<i>Turdus viscivorus</i>)	
Rørsanger (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	
Kærssanger (<i>Acrocephalus palustris</i>)	
Gulbug (<i>Hippolais icterina</i>)	
Munk (<i>Sylvia atricapilla</i>)	
Havesanger (<i>Sylvia borin</i>)	
Tornsanger (<i>Sylvia communis</i>)	
Gærdesanger (<i>Sylvia curruca</i>)	
Løvsanger (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	
Gransanger (<i>Phylloscopus collybita</i>)	

Arbejdsrapporter fra DMU. Om naturovervågning er de senest udkomne rapporter:

- 33 Eskildsen, J. 1997: Skarver 1996. Danmark. 45 s. Pris: 40 kr.
35 Kjeldsen, J.P. 1997: Ynglefugle 1996. Vejlerne. 85 s. Pris: 50 kr.
36 Olsen, K. 1997: Årsrapport 1995. Tipperne. 72 s. Pris: 50 kr.
37 Rasmussen, T.B. 1997: Årsrapport 1995. Suserup. 54 s. Pris: 50 kr.
38 Hansen, M.J. & Thalund, J. 1997: Årsrapport 1995. Langli. 75 s. Pris: 50 kr.
39 Thorup, O. 1997: Ynglefugle 1994. Tipperne. 87 s. Pris: 50 kr.
40 Amstrup, O. 1997: Ynglefugle 1995. Tipperne. 72 s. Pris: 50 kr.
41 Gregersen, J. 1997: Årsrapport 1995. Vorsø. 49 s. Pris: 50 kr.
42 Dahl, C., Jensen, J.P., Larsen, H.S., Lawesson, J., Mark, S., Mogensen, B., Münier, B., Møller, P.F., Rune, F., Skriver, J., Søndergaard, M. & Wlind P. 1997: Indikatorer for naturkvalitet. Midtvejsrapport. Danmark. Pris: 50 kr.
43 Petersen, J.R. & Knudsen, H. 1997: Årsrapport 1996. Tipperne. 74 s. Pris: 50 kr.
44 Amstrup, O. 1997: Ynglefugle 1996. Tipperne. 70 s. Pris: 50 kr.
45 Skov et al. 1997: Basismonitoring af Kaløskovene 1993. 117 s. Pris: 50 kr.
46 Risager, M. & Aaby, B. 1997: Højmoser 1996. 95 s. Pris: 50 kr.
48 Wind, P. 1997: Overvågning af overdrev 1996. Danmark. 49 s. Pris: 50 kr.
50 Jensen, J.S. 1998: Bundvegetation 1996. Tipperne. 28 s. Pris: 30 kr.
51 Thorup, O. 1997: Ynglefugleoptælling 1996. Vadehavet. 43 s. Pris: 40 kr.
52 Heide-Jørgensen, M.P., Mosbech, A. & Teilmann, J. 1997: Sæler 1996. Østersøen, Kattegat og Limfjorden. Pris: 30 kr.
53 Tougaard, S. 1997: Sæler 1996. Vadehavet. 17 s. Pris: 30 kr.
55 Rasmussen, L.M. 1997: Trækfugle i Tøndermarsken 1994-1995. Tøndermarsken og Margrethe Kog. Pris: 50 kr.
56 Rasmussen, L.M. & Gram, I. 1997: Ynglefugle i Tøndermarsken 1995. Tøndermarsken og Margrethe Kog. Pris: 60 kr.
57 Rasmussen, L.M. & Gram, I. 1997: Ynglefugle i Røndermarsken 1996. Røndermarsken og Margrethe Kog. Pris: 60 kr.
58 Ravn, P. 1997: Monitering af markfirben Lacerta agilis 1995-1996. Sjælland. Pris: 45 kr.
59 Wind, P. & Ballegaard, T. 1997: Overvågning af danske orkidéer 1996. Danmark. Pris: 60 kr.
60 Eskildsen, J. 1997: Skarver 1997. Danmark. Pris: 45 kr.
62 Pihl, S., Madsen, J. & Laubek, B. 1997: Tællinger af vandfugle 1996/97. Danmark. Pris: 30 kr.
63 Degen, H.J. 1997: Hedeovervågning 1997. Randbøl Hede. Pris: 35 kr.
65 Thorup, O. 1997: Ynglefugleoptælling 1997. Vadehavet. Pris: 40 kr.
66 Jensen, J.S. 1997: Bundvegetation 1997. Tipperne. Pris: 30 kr.
67 Tougaard, S. 1997: Sæler 1997. Vadehavet. Pris: 30 kr.
71 Clausen, P., Amstrup, O., Andersen-Harild, P., Bøgebjerg, E., Fox, T., Jørgensen, H.E., Hounisen, J.P. & Kjær, P.A. 1998: Jagt- og forstyrrelselsfrie kerneområder fro vandfugle 1994-1996. Danmark. Pris: 60 kr.
72 Wind, P. 1998: Overvågning af overdrev 1997. Danmark. Pris: 50 kr.
73 Wind, P. 1998: Overvågnig af ekstremrigækr 1997. Danmark. Pris: 55 kr.
74 Wind, P. 1998: Overvågning af orkidéer 1997. Danmark. Pris: 55 kr.
75 Jacobsen, E.M. 1998: Punkttællinger af ynglefugle i eng, by og skov 1997. Danmark. Pris: 50 kr.
77 Rasmussen, L.M. 1998: Jagt og rastende vandfugle 1994-1997. Tøndermarskens ydre koge. Pris: 30 kr.
79 Rasmussen L.R. 1998: Færdsel og rastende vandfugle - foreløbige resultater 1997. Saltvandssøen, Margrethe Kog. Pris: 30 kr.
81 Nielsen, T.V. 1998: Årsrapport 1996. Vejlerne. Pris: 60 kr.
82 Gregersen, J. 1998: Årsrapport 1996. Vorsø. Pris: 50 kr.
84 Rasmussen, T.B. 1998: Årsrapport 1996. Suserup. Pris: 35 kr.
87 Bunch, M.J., Christensen, J.H., Kjær, P. & Lynge, P. 1998: Årsrapport 1994. Christiansø. Pris: 60 kr.
93 Pihl, S. & Laubek, B. 1998: Tællinger af vandfugle 1997/98. Danmark. Pris: 40 kr.
94 Ramussen, L.M. 1998: Ynglefugle i Tøndermarsken 1998. Tøndermarsken og Margrethe Kog. Pris: 50 kr.
95 Eskildsen, J. 1998: Skarver 1998. Danmark. Pris: 45 kr.
103 Clausen, P., Bøgebjerg, E., Fox, T., Jørgensen, H.E., Hounisen, J.P., Kjær, P.A. & Petersen, I.K. 1999: Jagt- og forstyrrelselsfrie kerneområder for vandfugle 1994-97. Danmark. Pris: 60 kr.
104 Thorup, O. & Rasmussen, L.M. 1999: Ynglefugleoptælling 1998. Vadehavet. Pris: 40 kr.
105 Heide-Jørgensen, M.P. & Teilmann, J. 1999: Sæler 1998. Østersøen, Kattegat og Limfjorden. Pris: 30 kr.
106 Jacobsen, M.E. 1999: Punkttællinger af ynglefugle i eng, by og skov 1998. Danmark. Pris: 50 kr.

